

Истиқлол муқаддастарину азизтарин неъмат, рамзи асолат ва саодати миллат,
шарафу номуси ватандорӣ ва нишонаи пайдориву бақои давлат мебошад.

Эмомалӣ РАҲМОН

№ 36 (12312)
8 сентябри
соли 2021

Агар дар ҷаҳон набвад омӯзгор,
Шавад тира аз беҳирад рӯзгор.

ҲАФТАНОМА АЗ 20-УМИ ИЮЛИ СОЛИ 1932 НАШР МЕШАВАД

ОМУЗГОР

НАШРИЯИ ВАЗОРАТИ МАОРИФ ВА ИЛМИ ҶУМҲУРИИ ТОҶИКИСТОН www.omuzgor-gazeta.tj

► КАЛОМИ ПЕШВО

• ДАР ИН ШУМОРА: •

Истиқлол – рушдбахши
соҳаи маориф

саҳ. 9

Биҳишти ҷовидонӣ,
Тоҷикистон!

саҳ. 10

Сӣ соли дастоварду
комёбиҳо

саҳ. 11-14

Марҳалаҳои таҳаввул

саҳ. 15

Ҳақиқати озодӣ ва
соҳибистиқлолӣ

саҳ. 16

Сулҳу ваҳдат – фахри
миллат

саҳ. 20

Сарҷамъу муттаҳид бошем, неъмати қиматтарини зиндагиамон – истиқлолу озодиро ҳимоя кунем

Суханронии Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ – Пешвои миллат, Президенти
Ҷумҳурии Тоҷикистон, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон дар ҷаласаи ботантана ба
муносибати 30-солагии Истиқлоли давлатӣ

08.09.2021, шаҳри Душанбе

Ҳамватанони азиз!
Ҳозирини гиромӣ!

Нухуми сентябр барои марду-
ми куҳанбунёд, фарҳангсолор ва
шарафманди тоҷик яке аз санаҳои
сарнавиштасози таърихӣ ва
лаҳзаҳои хушбахтиву сарбаландӣ
мебошад.

Халки азизи Тоҷикистон
сиюмин солгарди истиқлолу
озодии кишвари маҳбуби худро
бо эҳсоси саршор аз ифтихори
ватандорӣ таҷлил менамояд.

Зеро истиқлоли давлатӣ
бузургтарин ва муқаддастарин
неъмат, нишонаи олии хувияти
миллӣ, ифтихор ва номуси
ватандорӣ, рамзи ҳақии миллати
бостонӣ ва соҳибхитиёру
соҳибдавлати тоҷик ва асоси
хушбахтиву сарбаландии
сокинони Тоҷикистон мебошад.

Бо камолӣ шодмониву
сарфарозӣ тамоми мардуми
шарифи Тоҷикистон – хурду

бузурги мамлакат, ҳамватанони
бурунмарзӣ ва ҳамаи шумо –
ҳозирини гиромӣ ба ифтихори
ин ҷашни муқаддас ва бузурги
таърихӣ самимона табрику
таҳният меғӯям.

Меҳроҳам маҳсул хотирнишон
намоям, ки ин рӯзи босаодат,
яъне ҷашни сисолагии истиқлолу
озодӣ ва бузургтарин дастоварди
ин давра – сулҳу оромӣ, суботи
сиёсӣ ва ваҳдати миллӣ ба
мардуми шарифи Тоҷикистон ба
осонӣ муяссар нашоудааст.

Дар зарфи 30 соли сипаришуда
барои расидан ба ин лаҳзаҳои
пурнишот мо ҳама якҷо таҳдиду
хатарҳои зиёд ва мушкilotи
ниҳоят сахту сангинро паси сар
кардем.

Роҳи таърихӣ, ки халки
тоҷик, хусусан, дар солҳои
аввали истиқлол сипарӣ намуд,
як масири пур аз даҳшату фочиа,
маҳрумияту машаққат ва монеаву

мушкilot буд.

Замоне ки кишвари
соҳибистиқлоли мо ҳанӯз
аввалин қадамҳои худро
мегузошт, хоинони миллати
тоҷик ва душманони давлати
тоҷикон бо пуштибонии
доираҳои манфиатдори хориҷӣ
кишвари моро ба гирдобҳои
муҳолифати шадиди дохилӣ ва
баъдан ба оташи ҷанги таҳмилии
шаҳрвандӣ кашиданд.

Даҳшати ҷанги таҳмилии
шаҳрвандӣ ҳеҷ гоҳ аз хотири
мардум ва саҳифаҳои таърихи
навини кишвар фаромӯш
намешавад.

Дар он айёми вазину
мудҳиш фаъолияти соҳтору
мақомоти давлатӣ пурра фалач
гардида, низоми идоракунӣ
давлатӣ амалан барҳам хӯрда,
Конститутсия ва дигар қонунҳо
поймол ва дар кишвар ғайб

(Давомаш дар саҳ. 2)

@►► Почтаи электронии «Омӯзгор»: omuzgor@inbox.ru

Телефони боварӣ - 227-76-86

Сарчамъу муттаҳид бошем, неъмат қиматтарини зиндагиамон – истиқлолу озодиро ҳимоя кунем

(Аввалин дар саҳ. 1)

беҳокимиятиву хушунату зӯрварӣ ҳукмфармо гардида буд.

Бузургтарин фоҷиа дар он рӯзҳо хатари аз байн рафтани давлати ҷавони тоҷикон ва пароканда гардидани миллати тоҷик буд.

Дар ҷунин шароити фоҷиабор фарзандони огоҳи миллат тасмим гирифтанд, ки барои ҳарчи зудтар ҳомӯш кардани оташи ҷанг, қатъи хунрезӣ, барқарорсозии сулҳу оромӣ, таъмин намудани тартиботи ҷамъиятӣ ва волеияти қонун иҷлосияи Шӯрои Олӣ – ягона мақоми дар он рӯзҳо салоҳиятдоштаи давлатӣ даъват карда шавад.

Бо сабаби он, ки шаҳри Душанбе ҳамчун пойтахти давлати соҳибхитёр ба иллати ноамнӣ ва беназми беконуи мақоми конституционии худро амалан аз даст дода буд, иҷлосияи тақдирсози 16-уми Шӯрои Олӣ дар шаҳри бостонии Хучанд даъват гардид.

Маҳз дар ҳамин иҷлосия аввалин қарору иқдомот доир ба қатъи хунрезӣ, ҳамдигарфаҳмӣ ва таъмини сулҳ қабул гардида, заминаҳои нахустини оштии миллӣ гузошта шуданд.

Ман андешаҳои худро доир ба сохти давлатдорӣ Тоҷикистон аввалин маротиба дар иҷлосияи мазкур баён дошта, изҳор карда будам, ки ҷонибдори давлати демократӣ, ҳуқуқбунёд, дунявӣ ва иҷтимоӣ ҳастам.

Бояд гуфт, ки Тоҷикистон ба ҳайси давлати истиқлоли худро эълонкарда зиёда аз як сол рамзҳои давлатӣ, яъне Парчам, Нишон ва Суруди миллӣ надошт.

Дар иҷлосияи тақдирсози Шӯрои Олӣ нахустин рамзи давлатӣ – Парчам қабул карда шуд ва қорҳо доир ба таҳияву қабули дигар рамзҳои давлатӣ ва Конституция оғоз гардиданд.

Зеро шароити соҳибистиқлолӣ талаб мекард, ки дар кишвар ҳарчи зудтар ислоҳоти конституционӣ гузаронида, Конституцияи давлати соҳибхитёр қабул гардад ва дар он мақсаду мароми ҷомеа, давлат ва сохти давлатдорӣ муайян карда шавад.

Ҳамин тавр, 6 ноябри соли 1994 бо роҳи раёйпурсии умумихалқӣ аввалин Конституцияи Тоҷикистони соҳибистиқлол қабул гардид ва Президенти кишвар аз ҷониби халқи мамлакат интиҳоб карда шуд.

Сохт ва моҳияти давлатдорие, ки дар Конституция дарҷ гардид, аз ҷониби мардуми кишвар пуштибонӣ ва қабул карда шуд ва дере нагузашта таърих дурустии роҳи интиҳобкардаи моро собит сохт.

Баробари рушду тараққиёти ҷомеа зарурат пеш омад, ки ба Конституция тағйиру иловаҳои дахлдор ворид карда шаванд.

Бо ин мақсад солҳои 1999, 2003 ва 2016 аз тариқи раёйпурсии умумихалқӣ ба Конституция тағйиру иловаҳо ворид карда

шуданд.

Аз ҷумла, дар асоси тағйироти соли 1999 дар мамлакат парламенти касбии иборат аз ду палата – Маҷлиси миллӣ ва Маҷлиси намояндагон таъсис дода шуд.

Дар он айём ҳамчунин, барқарор кардани фаъолияти сохтору мақомоти фалачшудаи давлатӣ, ба Ватан баргардо-

иктисодиву иҷтимоии кишварро фароҳам овардем.

Бо ин мақсад ислоҳоти фарогири иқтисодӣ дар тамоми соҳаҳо оғоз гардида, ҷиҳати барқарор ва мукамал гардонидани низоми идоракунии давлат, дигаргунсозии сохторӣ, таъмини гуногуншаклии молия-қият, фароҳам овардани шароити мусонд барои соҳибкориву

миллӣ хизматрасониҳои бонкиро пешниҳод менамоянд.

Танҳо дар даҳ соли охир (солҳои 2011 – 2020) ба иқтисоди миллӣ беш аз 100 миллиард сомонӣ, аз ҷумла, ба соҳибкорӣ истеҳсоли 45,8 миллиард сомонӣ қарз дода шудааст.

Дар натиҷаи таъмингардидани суботи макроиқтисодӣ даромади пулии аҳоли аз 1 миллиард

лоиҳаи сармоягузори давлатӣ, бахусус, дар соҳаҳои иҷтимоӣ, аз ҷумла, маориф ва тандурустӣ, инчунин, энергетика, нақлиёт, обтаъминкунӣ ва дигар бахшҳо амалӣ карда шуд.

Ҳоло 74 лоиҳаи сармоягузори давлатӣ амалӣ шуда истодааст, ки маблағи умумии онҳо 40,5 миллиард сомони ро ташкил медиҳад.

Тоҷикистон тибқи арзёбиҳои байналмилалӣ дар даҳ соли охир чор маротиба ба дахгонаи кишварҳои пешсафи ислохотгари ҷаҳон дар самти пешбурди соҳибкориву сармоягузорӣ дохил гардид.

Дар заминаи ислохоту тадбирҳои амалинамудаи Ҳукумати мамлакат имрӯз ҳиссаи бахши хусусӣ дар маҷмӯи маҳсулоти дохилӣ ба 70 фоиз, таъмин намудани аҳоли бо шугл ба 68 фоиз ва даромадҳои андозӣ ба бучети давлат ба 80 фоиз баробар шудааст.

Соҳибкорони мо, махсусан, ба хоҳири истиқболи сазовори ҷашни бузурги 30 – солигии Истиқлоли давлатии Тоҷикистон дар бунёди беш аз 25 ҳазор иншооти истеҳсоливу иҷтимоӣ саҳм гузоштанд, ки ин ба ташкили дахҳо ҳазор ҷойи нави қорӣ ва ҳалли бисёр мушкилоти иҷтимоии аҳоли мусоидат менамояд.

Аз ин лиҳоз, ба ҳамаи соҳибқорон ва дигар шахсони саховатпеша барои ташаббусҳои созидаву ватандӯстона изҳори сипос менамоям.

Ҳукумати мамлакат минбаъд низ ислохотро дар самти таъмин намудани рушди соҳибқорӣ ва фароҳам овардани фазои мусоиди сармоягузорӣ идора бахшида, ташаббусҳои созидаи соҳибқоронро ҳамаҷониба дастгирӣ ва ҳуқуқу манфиатҳои онҳоро ҳимоя мекунад.

Дар сиёсати иқтисодии Ҳукумати Тоҷикистон рушди соҳаи саноат ба сифати яке аз омилҳои пешбарандаи иқтисоди миллӣ, таъминкунандаи аҳоли бо шугли доимӣ, сарчашмаи муҳими даромади бучети давлат ва ҳалли масъалаҳои иҷтимоӣ эътироф шуда, саноатикунони босуръат ҳамчун ҳадафи навбатӣ эълон гардид.

Дар замони соҳибистиқлолӣ бо ҷалби сармояи дохиливу хориҷӣ садҳо қорҳои хурду бузурги истеҳсоли бунёд карда шуд.

Ҳоло истеҳсоли маҳсулоти саноатӣ дар муқоиса бо нишондиҳандаи соли 1997-ум 7 баробар афзоиш ёфта, соҳаҳои саноати сабук, металлургия, хӯрокворӣ, истихроҷу қоркарди маъдан, саноати қиммӣ ва масолеҳи сохтмон ба пешравиҳои назаррас ноил шудаанд.

Дар ин давра вобастагии иқтисоди кишвар ба маҳсулоти қоридотӣ, аз ҷумла ангишт, масолеҳи сохтмон, бахусус, семент ва бисёр намудҳои маъдони ғизоӣ баргараф гардида, барои содироти маҳсулоти саноатии ватанӣ замина фароҳам оварда шуд.

(Давомиаш дар саҳ. 3)

нидани гурезаҳо, таъҷилан аз байн бурдани ҳавфи гуруснагӣ, барқарор намудани манзилҳои қорбоғашта ва иншооти биноҳои сӯхтаву валангорушуда вазиғаи фаврии роҳбарияти навинтиҳобшудаи давлат ба шумор мерафт.

Аз фаъолият бозмондани қорхонаҳои истеҳсоли, таназзули бошиддати иқтисодӣ, сатҳи баланди бекорӣ, таварруми бесобиқа, қам шудани ҳаҷми даромади бучети давлат ва афзоиши босуръати сатҳи қамбизоатӣ ба воқеияти бисёр вазнини он рӯзҳо табдил ёфта буд.

Бар асари ҷанги шаҳрвандӣ солҳои 1992 – 1997 ҳаҷми истеҳсоли маҳсулоти саноатӣ се баробар ва маҳсулоти қишварзӣ ду баробар қорқиш ёфт.

Ҳукумати мамлакат, бо вучуди имқониятҳои ниҳоят маҳдуди молиявӣ иқтисодӣ, ба андешидани тамоми тадбирҳои зарурӣ барои рағби мушкилоти он рӯзҳо оғоз намуд.

Яъне қамоне, ки қанӯз қангу дарғириҳо дар минтақаҳои алоҳидаи кишвар идора доштанд, мо дар баробари ба Ватан баргардонидани гурезаҳо, муҳайё кардани шароити зиндагӣ ва қойи қор қорҳои қаммаи саёю талаоши худро ба қалли масъалаҳои барқарорсозии иқтисоди фалачташтан кишвар сафарбар сохтем ва пастравии иқтисоди миллиро боздошта, танҳо соли 2000-ум ба марқалаи рушд ворид шудем.

Бояд гуфт, ки қанӯз қамон давра мо гузариш ба иқтисоди бозорӣ ва ташаққул додани муносибатҳои нави иқтисодиро вазиғаи асосӣ эълон намуда, ба ин васила қаммаҳои рушди

сармоягузорӣ, ташаққул додани низоми миллии бучету андоз ва пуливу қарзӣ, рушди соҳаҳои воқеии иқтисод ва инқилофи бахши иҷтимоӣ тадбирҳои самарабахш андешида шуданд.

Дар ин раванд, таъмин намудани истиқлоли энергетикӣ, рақой аз бунбасти қаммуникасионӣ ва хифзи амнияти озуқаворӣ кишвар қамчун ҳадафҳои стратегӣи милли, ки ояндаи Тоҷикистон ба амалӣ гардидани онҳо вобаста буд, муайян гардиданд.

Маҳз таъбиқи ҳадафҳои зикршуда ва амалӣ гардонидани афзалиятҳои пешбинигардида имқон дод, ки дар 20 соли охир суръати миёнаи соланаи рушди иқтисодии кишвар дар сатҳи 7,5 фоиз таъмин гардида, даромади бучети давлатӣ аз 252 миллион сомони соли 2000-ум то 27,6 миллиард сомонӣ дар соли 2021 афзоиш дода шавад.

Қамқи маҷмӯи маҳсулоти дохилӣ ба қар сари аҳоли дар ин давра аз 289 сомонӣ то 9 ҳазор сомонӣ расида, беш аз 30 баробар зиёд гардид.

Вале таъқид месозам, ки ин нишондиҳандаҳо бо дарназардошти талаботи қамони муосир қоло қам қонёқунанда нестанд.

Дар давраи соҳибистиқлолӣ дар кишвар сиёсати мустақилонаи пуливу қарзӣ таъбиқ гардида, низоми бонқӣ ташаққул ёфт ва соли 2000-ум пули милли ба муомилот қароварда шуд.

Бо амалӣ гардидани тадбирҳо ва ислохот дар соҳаи бонқӣ ташкилотҳои қарзию молиявӣ шаклҳои гуногун таъсис дода шуданд, ки қоло ба мардум ва соҳаҳои муқталифи иқтисоди

сомони соли 2000-ум ба 65,4 миллиард сомонӣ дар соли 2020 афзуда, сатҳи қамбизоатии аҳоли аз 83 фоизи соли 1999 то 26,3 фоиз дар соли 2019 қорқиш дода шуд.

Яъне дар бист соли охир сатҳи қамбизоатӣ зиёда аз се баробар қамт гардид.

Дар ин давра шумораи аҳолии қишвар аз 5,5 миллион нафар то 9,7 миллион нафар, яъне беш аз 1,7 баробар зиёд шуда, сатҳи сифати зиндагии мардум қуллан бехтар гардид ва дарозумрии миёнаи шаҳрвандон ба 75,1 сол расид.

Соли 1991 умри миёнаи соқинони қишвар 70,1 солро ташкил мекард.

Суръати афзоиши миёнаи аҳоли дар давоми ин солҳо 2,1 фоизро ташкил қард.

Дар давраи соҳибистиқлолӣ ба 1,4 миллион оила қарои бунёди манзили истиқоматӣ 138 ҳазор гектар қамин қудо қарда шуд.

Яъне беш аз 8 миллиону 800 ҳазор нафар шаҳрвандони мо имқоният пайдо қарданд, ки шароити истиқоматии худро бехтар қамоянд.

Қотирнишон месозам, ки дар 70 соли то қамони истиқлол ба аҳоли қаммагӣ 77 ҳазор гектар қамин дода шуда буд.

Дар бист соли охир, яъне аз соли 2001 ба соҳаҳои гуногуни иқтисодиву иҷтимоии қишвар ба маблағи беш аз 150 миллиард сомонӣ сармояи қоричӣ қалб қарда шуд, ки 59 миллиард сомони он сармояи мустақим мебошад.

Дар давраи зикршуда бо қалби сармояи қоричӣ ба маблағи умумии беш аз 91 миллиард сомонӣ зиёда аз ҳазор

Сарчамъу муттаҳид бошем, неъматӣ қиматтарини зиндагиамон – истиқлолу озодиро ҳимоя кунем

(Аввалин дар саҳ. 2)

Агар истехсоли семент соли 1992-юм 446 ҳазор тоннаро ташкил дода бошад, пас дар соли 2020 ба 4,2 миллион тонна расонида шуд, ки қариб 10 баробар зиёд мебошад.

Истехсоли ангишт беш аз 9 баробар зиёд гардида, аз 214 ҳазор тоннаи соли 1992 ба 2 миллион тонна дар соли 2020 расидааст.

Қобили зикр аст, ки танҳо дар панҷ соли охир дар кишвар ба маблағи умумии 44 миллиард сомонӣ маҳсулоти ивазкунандаи воридот истехсол шудааст.

Мо барои расидан ба ҳадафи чоруми стратегӣ, ки ба ташкили садҳо ҳазор ҷойи нави корӣ ва кам кардани муҳочирати меҳнатӣ мусоидат намуда, иқтисодии кишварро баланд мебардорам, ҳамаи тадбирҳои заруриро амалӣ карда истодаем.

Ҳукумати мамлакат тайи замони соҳибистиклолӣ ҷиҳати ҳифзи амнияти озуқаворӣ кишвар тавассути ислохоти соҳаи кишоварзӣ ва татбиқи дахҳо барномаи соҳавӣ, аз ҷумла, дар самти таҷдиди сохтори ташкиливу ҳукукии хоҷагиро, ба гардиши кишоварзӣ ворид кардани заминҳои бекорхобида, васеъ ба роҳ мондани кишти тақрорӣ, афзоиш додани майдони боғу тоқзор ва таъмин намудани дастрасии деҳқонон ба манбаъҳои молиявӣ ҳамаи тадбирҳои заруриро амалӣ гардонид ва мо бо ҳамин роҳ ба суръати баланди рушди соҳаи кишоварзӣ муваффақ гардидем.

Барои пешгирӣ кардани хатари гуруснагӣ ва минбаъд бо маҳсулоти истехсоли худӣ ҳарчи бештар таъмин намудани бозори истеъмолӣ дар давоми солҳои 1995 – 1997 ба аҳоли 75 ҳазор гектар замин, ки байни мардум ҳамчун «заминҳои президентӣ» маъмул мебошад, тақсим карда шуд.

Дар замони соҳибистиклолӣ дар кишвар зиёда аз 112 ҳазор гектар боғу тоқзори нав бунёд гардида, майдони онҳо ба беш аз 200 ҳазор гектар расид, ки нисбат ба соли 1991-ум 2,2 баробар зиёд мебошад.

Дар натиҷаи тадбирҳои андешидашуда ҳаҷми истехсоли маҳсулоти кишоварзӣ соли 2020 нисбат ба соли 1997-ум 5,4 баробар афзоиш ёфта, ба 33,6 миллиард сомонӣ расонида шуд.

Тайи солҳои истиқлол мо таҷрибаи бисёр судманди кишти тақрориро васеъ ҷорӣ кардем ва ҳар сол дар кишвар дар майдони 200 ҳазор гектар кишти тақрорӣ зироатхоро ба роҳ мондем.

Ҳоло дар кишвар ҳар сол бо иловаи кишти тақрорӣ дар майдони беш аз 900 ҳазор гектар заминӣ обӣ кишти зироатҳои кишоварзӣ гузаронида мешавад.

Агар дар 200 ҳазор гектар якнафарӣ соҳиби ҷойи кор шуда бошанд, 200 ҳазор нафар ва дар сурати дунафарӣ ба ҳар як гектар 400 ҳазор нафар соҳиби ҷойи кор шудаанд.

Дигар манфиати кишти тақрорӣ аз он иборат аст, ки

мо бо ҳамин роҳ талафоти 138 ҳазор гектар заминӣ барон бунёди манзили истиқоматӣ тақсимшударо ҷуброн кардем.

Дар сӣ соли соҳибистиклолӣ истехсоли ғалла 5,3 баробар, картошка 10, сабзавот ва мева 7 баробар зиёд гардида, таъминоти бозори истеъмолӣ бо маҳсулоти ватани аз ҷиҳати экологӣ тоза хеле беҳтар гардид.

Бинобар ин, ба тамоми кишоварзони мамлакат, ки тавассути баланд бардоштани маданияти заминдорӣ ва истифодаи самараноки обу замин ба хоҳири афзун намудани истехсоли озуқаворӣ, фаровон гардонидани бозори истеъмолӣ ва таъмин кардани аҳоли бо маводи ғизоӣ, яъне ҳифзи амнияти озуқаворӣ кишвар софдилона заҳмат мекашанд, миннатдории самимӣ баён менамоем.

Муваффақ шудани давлатамон ба яке аз ҳадафҳои стратегӣ худ – раҳой ёфтан аз бунбасти коммуникатсионӣ дастоварди бузурги даврони истиқлол мебошад.

Бо ин максад Ҳукумати мамлакат корҳои зиёдеро ба анҷом расонида, дахҳо лоиҳаи сармоягузорию татбиқ намуд, ки дар доираи онҳо дар кишвар беш аз 2200 километр роҳи байналмилалӣ мошингард, 220 километр роҳи оҳан, 237 пул ва 5 нақби мошингузар бунёд гардида, ҳоло корҳо дар дигар лоиҳаҳои сармоягузорию давлатӣ доир ба бунёди роҳҳо идома доранд.

Инчунин, дар доираи омодагӣ ба ҷашни 30 – солагии истиқлоли давлатӣ дар се соли охир бо саҳми соҳибкорону шахсонӣ саҳаватпеша бунёд ва таъмиру таҷдиди беш аз 4,5 ҳазор километр роҳҳои маҳаллӣ ва дохили шаҳру ноҳияҳо анҷом дода шуда, корҳо дар ин самт минбаъд низ идома дода мешаванд.

Ҳукумати мамлакат ҷиҳати васеъ намудани ҷуғрофияи ҳамлу нақли молу маҳсулот, баланд бардоштани сифати

хизматрасониҳои нақлиётӣ ва аз бунбасти коммуникатсионӣ пурра раҳо намудану ба кишвари транзитӣ табдил додани Тоҷикистон дар солҳои минбаъда 1500 километр роҳҳои мошингарди сатҳи байналмилалӣ бунёд менамояд.

Имрӯзо дар соҳаи нақлиёт зиёда аз 60 лоиҳаи сармоягузорию давлатӣ ба маблағи умумии беш аз 20,5 миллиард сомонӣ татбиқ шуда истодааст.

Лоиҳаҳои дар соҳаи роҳу нақлиёт амалигардида имконият фароҳам оварданд, ки мавқеи Тоҷикистон дар радбадандии ҷаҳонӣ сифати роҳҳо дар зарфи ду соли охир бист зина боло рафта, тибқи арзёбии Форуми ҷаҳонӣ иқтисодӣ дар байни 141 давлат зинаи панҷоҳумро ишғол намояд.

Маҳз дар даврони соҳибистиклолӣ ба шарофати

Инчунин, таҷдиди неруғоҳҳои барқи обии «Норак», «Сарбанд» ва «Қайроққум» ба маблағи умумии қариб 12 миллиард сомонӣ (беш аз як миллиард доллар) идома дорад, ки баъди анҷом ёфтани корҳои иқтисодӣ ва муҳлати истифодаи онҳо хеле зиёд мегардад.

Дар замони соҳибистиклолӣ иқтисодии энергетикӣ мамлакат тадриҷан зиёд гардида, аз 4044 мегаватт соли 1991-ум ба 6131 мегаватт дар соли 2020 расонида шуд.

Дар натиҷаи корҳои амалигардида низоми ягонаи энергетикӣ мамлакат ташаққу ёфта, маҳдудияти таъмини аҳоли бо барқ дар фаслҳои тирамоҳу зимистон баргараф гардид, ки ин низ аз дастовардҳои назарраси даврони соҳибистиклолӣ мебошад.

Ҳотирнишон месозам, ки

Ҳамватанони азиз!
Дар солҳои истиқлоли давлатӣ рушди соҳаҳои иҷтимоӣ аз ҷумлаи самтҳои афзалиятнок эълон гардида, барои боз ҳам баланд бардоштани сатҳи дониш ва маърифатнокӣ саводнокии мардум, ҳифзи саломатии аҳоли ва зина ба зина беҳтар гардонидани сатҳи сифати зиндагии сокинони кишвар ҳамаи захираву имкониятҳо сафарбар карда шуданд.

Тибқи талаботи замони муосир дар тамоми зинаҳои таҳсилот стандартҳои нави таълими давлатӣ ҷорӣ гардиданд.

Маблағгузорию соҳаи маориф дар замони истиқлоли давлатӣ садҳо баробар афзуда, беш аз 3 ҳазор бинои нави таълимӣ барои 1 миллиону 270 ҳазор ҷойи нишаст бунёд ва ба истифода супорида шуд.

Ҳоло муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумии кишвар 2

миллиону 109 ҳазор нафар хонандагонро ба таҳсил фаро гирифтаанд.

Имрӯз дар мамлакат 75 гимназия ва 75 литсей, 9 мактаби президентӣ, 6 литсей барои хонандагонӣ болаёқат ва 63 муассисаи таълими хусусӣ фаъолият дорад.

Ҳамзамон бо ин, дар кишвар 78 муассисаи таҳсилоти миёнаи касбӣ бо фарогирии 87 000 нафар донишҷӯ фаъолият дошта, вобаста ба талаботи бозори меҳнат аз рӯйи садҳо ихтисос мутахассис тайёр мекунад.

Агар соли 1991 шумораи муассисаҳои таҳсилоти олӣ ҳамагӣ 13 ва донишҷӯён 70 ҳазор нафарро ташкил карда бошад, имрӯз шумораи муассисаҳои таҳсилоти олӣ ба 41 ва донишҷӯён ба 245 ҳазор нафар расидааст.

Мо дар замони истиқлол ба омӯзиши забонҳои хориҷӣ ва дар навбати аввал, русиву англисӣ дар ҳамаи зинаҳои таҳсилот эътибори ҷиддӣ додем ва бо қаноатмандӣ изҳор медорем, ки дар ин самт ба пешравӣҳои бесобиқа ноил гардидем.

Имрӯз беш аз 40 ҳазор

(Давоми дар саҳ. 4)

Дар вилояти Суғд баҳшида ба 30-солагии Истиқлоли давлатии Тоҷикистон паради ҳарбӣ доир шуд.

Сарчамъу муттаҳид бошем, неъмат қиматтарини зиндагиамон – истиқлолу озодиро ҳимоя кунем

(Аввалин дар саҳ. 3)

нафар ҷавонони боистеъдоди Тоҷикистон, ки донандагони забонҳои хориҷӣ мебошанд, дар 33 давлати пешрафтаи ҷаҳон ва зиёда аз 100 ҳазор нафар, ки ҳамчунин донандаи забонҳои хориҷӣ мебошанд, дар дохили кишвар таҳсил карда истодаанд.

Мо ба масъалаи рушди илми ватанӣ, хусусан, илмҳои табиӣ, дақиқ ва риёзӣ аҳамияти аввалиндараҷа дода, Академияи илмҳо, ки ниҳоди асосии пешбарандаи илми ватанӣ мебошад, дар замони соҳибистиклолӣ на танҳо ҳифз кардем, балки ба он макоми баланди миллиро сазовор донистем.

Илова бар ин, ҷиҳати омода кардани кадрҳои баландихтисоси илмӣ Комиссияи олии аттестатсионӣ таъсис дода шуд.

Бо дарназардошти он ки рушди тафаккури техникӣ ва тавсеаи ҷаҳонбинии илмӣ аз ҷумлаи масъалаҳои мубрами рӯз мебошад, мо солҳои 2020 – 2040-ро «Бистсолаи омӯзиш ва рушди фанҳои табиатшиносӣ, дақиқ ва риёзӣ дар соҳаи илму маориф» эълон кардем, ки ҳоло амалисозии чорабиниҳои он оғоз шудааст.

Ҳамчунин, бо мақсади тақвият бахшидан ба рушди тафаккури техникӣ, тавсеаи ҷаҳонбинии илмӣ, ихтироъкориву навоарӣ ва дарёфти истеъдодҳои ҷавон имсол шабакаи алоҳидаи телевизионии «Илм ва табиат» таъсис дода, озмуни ҷумҳуриявӣ «Илм – фуруғи маърифат» эълон карда шуд, ки ҳамасола баргузор хоҳад гардид.

Мо барои дастгирии омӯзгорони пешқадами фанҳои табиӣ, риёзӣ ва дақиқ мукофоти махсуси давлатӣ таъсис додем ва бо мақсади ташвиқи омӯзгороне, ки шогирдонии онҳо дар озмуни зикршуда голиб мешаванд, мукофоти пулӣ муқаррар намудем.

Бо амалӣ намудани иқдомоти зикршуда мо бовар дорем, ки пешрафти илм, ташаккули тафаккури илмиву техникӣ муосир, тавсеаи ҷаҳонбинии илмӣ дар байни наврастони ҷавонон ва ихтироъкориву навоарӣ тақдирӣ пайдо карда, ин раванд ба пешрафти ояндаи Тоҷикистон ва табдил ёфтани он ба кишвари саноативу аграрӣ ақиқатан мусоидат хоҳад кард. Зеро ояндаро бидуни технологияҳои пешрафтаи коммуникатсиониву рақамӣ тасаввур кардан аз имкон берун мебошад.

Мо мушоҳида карда истодаем, ки дар ҳазораи нав, яъне дар асри пешрафти босуръати илм ва техникаву технологияҳо давлатро бо низоми асримиёнагӣ ва хурофоту тафаккури ақиқонда обод кардан ғайриимкон аст.

Баръакс, давлатро танҳо кадрҳои пешрафтаву донишманд, соҳибмаърифату баландихтисос ва навоару ихтироъкор метавонанд соҳибӣ кунанд ва тараққиёти онро таъмин намоянд.

Дар шароите, ки кишварҳои

пешрафта ҳар рӯз як кашфиёту ихтироъкорӣ мекунанд, технологияҳои ба талаботи рӯз мувофиқ истеҳсол менамоянд, мо низ бояд кӯшиш кунем, ки аз дигарон ақиб намонем ва кишвари худро аз дастнигарӣ раҳо созем.

Вобаста ба ин, як мисол меорам.

Соли дуум аст, ки аҳли башар аз пандемияи коронавирус ранҷ мекашад. Вақте инсон бемор мешавад, фақат ба мутахассис, яъне табиб муроҷиат мекунад, зеро ин беморӣ ва ҳар гуна бемории дигарро бо хурофот пешгирӣ намудану табобат кардану аз байн бурдан илloch надорад.

Мову шумо шоҳидем, ки вакцина, яъне илloch пешгирӣ кардани ин беморӣ ва дигар дорувориву таҷҳизоти табобати онро кишварҳои тараққиқарда, яъне онҳое, ки соҳиби илм, дониш, ихтирооту навоарӣ ва техникаву технологияҳои пешрафта мебошанд, пайдо карданд ва мардуми худро аз хатару ранҷи бемории зикршуда наҷот бахшиданд.

Як нуктаро борҳо гуфтаам ва ҳоло бори дигар тақдир мекунам, ки бесаводӣ ва сатҳи пасти маърифат асоси хурофот, ифротгарой ва ҷаҳолат аст ва ҷаҳолат ба инсон танҳо бадбахтӣ меорад.

Таҷрибаи талхи ҷанги шаҳрвандии дар кишвари мо руҳдода ин ҳақиқатро возеҳ нишон дод, ки мо онро ҳаргиз фаромӯш наемкунем.

Мо то имрӯз бо мушкilotи нарасидани кадрҳои баландихтисос рӯ ба рӯ ҳастем. Зеро аз ҳар кишваре, ки дар он ҷангу нооромӣ мешавад ва ҷаҳолату хурофот ҳукмфармо мегардад, пеш аз ҳама, бехтарин кадрҳо, яъне олимӯ донишманд, табибу муҳандис, устоду омӯзгор, ҳунарманду меъмор, ихтироъкору навоар ва тоҷиру соҳибкор ба кишвари дигар кӯч мебардад.

Маҳз ба ҳамин хотир, ман дар тамоми давраи соҳибистиклолӣ

рушди илму маорифро ҳамчун самти муҳимтарин ва аввалиндараҷаи сиёсати давлат дастгирӣ менамоям.

Илм, маориф ва техникаву технологияҳо ҳар қадар рушд ёбанд, давлат ҳамон қадар рушду тараққи мекунад ва сатҳу

нафар коллеҷҳои тиббиро хатм карданд.

Дар натиҷаи тадбирҳои барои рушди соҳаи тандурустӣ ва ҳифзи саломатии аҳоли амалигардида соли 2020 нисбат ба соли 1991 ҷавти кӯдакон 3 баробар ва ҷавти модарон 4 баробар коҳиш

ёфт.

Аз ин ҳисоб афзоиши табиӣ аҳоли мунтазам дар сатҳи 2,1 фоиз таъмин гардида, соли ҷорӣ ба 2,4 фоиз расидааст.

Пайдо ва паҳн шудани бемории сироятӣи коронавирус барои низоми тандурустии кишвар имтиҳони ҷиддӣ буд, ки табибони мо онро паси сар карданд ва имрӯз низ дар ҷабҳаи пеши мубориза бо ин бемории хатарноки сироятӣ қарор доранд.

Вобаста ба ин, хотирнишон месозам, ки омода кардани кадрҳои баландихтисоси соҳаи тиб, аз ҷумла мутахассисони бемориҳои сироятӣ, вирусшиносон ва кормандони озмоишгоҳҳо яке аз вазифаҳои муҳиму фаврӣ мебошад.

Ҳифзи иҷтимоии аҳоли аз ҷумлаи самтҳои муҳимтарини сиёсати иҷтимоии давлат буда, ҷорӣ намудани низоми нави таъйину пардохти кумакҳои унвонии иҷтимоӣ ба оилаҳо ва шаҳрвандони камбизоат яке аз дастовардҳои даврони истиқлол дар ин самт мебошад.

Дар ин замина, низоми пардохти кумакпулиҳо ба оилаҳои камбизоат, ки кӯдаконашон дар муассисаҳои таҳсилоти умумӣ таҳсил менамоянд, амалӣ гардида, ба зиёда аз 753 ҳазор нафар хонандагон аз оилаҳои камбизоат кумакпулӣ пардохт шуда истодааст.

Илова бар ин, аз соли 2011 инҷониб усули унвонӣ ва мақсадноки расонидани кумакҳо роҳандозӣ гардид, ки ҳоло шумораи гирандагони ҷунин кумакпулии иҷтимоӣ 248 ҳазор оиларо ташкил медиҳад.

Ҳукумати мамлакат ба ҳифзи иҷтимоии табақаҳои ниёзманди аҳоли, хусусан, маъёбону ятимон тавачҷуҳи доимӣ ва ҳосса зоҳир менамояд.

Танҳо дар панҷ соли охир нафақаи маъёбон, ки шумораи умумиашон дар кишвар беш аз 157 ҳазор нафарро ташкил медиҳад, вобаста ба категорияҳои онҳо аз 1,4 то 2 баробар зиёд карда шуд.

Дар ин давра афзоиши андозаи нафақаи ятимони кулл ва бепарасторон, ки қариб 85 ҳазор нафар мебошанд, 1,9 баробарро ташкил кард.

Дар даврони соҳибистиклолӣ шумораи муассисаҳои ҳифзи иҷтимоии аҳоли 4,5 баробар зиёд гардида, соли 2021 ба 113 муассиса, аз ҷумла 7 хона – интернат барои пиронсолон ва маъёбон расонида шуд.

Маблағгузорӣ ба сарияк нафар бошанди хона – интернатҳои пиронсолон ва маъёбон дар ин давра 757 баробар афзоиш ёфта, соли 2021 ба 26 ҳазор сомонӣ расидааст.

Дар баробари ба танзим даровардани муҳоҷирати меҳнатӣ ва дигар масоили вобаста ба он, ки имрӯз ба як раванди ҷаҳонӣ табдил ёфтааст, Ҳукумати мамлакат ба хотири паст кардани шиддати муҳоҷирати меҳнатӣ тамоми чораҳои андешида истодааст.

Дар натиҷаи татбиқи барномаҳои гуногун танҳо дар ҳашт соли охир зиёда аз як миллион ҷойи кори доимӣ ва мавсимӣ таъсис дода шуда, шумораи шаҳрвандоне, ки ба муҳоҷирати меҳнатӣ мераванд, аз 1 миллиону 100 ҳазор дар соли 2012 то 400 ҳазор нафар дар соли 2019, яъне 64 фоиз кам гардид.

Мо андешидани тадбирҳоро дар ин самт боз ҳам вусъат мебахшем, зеро ташкили ҷойҳои корӣ барои сокинон яке аз вазифаҳои муҳимтарини давлат ва Ҳукумати мамлакат мебошад.

Ҳозирини ғиромӣ!
Дар даврони истиқлоли давлатӣ мақоми занону бонувон дар ҷомеа тақвият пайдо карда, фаъолияти онҳо дар вазифаҳои роҳбарии шоҳаҳои гуногуни ҳокимияти давлатӣ, соҳаҳои иҷтимоӣ ва иқтисодӣ, корхонаҳои давлатӣ ва бахши хусусӣ бамаротиб вусъат ёфт.

Давлат ва Ҳукумати мамлакат саҳми бонувону занонро дар тамоми соҳаҳои ҳаёти ҷомеа, хусусан, дар солҳои вазнини ҳассоси оғози соҳибистиклолӣ, барқарорсозии баъдиҷангӣ ва даврҳои минбаъдаи рушди кишвар ҳамеша қадр менамояд.

Мо ифтихор мекунем, ки имрӯз бонуи тоҷик ҳамчун ҷеҳраи сиёсӣ, вақил, олим, омӯзгору табиб ва муҳандису адиб шинохта шудааст ва сафи бонувони олимӯ ихтироъкор, ҳунарманду ӯҷодкор ва хоҷагидору соҳибкор торафт меафзояд.

Гузашта аз ин, имрӯз дар кишвар соҳае нест, ки бонувону духтарони тоҷик дар он фаъолият надошта бошанд.

Ҳоло 23,3 фоизи шумораи умумии хизматчиёни давлатӣ ва беш аз 18 фоизи кадрҳои роҳбарикунанда занон мебошанд.

Дар соҳаҳои калидии

(Давоми дар саҳ.5)

Дар гузашти низомии ноҳияи Рашт ду ҳазор хизматчиӣ ҳарбӣ ва афсарону сарбозони захираҳои сафарбарӣ иштирок намуданд.

Сарчамъу муттаҳид бошем, неъматӣ қиматтарини зиндагиамон – истиқлолу озодиро ҳимоя кунем

(Аввалин дар саҳ. 4)

ичтимоӣ, яъне маориф имрӯз беш аз 73 фоиз, илм 26,5, тандурустӣ ва ҳифзи иҷтимоии аҳоли 68 ва фарҳанг 51 фоизро занону бонувон ташкил медиҳанд.

Мо минбаъд низ ташаббусҳои занону бонувонро ҳамаҷониба дастгирӣ карда, барои баланд бардоштани сатҳи донишу маърифат ва мақоми иҷтимоии занону духтарон, ҳалли масъалаҳои ҳаёти онҳо, аз ҷумла, бо роҳи омӯзонидани илму дониш, касбу ҳунар ва муҳайё кардани ҷойҳои корӣ ҳамаи тадбирҳои заруриро меандешем.

Зеро бори дигар изҳор медорам, ки зиндагӣ аз зан – модар сарчашма мегирад ва занону бонувони мо як боли қавии давлати соҳибхитиямон мебошанд.

Ман аз рӯзҳои аввали ба ҳайси Роҳбари давлат интиҳоб шуданам ба шароити зиндагӣ ва мушкilotу масъалаҳои ҳаёти ҷавонон таваҷҷуҳи хоса дорам.

Тибқи таҳлили сомонҳои байналмилалӣ, Тоҷикистон дар ҷаҳон яке аз кишварҳои дорони аҳолии зиёди ҷавон буда, синни миёнаи аҳолии он 22,5 солро ташкил медиҳад.

Қобили зикр аст, ки тамоми ғамхориҳои давлат ва Ҳукумати мамлакат, аз ҷумла, доир ба зиёд кардани шумораи муассисаҳои таҳсилоти олий, миёна ва ибтидоии касбӣ маҳз ба ҷавонони ояндасози Ватан ва ҷомеа нигаронида шудаанд.

Агар соли 2009 ҳиссаи ҷавонони то 35 – сола дар хизмати давлатии шаҳрвандӣ 35 фоизро ташкил дода бошад, ин шумора имрӯз ба 47 фоиз расидааст.

Бо қаноатмандӣ изҳор медорам, ки тайи солҳои соҳибистиқлолӣ дар Тоҷикистон наврастони ҷавононе ба камол расиданд, ки имрӯз мо бо ҳисси миллӣ ва садоқати онҳо ба Ватан, инчунин, бо сатҳи илму дониш, одоби ахлоқ ва саъю талоши ин насл воқеан ифтихор мекунем.

Ҳоло ҷавонони донишманду соҳибмаърифат, бонангу номус, ватандӯсту ватанпарвар ва далеру ғаюри мо дар тамоми соҳаҳои ҳаёти ҷомеа ва давлат, аз ҷумла дар бунёди иншооти азиму тақдирсози кишвар, ободони Ватан, ҳифзи суботи оромии мардум ва ҳимояи марзу буми Тоҷикистон саҳми басо арзишманд гузошта истодаанд.

Имрӯз 90 фоизи ҳайати шахсии Қувваҳои Мусаллаҳи Тоҷикистон ва беш аз 50 фоизи бунёдкорони иншооти сарнавиштсози мо – Неругоҳи барқи обии «Роғун»-ро ҷавонон ташкил медиҳанд.

Умуман, бояд гуфт, ки ҳоло рушди ягон соҳаи ҳаёти давлат ва ҷомеаро бидуни иштироки ғаёлона ва саҳми арзишманди ҷавонон тасаввур кардан имкон надорад.

Фароҳам овардани шароити ҷиҳати рушди соҳаи варзиш, ки яке аз самтҳои афзалиятноки сиёсати иҷтимоии Ҳукумати мамлакат ба ҳисоб меравад, пеш аз ҳама, барои наврастони

ҷавонон ва ташвику тарғиби тарзи ҳаёти солим дар байни онҳо мебошад.

Дар тамоми қаламрави кишвар то замони истиқлол камтар аз ҳазор иншооти варзиш шуданд.

Имрӯз ин шумора ба 10 ҳазору 220 расидааст.

Яъне шумораи иншооти варзиш беш аз даҳ баробар афзудааст, ки ба устувор шудани заминаи моддиву техникаи барои рушди варзиш, оммавигардонии он ва омода сохтани варзишгарони сатҳи ҷумҳуриявӣ ва байналмилалӣ аз миёни наврастони ҷавонон мусоидат карда истодааст.

Дар даврони соҳибистиқлолӣ ба шарофати пирӯзҳои варзишгарони тоҷик дар арсаи байналмилалӣ 5743 маротиба

Носири Хусрав, 800 – солагии Мавлоно Ҷалолиддини Балхӣ, 700 – солагии Мир Сайид Али Ҳамадонӣ, 700 – солагии Камоли Хучандӣ, 2700 – солагии шаҳри Кӯлоб, 2500 – солагии шаҳри Истаравшан, 3000 – солагии маданияти Ҳисор, 5500 – солагии Саразми бостонӣ ва даҳҳо ҳамоиши дигар аз ҷумлаи онҳо мебошанд.

Дар ин раванд, мо мероси мусикии «Шашмаком» ва «Фалак», ҷашнҳои Наврӯз, Меҳргон, Тиргон ва Садаро дубора эҳё кардем.

Бо саъю талош ва заҳмату кӯшиши беш аз шашсолаи мо ва дастгирии дигар кишварҳои ҳавзаи тамаддуни Наврӯз ин оини воқеан мардумии мо, ки таърихи беш аз 6000 – сола дорад, ҷаҳонӣ гардид ва мо имрӯз

иброз медорам, ки дар тӯли сӣ соли соҳибхитиярӣ барои таъмин намудани пешрафти забони тоҷикӣ ҳамчун нишонаи возеҳи ҳастии миллати тоҷик ва асоси маънавияту худшиносии тоҷикон қорҳои назаррас анҷом дода шуданд.

Қабул гардидани қонун «Дар бораи забони давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон» ва эълон шудани Рӯзи забони давлатӣ боз як қадами муҳим дар роҳи эҳтирому бузургдошти забони тоҷикӣ ва боз ҳам тавсеа бахшидани вазифаҳои ҷамъиятии он гардид.

Яке аз омилҳои асосии пойдорӣ ва густариши забони адабии тоҷикӣ ва фарҳанги миллӣ эҳтироми мардуми соҳибмаърифати мо ба китобу китобхонӣ мебошад.

Бамаротиб зиёд гардидани

Парчами Тоҷикистони азизи мо афрохта шуда, 1797 маротиба Суруди миллии давлати тоҷикон садо додааст.

Дӯстони арҷманд!

Баъди ба даст овардани неъматӣ бузургии истиқлолу озодӣ мо ба эҳёи арзишҳои милливу фарҳангии мардуми куҳанбунёдамон оғоз кардем.

Тоҷикон аз замони хеле қадим, яъне дар тӯли таърихи беш аз 6000 – солаи худ соҳиби саводу дониш, девону дафтар, меъмору шаҳрсоз, шаҳрдору шаҳршинос, яъне миллати фарҳангсолору тамаддунсоз мебошанд.

Маҳз ба ҳамин хотир, яъне ҷиҳати баланд бардоштани ҳисси миллӣ ва ҳудудҳои худшиносии мардум, инчунин, барои тарбияи наслҳои имрӯза истифода кардани мероси бузургии ахлоқиву маънавий ва арзишҳои ҷовидонаи фарҳангии гузаштагон мо тайи сӣ сол даҳҳо ҷашну ҷорабиниҳои муҳимро баргузор намудем.

Ҷашни 1100 – солагии давлатдорӣ Сомониён, 2700 – солагии китоби муқаддаси «Авесто», Соли бузургдошти тамаддуни ориёӣ, 1150 – солагии устод Рӯдакӣ, Соли бузургдошти Имоми Аъзам, 1000 – солагии

ифтихор мекунем, ки ҷашни бостонии мардуми мо – Наврӯз мақоми байналмилалиро соҳиб гардидааст.

Мо, ҳамчунин, барои нигоҳдорӣ ва муаррифии мероси фарҳангии моддиву ғайримоддии халқи тоҷик як силсила тадбирҳои мушаххас андешидем.

Дар натиҷа «Шашмаком», «Саразм», «Боғи миллии Тоҷикистон», «Наврӯз» ва «Ҷаҳан» ба феҳристи мероси ҷаҳонӣ ва феҳристи мероси фарҳанги ғайримоддии ЮНЕСКО ворид карда шуд.

Бунёд ва ба ғаёлият оғоз кардани бинои нави Китобхонаи миллии барои 10 миллион нуса китоб, Осорхонаи миллии, Кохи Наврӯз, Наврӯзгоҳ, театри шаҳри Хоруғ ва 40 қасри фарҳанг дар маркази шаҳру ноҳияҳои мамлакат аз дастовардҳои арзишманди фарҳангии мо дар даврони истиқлоли давлатӣ ба ҳисоб меравад.

Дар зарфи сӣ соли гузашта санъаткорону ҳунармандони Тоҷикистон ба даҳҳо кишвари дунё сафарҳои ҳунари анҷом дода, санъату ҳунари миллии тоҷиконро ба таври арзанда муарриф карданд.

Бо ифтихору қаноатмандӣ

чопи китобхонӣ нава, бознашри асарҳои мондагори нависандагону шоирони классикӣ муосири тоҷик, аз ҷумла, силсилаи «Ахтарони адаб», инчунин, осори адабии номвари ҷаҳонӣ ба забони тоҷикӣ на танҳо ба рушди забондониву суҳанронии оммаи васеъ, балки ба густариши ҳудудҳои миллӣ, тавсеаи ҷаҳони маънавий, боз ҳам боло рафтани сатҳи маърифатнокии шаҳрвандон, махсусан, насли наврасту ҷавон ва арҷгузори ба таърих, забон ва фарҳанги миллӣ ҳамаҷониба мусоидат менамояд.

Яке аз иқдомоти охирин, ки ҳоло дар ин ростго амалӣ гардида истодааст, бо супориши Роҳбари давлат бознашр ва ба ҳар як оилаи кишвар дастрас намудани шохасари «Тоҷикон»-и аллома Бобочон Ғафуров мебошад.

Мо ба хотири ҳифзи мероси ҷовидонаи гузаштагонамон, арзишҳои бостониву ғановатмандии миллӣ ва истифодаи онҳо барои пойдории давлату миллатамон тамоми тадбирҳои заруриро амалӣ мекунем.

Мо бо ифтихор аз хувияти миллии худ, яъне тоҷикият, таърихи беш аз 6000 – солаи

халқамон, забони ширину шоиронаи тоҷикӣ, фарҳангу тамаддуни асилу бостонӣ, мероси оламшумули ҷовидонаи гузаштагон ва арзишҳои миллиамон онҳоро ҳифз мекунем, эҳтиром мегузорем ва ба наслҳои оянда дар шакли боз ҳам пешрафта ва рушду тақвиятёфта ба мерос мегузорем.

Ҷамъатанони азиз!

Мо ҳанӯз дар иҷлосияи таърихи 16-уми Шӯрои Олӣ эъмори давлати соҳибхитияр, демократӣ, ҳуқуқбунёд, дунявӣ ва ягонаро роҳи ояндаи худ эълон кардем.

Дар робита ба ин, як масъалаи муҳим қобили таъкид аст: давлатсозиву давлатдорӣ ҳамчун раванди дуру дарози сиёсӣ талаб мекунад, ки бо дарназардошти рушди ҷомеа тадбирҳои пай дар пай амалӣ карда шаванд.

Бо дарки ҷунин зарурат дар тӯли сӣ соли истиқлол дар кишвари мо қорҳои зиёде ба анҷом расонида шуданд.

Дар даврони соҳибистиқлолӣ сохтор ва ғаёлияти мақомоти марказӣ ва маҳаллии ҳокимияти иҷроия пайвасти тақмил дода шуд.

Бо мақсади ҳифзи ҳамаҷонибаи истиқлоли давлатӣ, ягонагӣ ва таъминоти арзии кишвар, ҳамчунин, бо дарназардошти таҳдиду хатарҳои ҷаҳони муосир ва пешгириву бартараф намудани онҳо сохтор ва ғаёлияти мақомоти ҳифзи ҳуқуқ ва сохторҳои низомии мамлакат низ муқаммал гардид.

Мо Қувваҳои Мусаллаҳи худ, яъне яке аз қорҳои асосии давлатдориро аз сифр таъсис додем.

Қобили зикри махсус аст, ки Қувваҳои Мусаллаҳи мо дар барқарор намудани ҳокимияти конституционӣ ва хотима бахшидан ба ҷанги шаҳрвандӣ саҳми барҷастаи таърихӣ гузоштанд.

Дар ин лаҳзаҳои фараҳбахш ба тамоми ҳайати шахсии Қувваҳои Мусаллаҳ, сохторҳои низомӣ, мақомоти ҳифзи ҳуқуқ ва собиқадорони хизмати ҳарбӣ барои хизмати содиқона ва ҷасорату далерие, ки дар мубориза бар зидди нерӯҳои таҳрибкор ва душманони миллату давлати тоҷикон нишон додаанд, сипосу миннатдорӣ самимӣ баён менамоям.

Дар ин роҳ садҳо нафари онҳо ҷони худро қурбон кардаанд, ки Ҳукумат ва мардуми Тоҷикистон номи некашонро ҳамеша гиромӣ медоранд.

Бо эътимоди қомил иброз медорам, ки хизматчиёни ҳарбии Қувваҳои Мусаллаҳ ва мақомоти ҳифзи ҳуқуқи мо минбаъд низ истиқлолу озодии Ватан, марзу буми кишвар ва ҳаёти озоиштаи мардуми Тоҷикистонро аз ҳама гуна таҳдиду хатарҳои содиқона ва ҷавонмардонаи ҳифз намуна, қарзи фарзандии худро дар назди Ватан, давлат ва халқи хеш бошарафона иҷро хоҳанд кард.

Таъмин намудани тартиботи

(Давоми дар саҳ.6)

Ба ифтихори 30-солагии Истиқлоли давлатӣ дар майдони ба номи Исмоили Сомони шаҳри Хоруғ паради ҳарбӣ баргузор шуд.

Сарҷамъу муттаҳид бошем, неъматӣ қиматтарини зиндагиамон – истиқлолу озодиро ҳимоя кунем

(Аввалин дар саҳ. 5)

хукукӣ, волюияти қонун, мубориза бо ҷинояткорӣ, баҳусус, ҷинояткории муташаккили фаромарзӣ, аз ҷумла, терроризм ва ифротгарой вазифаи аввалиндараҷаи мақомоти ҳифзи хукук мебошад.

Бовар дорам, ки кормандони мақомоти мазкур вазифаи худро минбаъд низ бо масъулияти баланд дар назди давлат ва халқи Тоҷикистон иҷро мекунам.

Мо бояд сулҳу оромии Ватан, суботи сиёсии ҷомеа ва ваҳдати миллиро эҳтиёт кунем, амнияти давлат, волюияти қонун ва зиндагии озоиштаи халқамонро бо ҳушёриву зиракӣ ва заҳмати содиқона таҳким бахшем.

Таъмин намудани амнияти ҷомеа ва ҳаёти озоиштаи сокинони мамлакат вазифаи аввалиндараҷаи давлат мебошад.

Вобаста ба ин, суҳанони худро, ки борҳо гуфтаам, бори дигар хотирнишон ва таъкид месозам: яке аз хатарҳои асосӣ барои имрӯзу ояндаи минтақаи Осиёи Марказӣ, аз ҷумла, кишвари мо равияҳои радикалӣ, ифротгаро ва хурофотӣ мебошад.

Бинобар ин, мо барои таъмин намудани амнияти минтақа ва оромиву суботи сиёсӣ дар кишварҳоямон бояд андешидани тадбирҳои муштарак ва ҳамоҳангшударо дар ин самт вусъат бахшем.

Дӯстони азиз!

Тоҷикистон пас аз гузаштан аз марҳалаи аввали истиқлол, ки даврони душвори ба эътидол овардани вазъият ва таҳкими пояҳои давлатдорӣ буд, дарҳои худро барои кишварҳои олам боз кард ва бо эълони сиёсати «дарҳои кушода» ворида арсаи равобити байналмилалӣ шуд.

Кишвари мо на танҳо мақому нуфузи худро дар ҷаҳон боло бурда, арзишҳои воло ва мероси гании мардуми шарифи тоҷикро ба аҳли олам муаррифӣ намуд, балки дар ҳаллу фасли масоили минтақавию байналмилалӣ ва пешбурди рӯзномаи ҷаҳонӣ фаъолона иштирок кард ва нақш офарид.

Мо чун давлати пешбарандаи сиёсати «дарҳои кушода» бо тамоми кишварҳои муносибатҳои дӯстона ва ҳамкориҳои мутақобилан судмандро роҳандозӣ мекунам ва густариш медиҳем.

Имрӯз Тоҷикистон бо 179 давлати дунё муносибатҳои дипломатӣ дорад ва бо талошҳои муассири худ дар арсаи байналмилалӣ ҳамчун кишвари фаъолу ташаббускор шинохта шудааст.

Мо муаллифи ҷаҳор ташаббуси бузург, аз ҷумла, Соли байналмилалӣ оби тоза 2003, Даҳсолаи байналмилалӣ амал «Об барои ҳаёт» 2005 – 2015, Соли байналмилалӣ ҳамкорӣ дар соҳаи об 2013 ва Даҳсолаи байналмилалӣ амал «Об барои рушди устувор» 2018 – 2028 мебошем, ки аҳамияти глобалӣ доранд.

Тоҷикистон дар дахҳо созмони минтақавию байналмилалӣ

ва ниҳодҳои байналмилалӣ молиявӣ узвият дошта, ҳамроҳ бо дигар кишварҳои дар ҳаллу фасли мушкилоти сайёра саҳми босазо мегузорад.

Кишвари мо бо тақия ба таҷрибаи сулҳофаринии худ аз роҳи музокирот ва машваратҳо дар ҳалли низоҳҳои байналмилалӣ фаъолона саҳм мегузорад.

Дар ин росто, Тоҷикистон ба густариши робитаҳои

ҷорӣ муфасссал баён карда будам.

Мушоҳидаву таҳлилҳо нишон медиҳанд, ки дар муддати беш аз як моҳи гузашта вазъият дар ин кишвар, мутаассифона, боз ҳам мураккабу ҳалокатбор ва боиси нигаронии ҷидди мамӯлики минтақа ва ҷаҳон гардид.

Сокинони ин кишвар, ки беш аз чил соли охир дар шароити ҷангу нооромӣ умр ба сар мебаранд, вақтҳои охир бо мушкилоти боз ҳам бештари

наомадааст.

Ман дар ҳайратам, ки тамоми ниҳодҳои байналмилалӣ оид ба хукуки башар ҳомӯширо ихтиёр кардаанд ва дар мавриди пуштибонӣ аз хукуки мардуми Афғонистон ҳеҷ гуна ташаббус нишон намендиҳанд.

Дигар ин ки, бетафовутӣ нисбат ба сарнавишти Афғонистон боиси афзоиши хушунат, боз ҳам вазнинтар шудани зиндагии сокинони

ташкили Ҳукумати мусолиҳаи миллий бо фарогирии манфиатҳои тамоми ҷамъу миллатҳои сокини Афғонистон тадбирҳои фаврӣ ва дастҷамъона андешанд.

Инчунин, расонидани кумакҳои башардӯстона ба мардуми ин кишвар аз ҷумлаи тадбирҳои таъхирнопазир мебошад.

Ҳамватанони азиз!

Ҳозирини ғиромӣ!

Истиқлол ва соҳибхитиёрӣ дар назди мо - шаҳрвандони Тоҷикистон вазифаи басо пурифтиҳори таърихӣ, яъне бунёди давлати мутамаддини ҷавобгӯ ба орзуву ормон ва манфиатҳои мардуми кишвар ва эҷоди арқони давлатдорӣ муосирро гузошт.

Истиқлоли мо калиди соҳибдавлатӣ ва ватандорӣ миллати сарбаланду соҳибфарҳанги тоҷик аст, ки тақдирро ба дасти худ гирифта, бо роҳи равиши ҳоси ҳеш ба ҷомеаи ҷаҳонӣ пайваस्ताаст ва ҳамеша меқӯшад, ки набзи давлату давлатдорӣ худро бо набзи сайёра ҳамоҳангӣ ҳамсадо наояд.

Дастовардҳое, ки имрӯз аз таърихи қору пайкори сисолаи мардуми шарифи Тоҷикистон баён шуданд, танҳо ҳиссаи ками заҳмати содиқонаву софдилонаи мову шумо дар ҷодаи давлатсозиву давлатдорӣ ва ватансозиву ватандорӣ мебошанд.

Вале меҳодам барои мардуми азизи Тоҷикистон хотирнишон созам, ҳар дастоварде, ки дорем, аз ҳуди мост.

Мо бояд ба хотири Ватан, давлат ва халқи Тоҷикистон минбаъд низ содиқона заҳмат кашем ва дар ин роҳ мисли ангуштони як мушт сарҷамъу муттаҳид бошем.

Мо ҳаргиз ба умеди дигарон наметавем ва тамоми мушкилоту камбудияҳоямонро бо дастони ҳудамон ва бо заҳмати аҳлонаи халқамон баргараф месозем.

Мо ҳоло мушкилоту масъалаҳои зиёди ҳалталаб дорем ва бояд кӯшиш кунем, ки онҳоро баргараф сохта, зиндагии мардумамонро боз ҳам беҳтар намоем.

Зеро халқи азизи Тоҷикистон ба зиндагии боз ҳам шоиста ва рӯзгори аз имрӯза беҳтар хукуки маънавӣ дорад.

Бо эътимоди қавӣ изҳор медорам, ки мардуми ватандӯсту заҳматкаши мо ба дастовардҳои аз имрӯза бузургу таърихӣ қодиранд, зеро мо Ватани соҳибхитиёру озодамонро баробари ҷони худ дӯст медорем ва ба шукронаи соҳибистиқлоливу соҳибдавлатӣ барои ҳифзи сулҳу оромӣ, ваҳдати миллий ва дар арсаи байналмилалӣ боз ҳам боло рафтани нуфузу обрӯи Тоҷикистони маҳбубамон аҳлонаву софдилона заҳмат меканем.

Ман ба мардуми шарифи кишвар ва махсусан, ба ҷавонон муроҷиат мекунам, ки ҳаргиз ва дар ҳеҷ ҳолат ба Ватан, миллат

(Давоми дар саҳ. 7)

ҳамаҷониба бо ҳамсояҳои наздик, яъне кишварҳои минтақаи Осиёи Марказӣ ва шарикони стратегии худ аҳамияти аввалиндараҷа медиҳад.

Мо дар сафи пеши муборизаи ҷомеаи байналмилалӣ бо терроризму ифротгарой, тундгарой, ҷинояткории муташаккили фаромиллӣ ва муомилоти ғайриқонунии маводи нашъаовар қарор дошта, ҷиҳати таъмини сулҳу суботи сартосарӣ бо шарикони худ ва созмонҳои байналмилалӣ минтақавӣ пайваста иқдомоти зарурии муштаракро роҳандозӣ менамоем.

Аз лаҳзаҳои нахустини ба даст овардани истиқлоли давлатӣ кишвари мо ба манзури пешбурди робитаҳои созанда бо кишварҳои олам ва ҳифзи манфиатҳои миллий дар арсаи байналмилалӣ дар созмонҳои бонуфузи минтақавӣ фаъолона ширкат дорад ва аз ҳамкориҳои бисёрҷониба пуштибонӣ мекунад.

Алҳол Тоҷикистон ба ҳайси кишвари раискунанда дар Созмони ҳамкории Шанхай, Созмони Аҳдномаи амнияти дастҷамъӣ ва Бунёди байналмилалӣ наҷоти Арал барои густариши бештари ҳамкориҳои минтақавӣ дар ҷаҳорҷӯби созмонҳои зикршуда кӯшиш ба харҷ медиҳад.

Имрӯз Тоҷикистон дар арсаи байналмилалӣ ба сифати кишвари сулҳдӯсту сулҳофар, пайрави арзишҳои демократӣ ва ҳамгирӣ шинохта шудааст.

Ман андешаҳои худро доир ба вазъи кишвари ҳамсоя ва дӯсти мо – Ҷумҳурии Ислонии Афғонистон 22-юми июли соли

амниятӣ ва иҷтимоӣ рӯ ба рӯ шудаанд.

Дар робита ба ин, бори дигар хотирнишон месозам, ки барои ба миён омадани ҷунин вазъи фоҷиабор мардуми Афғонистон ба таъриху тамаддун ва фарҳанги ҷандинҳазорсолаи худ гуноҳ надоранд.

Ноамнӣ ва бадбахтие, ки ба сари мардуми ин кишвари бостонӣ омадааст, натиҷаи даҳолати кишварҳои ҳоричӣ, яъне фаъолияти доираҳои манфиатдори минтақа ва ҷаҳон мебошад, ки ҳоло низ идома дорад.

Бинобар ин, мавқеи Тоҷикистонро доир ба қазияи Афғонистон тақрибан эълон медорам, ки мо ҷонибдори ҳарчи зудтар барқарор гардидани сулҳу оромӣ дар ин кишвари ҳамсояи наздиктарин, дӯст, ҳамзабон ва ҳамфарҳанги худ бо роҳи ташкили ҳукумати фарогир ва бо дарназардошти манфиатҳои ҳамаи ҷамъу миллатҳои сокини он, раъйи тамоми мардуми мамлакат, эҳтирому рӯяи хукуки шаҳрвандон дар доираи меъёрҳои аз ҷониби ҷомеаи ҷаҳон пазируфташуда ва нақши калидии Созмони Милалӣ Муттаҳид дар пешбурди ин раванд ҳастем.

Ҳамчунин, меҳодам боз як нуктаи муҳимро таъкид наоям, ки ҷомеаи ҷаҳон, аз ҷумла, кишварҳои манфиатдор хукуки маънавӣ надоранд, ки мардуми Афғонистонро бо мушкилоти бавучудодама танҳо гузоранд.

Зеро бори дигар хотиррасон месозам, ки вазъияти сангину фалокатбори ин кишвар бо гуноҳи сокинони он ба вучуд

он, сар задани ҷанги таҳмили шаҳрвандӣ бо миқёси солҳои 90-уми асри гузашта, фалокати башарӣ, ҳамчун маркази терроризми байналмилалӣ боқӣ мондани қаламрави ин мамлакат ва ба таври ҷиддӣ ҳалалдор гардидани амнияти субот дар кишварҳои минтақа ва ҷаҳон мегардад.

Вазъияти Афғонистон ба кишварҳои Осиёи Марказӣ таъсири бевоситаи манфӣ мерасонад, зеро ман борҳо гуфтаам, ки амнияти минтақаи мо, дар навбати аввал, ба вазъи ин кишвари ҳамсоя вобаста мебошад.

Дар робита ба ин, хотиррасон месозам, ки тайи зиёда аз бист соли охир ман аз минбарҳои ташкилоту созмонҳои байналмилалӣ ва дигар ҷамъиҳои байналхалқӣ ҳалли масъалаи Афғонистонро ба ҷомеаи ҷаҳонӣ дахҳо бор иброз дошта, таъкид намудам, ки қазияи Афғонистон роҳи ҳалли низомӣ надорад ва бояд танҳо бо роҳи музокирот ҳаллу фасл карда шавад.

Вале ҷомеаи ҷаҳонӣ, аз ҷумла, доираҳои манфиатдору дахлдор ба ҳалли ин масъала то андозае бетафовутӣ зоҳир карданд.

Дар натиҷа мушкилоти Афғонистон ба ҷое расид, ки имрӯз тамоми башарият, махсусан, Тоҷикистон ва дигар кишварҳои ҳамҷавори онро ба таъшишу нигаронии ҷиддӣ овардааст.

Аз ин лиҳоз, бо истифода аз фурсат ҳамаи созмонҳои байналмилалӣ, кишварҳои минтақа ва ҷаҳонро бори дигар даъват мекунам, ки доир ба ҳалли мушкилоти ин кишвар ва

Сарчамъу муттаҳид бошем, неъмат қиматтарини зиндагиамон – истиқлолу озодиро ҳимоя кунем

(Аввалин дар саҳ. 6)

ва давлати худ хиёнат накунад.

Баръакс, шуқр кунед, ба Ватан ва давлату миллати худ содиқ бошед ва ифтихор намоед, ки мову шумо соҳиби Ватан ва давлати соҳибистиқлол ҳастем ва аҳли башар моро ҳамчун миллати бостонӣ ва фарҳангиву тамаддунсоз мешиносанд ва эътирофу эҳтиром мекунад.

Дар ин лаҳзаҳои ботантана ва воқеан таърихӣ бо ифтихору қаноатмандии зиёд як нуктаи бисёр муҳимро хотирнишон менамоем: тамоми дастоварду пешравиҳои дар сӣ сол ноилшудаи мо натиҷаи заҳмати содиқонаи халқи қаҳрамонӣ ва заҳматкаши Тоҷикистон ва хурду бузурги он мебошад.

Ман шуқрона мекунам, ки мардуми шарифи тоҷик солҳои дароз, яъне аз оғози истиқлол то имрӯз сиёсати пешгирифти Роҳбари давлати худро самимона пуштибонӣ карда, тамоми камбудиву мушкилотро бо сабру таҳаммул паси сар қарданд.

Ман бо чунин мардуми шарофатманду бонангу номус, таҳаммулгаро ва заҳматкашу ватандӯст ифтихор дорам, аз онҳо то абад миннатдорам ва то нафаси воқасин ба хурду бузурги Тоҷикистон содиқона хизмат мекунам.

Бузургтарин сарват, киматтарин гавҳар ва азизтарин

неъмат барои ман халқи Тоҷикистони маҳбубам, обу хоки Ватани бихиштосоям ва иззату обрӯи давлати соҳибхитиёру озодам дар байни ҷомеаи ҷаҳон

мебошад!

Халқи бузургвору қаҳрамони ман!

Ман аз хурду бузурги ту аз замин то осмон миннатдорам ва дар назди бузургиву шаҳомат, талошу матонат, ғайрату Ҳиммат ва заҳмати содиқонаву софдилонаи ҳар як фарди ту сари

таъзим фуруд меорам!

Ман аз ҳамаи онҳое, ки дар солҳои вазнин бо ман ҳамкорӣ карданд, миннатдорам ва ба ҳар яки онҳо қамолу умру давлати

шем.

Мо бояд ҳамеша ва махсусан, дар лаҳзаҳои вазнини хатарзо муттаҳид ва босабру таҳаммул бошем, аз қаму қосиҳои

пирӣ орзумандам.

Мо бояд минбаъд низ сарчамъу муттаҳид бошем, неъмат қиматтарини зиндагиамон – истиқлолу озодиро ҳимоя кунем, дастоварди бузургтарини даврони истиқлол – сулҳу оромӣ, суботи сиёсӣ ва ваҳдати миллиро боз ҳам таҳкиму тақвият бах-

зиндагӣ рӯҳафтода нашавем, дастӣ якдигарро гирем, давлати миллии худро соҳибӣ кунем ва Ватани маҳбубамонро обод намоем.

Бовар дошта бошем, ки ояндаи Тоҷикистон дурахшон ва фардои зиндагии мардуми тоҷик осудаву обод аст.

Бигзор, Истиқлоли давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон ҳамеша пойдор ва мардуми шарафманди Тоҷикистон то абад сарбаланду сарфароз бошанд!

Бигзор, истиқлолу озодӣ дар дили ҳар як фарзанди бонангу номуси Тоҷикистон оташи меҳру муҳаббат ба сарзамини ниёгон ва сарчамъиву иттиҳодно доим фурузон нигоҳ дорад!

Бигзор, сулҳу оромӣ, суботи сиёсӣ, ваҳдати миллий, азами ватансозиву ватандорӣ ва ҳадафҳои наҷиби созандагӣ роҳнамои ояндаи неки пиру ҷавони мамлакат бошад!

Пояндаву ҷовидон бод истиқлолу озодии халқи тоҷик ва давлати тоҷикон!

Ҷовидон бод дастовардҳои бузурги замони истиқлол – сулҳу оромии Ватан, суботи сиёсӣ ҷомеа ва ваҳдати миллии мардуми шарафманди Тоҷикистон!

Зиндаву ҷовид бод давлати соҳибистиқлоли тоҷикон!

Поянда бод миллати куҳанбунёду тамаддунсоз ва соҳибмаърифату фарҳангсолори тоҷик!

Тоҷикистон! Ба пеш, ба сӯи қуллаҳои боз ҳам баланди пешрафту тараққиёт!

Ҷашни 30 – солагии истиқлолу озодии Ватан муборак бошад, Ҳамватанони азиз!

► ҲАМОИШИ ИДОНА

Ҷамъомади тантанавӣ ба истиқболи 30-юмин солгарди Истиқлоли давлатӣ

8 сентябр дар толори Кохи Борбад ба истиқболи 30-юмин солгарди Истиқлоли давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон ҷамъомади тантанавӣ баргузор гардид.

Тантанавӣ бошукӯҳи идона бо ворид шудани Асосгузори сулҳу ваҳдати миллий — Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон ба толор ва садо додани Суруди миллии Тоҷикистон оғоз шуд.

Дар ҷамъомади тантанавӣ аъзои Ҳукумати мамлакат, роҳбарони идораҳои давлатӣ, фаълону собиқадорони ҷумҳурӣ, ҷавонон, намоёндогони сершумори кормандони касбу кори гуногун ва сафирони кишварҳои хориҷи муқими Тоҷикистон иштирок карданд.

Сарвари давлат, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон зимни суҳанронии табрикии худ истиқлоли давлатиро бузургтарин ва муқаддастарин неъмат, нишонаи олии хувияти миллий, ифтихор ва номуси ватандорӣ, рамзи ҳасти миллиати бостонӣ ва соҳибхитиёру соҳибдавлати тоҷик ва асоси хушбахтиву сарбаландии сокинони Тоҷикистон маънидоҳ карда, аҳли толор ва мардуми кишвар, ҳамчунин қулли ҳамватанону ҳамзабонони бурунмарзиро бо солгарди 30-юми ин дастоварди олии табрику таҳният гуфтанд.

Зимни суҳанронии пурмухтавои хеш Президенти мамлакат муҳтарам

Эмомалӣ Раҳмон оид ба дастовардҳои тамоми соҳаҳо, шуруъ аз давраи баъди ҷанги шаҳрвандӣ, баргардонидани гурезаҳо, таъмини сулҳу ваҳдати миллий, рушди иқтисодиёт, барқарорсозии шоҳаҳои фалачгаштаи ҳокимият, қабули конституция ва рамзҳои

давлатӣ, ислохоти соҳаҳо ба хоҳири таъмини зиндагии шоистаи мардум, интиҳоби самтҳои асосию стратегӣ ва қабули барномаҳои давлатии стратегӣ рушд андешаронӣ намуданд.

Таъкид гардид, ки ин рӯзи босаодат, яъне ҷашни сисолагии истиқлолу озодӣ ва бузургтарин дастоварди ин давра –

сулҳу оромӣ, суботи сиёсӣ ва ваҳдати миллий ба мардуми шарифи Тоҷикистон ба осонӣ муяссар нашудааст.

Ноил шудан ба ҳамаи ин дастовардҳоро Пешвои миллат, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон ба хоҳишу талошҳои мардуми тоҷик бо ҷонибдорӣ

аз сиёсати роҳбарияти давлату Ҳукумати кишвар мансуб донистанд.

Зимни суҳанронӣ Сарвари давлат, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон оид ба вазъи зудтағйирёбандаи ҷомеаи ҷаҳонӣ, авзои мураккаби сиёсии кишвари ҳамсояи Афғонистон, таъсири он ба амнияти кишварҳои минтақа ва ҷаҳон мавқеъи

ягонаву устувори Тоҷикистонро муайян карданд.

Президенти мамлакат, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон аз ҷомеаи ҷаҳон, қулли кишварҳои сайёра ва ниҳодҳои байналмилалӣ оид ба ҳуқуқи башар қатъиян талаб карданд, ки нисбат ба тақдир мардуми ҷангзадаи афғон бетараф набошанд.

Дар охир Сарвари давлат, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон бори дигар ҳамаи ҳозиринро бо ин санаи муҳими таърихӣ табрику муборакбод гуфта, таъкид доштанд, ки бояд мардуми тоҷик Истиқлолияти давлатӣ ва давлати мустақили Тоҷикистонро неъмат бабаҳо шумурда, онро чун гавҳараки ҷашм ҳифз намоянд ва ҳамеша пос доранд.

Мо бояд минбаъд низ сарчамъу муттаҳид бошем, неъмат қиматтарини зиндагиамон — истиқлолу озодиро ҳимоя кунем, дастоварди бузургтарини даврони истиқлол — сулҳу оромӣ, суботи сиёсӣ ва ваҳдати миллиро боз ҳам таҳкиму тақвият бахшем, таъкид намуданд Сарвари давлат, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон.

Ҷамъомади тантанавиро ба муносибати таҷлили 30-юмин солгарди Истиқлолияти давлатии Тоҷикистон барномаи рангини консертҳои устодони санъати тоҷик, ки таҷассумгари дастовардҳои мардуми шарифи тоҷик давоми солҳои соҳибистиқлолӣ буд, хотима бахшид.

► БА ИФТИХОРИ 30-СОЛАГИИ ИСТИҚЛОЛИ ДАВЛАТИИ ҶУМҲУРИИ ТОҶИКИСТОН

7 сентябр ба муносибати таҷлили 30-юмин солгарди Истиқлолияти давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон бо иштироки Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ — Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, Сарфармондеҳи Олии Қувваҳои Мусаллаҳ, генерали артиш, мухтарам Эмомалӣ Раҳмон дар майдони Дӯстии шаҳри Душанбе паради ҳарбӣ баргузор гардид.

Таҷлили ҷашни муқаддас бо расми гузашти 30 ҳазор нафар хизматчиҳои ҳарбии Қувваҳои Мусаллаҳ, ҳайати шахсии мақомоти ҳифзи ҳуқуқ ва афсарону сарбозони захираҳои сафарбарӣ, яъне муҳофизони истиқлоли Ватан, марзу буми давлати соҳибхушӣ ва ҳомиёни

Тоҷикистон, мухтарам Эмомалӣ Раҳмон бо арзи салом ба ҳайати шахсӣ онҳоро бо ҷашни бошукӯҳи 30-юмин солгарди Истиқлолияти давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон табрик намуданд.

Сарвари давлат, мухтарам Эмомалӣ Раҳмон бо нутқи пурмухтаво баромад намуда,

генерали артиш, мухтарам Эмомалӣ Раҳмон бо гузашти низомӣ қадам заданд.

Дар паради ҳарбӣ шунавандагони Литсейи ҳарбӣ, афсарони дастгоҳи марказии Вазорати муҳофизаи Ситоди генералии Қувваҳои Мусаллаҳ, афсарону аскарони ҷузъу томҳои Гвардияи миллии Ҷумҳурии Тоҷикистон, ҳайати шахсии Қўшунҳои хушкигард, Қўшунҳои зудамал, Қувваҳои ҳарбӣ-ҳавоӣ ва муҳофизаи зиддиҳавоӣ, афсарони ҳадамоти махсуси назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, курсантҳои муассисаҳои олии таълимии ҳарбии тобеи сохторҳои қудративу

Паради ҳарбӣ ба муносибати 30-юмин солгарди Истиқлоли давлатӣ

қонуниятро тартибот дар фазои тантанавӣ оғоз гардид.

Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, Сарфармондеҳи Олии Қувваҳои Мусаллаҳ, генерали артиш, мухтарам Эмомалӣ Раҳмонро дар майдони Дӯстии пойтахт Раиси Маҷлиси миллии Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон, Раиси шаҳри Душанбе, мухтарам Рустами Эмомалӣ ва Вазири муҳофизаи Ҷумҳурии Тоҷикистон, генерал-полковник Шералӣ Мирзо пешвоз гирифтанд.

Ба истиқболи Сарвари давлат, мухтарам Эмомалӣ Раҳмон аз ҷониби ҳайати шахсии Оркестри ҳарбӣ-нафасӣ мусиқии тантанавӣ тахти унвони «Навои ифтихор» иҷро карда шуд.

Маросими бошукӯҳи ҷашнӣ бо ворид намудани Парчами давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон ба майдони баргузори чорабинӣ оғоз гардид.

Мавриди зикри хос аст, ки Парчами давлатӣ дар Қувваҳои Мусаллаҳи Ҷумҳурии Тоҷикистон мақоми хос дорад. Оғози тамоми чорабиниҳои сиёсӣ фарҳангӣ дар Артиши миллӣ чун оини доимии низомӣ бо ворид намудани Парчами давлатӣ шурӯъ мегардад.

Қабл аз гузашти низомӣ, хизматчиёни ҳарбии ротаи қаровули фаҳрии Полки таъминотӣ ва идоракунии Ситоди генералии Қувваҳои Мусаллаҳ, Парчами давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистонро чун рамзи муқаддас аз назди иштирокчиёни паради ҳарбӣ гузаронида, дар сафи пеши дастаҳо қарор доданд.

Сипас ба Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, Сарфармондеҳи Олии Қувваҳои Мусаллаҳ, генерали артиш, мухтарам Эмомалӣ Раҳмон вазири муҳофизаи Ҷумҳурии Тоҷикистон, генерал-полковник Шералӣ Мирзо оид ба омодагии қисму воҳидҳои ҳарбӣ ба гузашти низомӣ гузориш дод.

Президенти Ҷумҳурии

доир ба ҳифзи дастовардҳои давлати соҳибистиқлол, фазои орому осудаи ин кишвари бихиштосе ва рушду тараққиёти босуботи бонизомии Ватани азизамон дар зарфи 30 соли Истиқлоли миллӣ суҳанронӣ карданд.

Президенти мамлакат, мухтарам Эмомалӣ Раҳмон нақши барҷастаи таърихӣ хизматчиёни ҳарбии Қувваҳои Мусаллаҳ ва кормандони мақомоти ҳифзи ҳуқуқи кишварро дар роҳи барқарорсозии соҳти конституционӣ, таъмини сулҳу оромӣ ва суботи сиёсӣ махсус таъкид карданд.

Сарвари давлат мухтарам Эмомалӣ Раҳмон иброз доштанд, ки мо бо хизмати софдилонаву ватандӯстонаи низомиёни кишвар, яъне фарзандони далеру ҷасур ва ғаюру шучои миллат ифтихор мекунем.

Президенти мамлакат мухтарам Эмомалӣ Раҳмон бо итминон изҳор доштанд, ки низомиён қарзи фарзандӣ, вазифаи шаҳрвандӣ ва рисолати ҷавонмардии худро дар назди миллат, Ватан ва давлат минбаъд низ содиқона ба ҷо меоранд.

Баъд аз анҷоми суҳанронии Сарвари давлат ва зимни иҷрои Суруди миллӣ дар як вақт аз тўпҳо 30 шиллиқ парронда шуд.

Сипас, бо амри фармондеҳи парад гузашти низомии 30 ҳазор нафар ҳайати шахсии қисму воҳидҳои ҳарбии Қувваҳои Мусаллаҳ, ҷузъу томҳои сохторҳои қудратӣ, мақомоти ҳифзи ҳуқуқи кишвар ва ҳайати захираҳои сафарбарӣ шурӯъ гардид.

Тахти навои оркестри ҳарбӣ-нафасӣ ҳайати шахсии қисму воҳидҳои низомии Қувваҳои Мусаллаҳ, ҷузъу томҳои сохторҳои қудратӣ, мақомоти ҳифзи ҳуқуқи кишвар ва ҳайати захираҳои сафарбарӣ дар ҳайати дастаҳо вориди майдони баргузори чорабинӣ шуда, аз назди минбари ифтихорӣ ва Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, Сарфармондеҳи Олии Қувваҳои Мусаллаҳ,

мақомоти ҳифзи ҳуқуқ, воҳидҳои таъйиноти махсуси Кумитаи давлатии амнияти миллӣ, Кумитаи ҳолатҳои фавқулода ва муҳофизаи граждани, Қўшунҳои дохилӣ, Қўшунҳои сарҳадӣ, занону бонувони Артиши миллӣ, ҳайати шахсии мақомоти ҳифзи ҳуқуқи тартибот, муҳассилини кафедраҳои ҳарбии назди муассисаҳои таҳсилоти олии касбии давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон, ҳайати захираҳои сафарбарӣ ва дигар сохторҳои қудратии мамлакат ғаёлона ширкат варзиданд.

Зикр кардан ба маврид аст, ки баргузори паради ҳарбӣ ба муносибати 30-юмин солгарди Истиқлоли давлатӣ аз дигар парадҳои ҳарбии замони соҳибистиқлолии кишвар ҳам аз ҷиҳати шукӯҳу шаҳомат ва ҳам вобаста ба теъдоди ҳайати шахсии иштирокчиёни он ба қуллӣ фарқ мекунад.

Дар гузашта зимни баргузори чорабиниҳои сатҳи ҷумҳуриявӣ шумораи иштирокчиёни парадҳои ҳарбӣ дар майдони марказии пойтахт асосан аз 5 то 15 ҳазор нафарро ташкил меод, ки дар муқоиса ба гузашти низомии 30-солагии Истиқлолияти давлатӣ теъдоди онҳо танҳо дар шаҳри Душанбе ба 30 ҳазор нафар баробар аст. Илова бар ин, дар марказҳои маъмурии тамоми вилоятҳо ва ҳар як шаҳру ноҳияи ҷумҳурий низ бо ҷалби қисму воҳидҳои низомии Қувваҳои Мусаллаҳ, ҷузъу томҳои сохторҳои қудратӣ, мақомоти ҳифзи ҳуқуқи кишвар ва ҳайати захираҳои сафарбарӣ парадҳои ҳарбӣ доир шуд, ки маҷмуан шумораи онҳо зиёда аз 162 ҳазор нафарро ташкил медиҳад.

Дар баробари ширкати ғаёлонаи низомиёни кишвар ва ҳайати захираҳои сафарбарӣ, инчунин, техникаҳои гуногуни вазини зиреҳпӯши ҷангӣ, автомашинаҳои махсуси ҳарбӣ ва дигар намуди нақлиёти автомобилӣ, ки марбут ба қисмҳои низомӣ, захираҳои эҳтиётӣ ва воситаҳои моддӣ-

техникии минтақаҳои муҳофизаи ҳудудӣ махсус меёбанд, дар марказҳои маъмурии вилоятҳо ва ҳар шаҳру ноҳияҳо дар як вақт бо иштирокчиёни гузашти ҳарбӣ ҳаракати намоишӣ доир намуданд.

Таҷлили 30-юмин солгарди

Истиқлоли давлатӣ барои ҳар фарди ватандору ватандӯст, ҳештаншиносу меҳанпараст ва ҷонибдори сулҳу оромӣ ҷашни муқаддас ва фаромӯшнопазир аст.

President.tj

ТАБРИКОТ

Истиқлол – рушдбахши соҳаи маориф

Паёми табрикии вазири маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон Муҳаммадҷусуф Имомзода ба муносибати 30-юмин солгарди Истиқлоли давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон

Ҳамватанони ғиромӣ, устодон, омӯзгорон, шогирдон ва падару модарони арҷманд!

Имрӯзо мардуми шарифи Тоҷикистон 30-юмин солгарди Истиқлоли давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистонро бо шукӯҳи шаҳомати ҳоса ва бо дастовезҳои муносиб ҷашн мегиранд. Дарвоқеъ, истиқлол барои ҳар яки мо неъматӣ бебаҳос ва он ифодагари озодӣ, худшиносӣ ва соҳибватаниву соҳибдавлатист. Боиси ифтихор аст, ки мардуми сарбаланду шарафманди мо 30 сол муқаддам баорзую ормони ҳазорсолаи гузаштагони ҳеш бо номи истиқлол дар кишвари азизамон – Тоҷикистон соҳиб гардид. Зери роҳбариву роҳнамоии хирадмандонаи меъмори истиқлол Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ – Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон кишвари азизамон ба як сарзамини озоду ором, пешрафту мутамаддин табдил ёфт. Сарвари давлат, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон таъкид мекунанд: «Истиқлолият ба мо имконияти таърихӣ фароҳам овард, ки Ватани худро соҳибӣ кунем, давлатдории миллиамонро эҳё созем, ормонҳои деринаи халқамонро амалӣ гардонем ва зиндагии озоиштаву озодонаи мардумамонро ба роҳ монем». Ифтихорманд аз он ҳастем, ки тавасути сиёсати окилона ва пайғиронаи Пешвои муаззами миллат, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон дар ин муддат дар Тоҷикистони соҳибистиклоламон низоми давлатдории ҷавобгӯ ба ормонҳои деринаи миллӣ ба

вучуд омад, ки барои рушди муназзам ва устувори кишвари азизамон заминаҳои мусоид фароҳам овард. Дар ҳамин замина истехсолот рушд ёфт ва иқтисодиёти мамлакат пеш рафт.

Дар ин раванд, бешубҳа, дар сиёсати давлатӣ дар мадди аввал ва самти арзишманду афзалиятнок гузоштани соҳаи маориф аз ҷониби Пешвои миллат, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон моҳияти бузургии сиёсӣ, иҷтимоӣ, иқтисодӣ ва маърифатӣ фарҳангӣ дошта, баҳри инкишофи рушди ҷомеа таҳаввулоти ҷиддиеро ба вуқӯъ пайваст. Ба тадриҷ мақом ва мартабаи низоми муносири маориф ҳамчун меъёри асосии пешрафту дигаргунсозии ҷомеа ва рушди мамлакат афзуд, омили муҳими пешрафти иқтисодии иқтисодиёт ва амнияти миллӣ мегардад ва ҷиҳати густариши таҳсилоти босифат, ҳамгироии низоми ягонаи таҳсилот, таъмини эҳтиёҷоти ҷомеа ва шахсият баҳри дарёфти донишу ҳунар мусоидат менамояд. Вобаста ба ҳамин ҳамасола маблағгузориҳои соҳаи маориф аз тарафи Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон зидд мегардад ва ислоҳоти низоми таълим дар ҳамаи зинаҳои таҳсилот раванди тозаву пурсамар мегардад.

Бо ғайзу баракати истиқлол ва сиёсати маорифпарваронаи Пешвои миллат Эмомалӣ Раҳмон соҳаи маориф ва илм давра ба давра ба дастоварҳои калон ноил гашт. Барои ҳамаи зинаҳои таҳсилот китобу маводи таълимӣ таълиф ва пешниҳод

карда шуд, ки муҳтавои онҳо ба замони муосир мувофиқанд. Таҳияи стандартҳои давлатии таҳсилот, низоминомаҳои намунавии муассисаҳои таълимӣ барои хонандагону донишҷӯён, таъсиси марказҳои инкишофи кӯдакони синни томақтабӣ марказҳои дарёфти рушди истеъдодҳо, инноватсионӣ технология, илмӣ, озмоишгоҳҳо, нуқтаҳои маълумотдиҳӣ, гузаштани муассисаҳои таҳсилоти умумии ҷумҳурӣ ба шакли нави идоракунии, таҳким бахшидани низоми тақмили ихтисос ва ҳадамоти методӣ, вусъати ҳаракати олимпӣ таҳаввулоти ҷиддиеро дар сатҳи сифати таҳсилот ва низоми маориф ба вучуд овард. Дар натиҷа дар робита ба ин ширкати хонандагони тоҷик дар озмунҳои минтақавию байналмилалӣ сол аз сол афзуд.

Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон барои рушд ва ислоҳоти соҳаи маориф илова ба маблағҳои бучетӣ маблағҳои грантӣ ва инвестициониро сарфарбар намуд, ки барои ҳалли як қатор мушкилоти соҳа дар мамлакат ёрии амалӣ расонид. Умуман, дар давоми 30 соли истиқлол дар кишвари мо ҳар сол садҳо муассисаи таълимӣ бунёд ва аз нав сохта мешаванд, ки ин ҳама аз самара ва ғайзи Истиқлоли давлатӣ мебошад. Боиси ғараҳмандист, ки имсол низ дар ифтиҳои аксари муассисаҳои нави таълимии кишвар Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ – Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон расман таширф овар-

да, бо суҳанрониву андешаҳои пурмуҳтаво аз нақши мактабу омӯзгор, таҳсилу аз бар қардани илму дониш шуълаи меҳру муҳаббатро дар замири хонандагону донишҷӯён, омӯзгорон ва падару модарон боз ҳам ғурузон мегардонанд. Сарвари давлат ҳамасола дар Рӯзи дониш – 1 сентябр чун анъана бо доираи васеи хонандагону омӯзгорон Дарси сулҳро оғоз карда, ба онҳо барои ғайолияти минбаъдаашон маслиҳатҳои муфиду судманд иброз медоранд. Дастуру ҳидоятҳои Пешвои муаззами миллат моро водор менамояд, ки онд ба таъмини сифати таълиму тарбия дар ҳамаи зинаҳои таҳсилот, ҷалби наврасону ҷавонон ба қорҳои илмию таҳқиқотӣ ва озмоишӣ лабораторӣ, ҳамгироии илм бо истехсолот ва омода намудани мутахассисони ҷавобгӯ ба талаботи бозори меҳнат, эҳтирому арҷгузорӣ ба муқаддасоти кишвар ва арзишҳои волои миллӣ, инчунин, тарбияи наврасону

ҷавонон дар рӯҳияи худшиносӣ ва эҳёи андешаи бунёдии миллӣ, иштироки ғайоли кишрҳои гуногуни ҷомеа дар озмунҳои ҷумҳуриявии «Ғуруғи субҳи доной китоб аст» ва «Илм – ғуруғи маърифат», амалӣ намудани «Бистсолаи омӯзиш ва рушди фанҳои табиатшиносӣ, дақиқ ва риёзӣ дар соҳаи илму маориф» ва иҷрои босифати стратегия, нақшау консепсия ва барномаҳои давлатӣ кӯшиш ба ҳарч диҳем. Дар ин сурат мо метавонем барои боз ҳам таҳким ёфтани пояҳои давлати соҳибистиклоламон саҳми шоиста гузорем.

Истиқлол ифтихору сарбаландии ҳар фарди ватандӯст, баҳусус, қормандони соҳаи маориф ва илм, хонандагону донишҷӯён ва наврасону ҷавонон мебошад. Аз ин рӯ, ин сарвату неъматӣ бебаҳо барои ҳар яки мо азизу муқаддас буда, онро чун ғайҳараки ҷашн бояд эҳтиром намоем. Бигзор, Истиқлоли давлатии кишвари азизамон то абад пойдору устувор бимонад ва бо шарофати он халқи тоҷик дар арсаи таърих ҳамеша ҷойгоҳи сазовору пурифтихор дошта бошад.

Тамоми ҳамватанон, устодону омӯзгорон, шогирдону донишҷӯён, падару модарони азизро ба муносибати ҷашни бузургии миллӣ 30-юмин солгарди Истиқлоли давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон сидқан табрик намуда, ба онҳо дар таҳсилу қор пирӯзиву пешравихоро таманно дорам.

Ҷашни Истиқлоли давлатии Ватани азизамон муборак, ҳамдигеро азиз!

ҚАДРДОНӢ

1-уми сентябри соли равон дар маҷлиси Ҷашноти маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон маросими супоридани муқофотҳои давлатӣ сурат гирифт, ки дар он Матлубахон Сатторӣён - муовини Сарвазирӣ Ҷумҳурии Тоҷикистон, Муҳаммадҷусуф Имомзода – вазири маориф ва илм, муовини якум ва муовинони вазири маориф ва илм ва як қатор қормандони дастгоҳи марказии вазорат ва муассисаҳои таълимӣ ширкат варзиданд.

Нахуст муовини Сарвазирӣ Ҷумҳурии Тоҷикистон М. Сатторӣён ҳозиринро ба муносибати ҷашни 30-солагии Истиқлолияти давлатӣ табрик гуфта, таъкид намуданд, ки дар арафаи ҷашни Истиқлоли давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон бо муқофотҳои давлатӣ қадрдонӣ намудани заҳмати намоёндогони соҳаи маориф ва шахсонӣ содиқу обрӯманди ҷомеа рамзи сипосгузорӣ ба хизматҳои шоёнӣ онҳо арзёбӣ мегардад.

Сипас, дар фазои тантанавӣ, барои дастоварҳои назаррас дар соҳаи маориф **Борисова Любов Ивановна**-дотсенти кафедраи молия ва қарзи Донишгоҳи славияни Тоҷикистон-Россия бо **ордени “Дӯстӣ”**, **Абророва Моҳира Ҳамидуллоевна** - омӯзгори литсейи инноватсионии “Душанбе” – и назди Донишгоҳи технологияи Тоҷикистон, **Алиева Ғайзимо** - омӯзгори муассисаи таҳсилоти миёнаи умумии №33-и ноҳияи Сино, **Бердиев Шохназар Пирназарович** - мудири кафедраи фал-

сафаи Донишгоҳи давлатии омӯзгории Тоҷикистон ба номи С. Айни, **Гадозода Мирзомурад** - дотсенти кафедраи математикаи олии Донишгоҳи техникаи Тоҷикистон ба номи академик М. Осимӣ, **Давлатзода Фаридун Шералӣ** - дотсенти кафедраи ҳукуқи факултети таърихи Донишгоҳи давлатии омӯзгории Тоҷикистон ба номи С. Айни, **Иматзода Лутфия Махмадулло** - директори Пажӯҳишгоҳи рушди маориф ба номи Абдурахмони Ҷомии Академияи таҳсилоти Тоҷикистон, **Исломов Зибнисо Мадисмоновна** - мудири шуъбаи дуҷуми Донишгоҳи давлатии омӯзгории Тоҷикистон ба номи С. Айни, **Каримзода Матлуба Латиф** - мудири шуъбаи маорифи ноҳияи Шохмансур, **Коробкина Вероника Вячеславовна** - директори муассисаи ғайридавлатии “Мактаби империяи дониш” – и ноҳияи Шохмансур, **Носирзода Муқаддас Носир** - мудири шуъбаи маорифи ноҳияи Сино, **Одилбекова Лола Қиёбековна** - мудири шуъбаи маорифи ноҳияи Исмоили Сомонӣ, - **Сафарзода Дилшод Ғанӣ** - сардори раёсати сохтмони асосии назди Вазорати маориф ва илм, **Сафарова Гулҳоним Рачабовна** - муовини директори “Маркази таълимии занон - “Сар-

вар”, **Тошпӯлодов Маҳмадраҳим** - омӯзгори литсейи №2 барои хонандагони болаёқати шаҳри Душанбе, **Ҳасанова Райхонгул Гадоневна** - омӯзгори литсейи инноватсионӣ

нии “Душанбе” – и назди Донишгоҳи технологияи Тоҷикистон, **Шарифов Мирзобек Мирзоевич** - мудири кафедраи анатомия ва физиологияи Донишгоҳи давлатии омӯзгории Тоҷикистон ба номи С. Айни ва **Шодиён Исмаилюлло Раҳматуллозода** - директори Маркази барномаҳои байналмилалӣ Вазорати маориф ва илм бо медали “Хизмати шоиста” қадрдонӣ шуданд.

Ҳамчунин, мутобики моддаи 69 Конститутсияи Ҷумҳурии Тоҷикистон бо фармони Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 23.08.2021, №232 “Дар бораи ба хизматчиё-

ни давлатӣ додани рутбаҳои таҳассусӣ” ба **Имомзода Муҳаммадҷусуф Сайдалӣ** – вазири маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон рутбаи таҳассусии Мушовири давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон, ба **Ҳайдаров Фаҳриддин Наботович** – сардори раёсати таҳсилоти олии касбӣ ва баъдидипломӣ, **Муҳиддинзода Қутбиддин Фозилдин** – сардори раёсати таҳсилоти миёнаи умумӣ ва **Расулзода Ғайзиддин Маҳмадраҷаб** – сардори раёсати кадрҳо ва қорҳои махсуси Вазорати маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон рутбаи таҳассусии Мушовири давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон дараҷаи 3 дода шуд.

Дар идомаи қорабинӣ **Шарипова Сурайё** – мутахассиси шуъбаи низоми ахбороти идоракунии маориф ва илм, **Сафаров Бахтиёр** – мутахассиси барномаҳои компютерӣ бо нишони «Аълоҷии маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон» ва **Сафаров Сангалӣ** – мутахассиси раёсати муносибатҳои байналмилалӣ, **Адолати Қурбоналӣ** – мутахассиси пешбари шуъбаи сифати таҳсилот бо “Ифтихорнома”-и Вазорати маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон қадрдонӣ шуданд.

*Бахтовар САҒАРОВ,
қорманди Маркази матбуоти
Вазорати маориф ва илм*

►► Аз 3 то 9 сентябр бахшида ба истиқболи 30-солагии Истиқлоли давлатӣ дар майдони Камоли Хуҷандии маркази вилояти Суғд барномаи фарҳангӣ доир мегардад.

▶ МЕҲРИ БАТАН

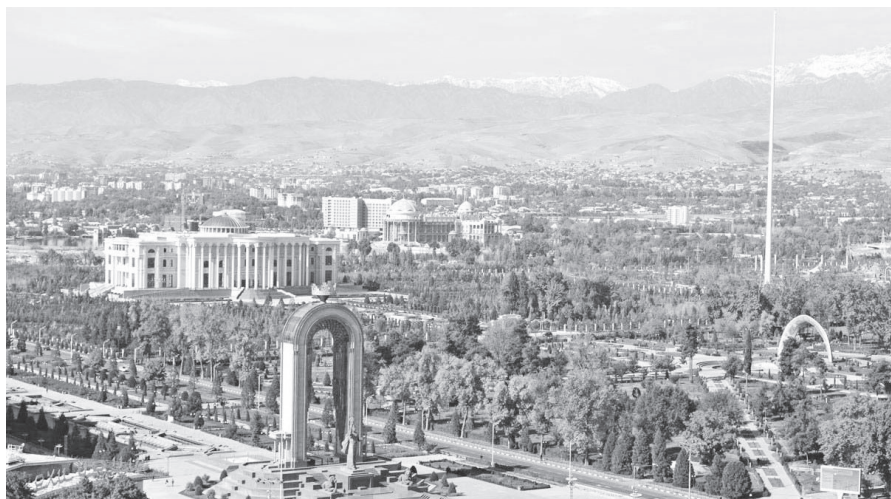
Бихишти ҷовидонӣ,
Тоҷикистон!

Истиқлоли давлатии Тоҷикистон дар масири даҳ асри охир дастоварди боарзиштарин ва волотарини миллати тоҷик аст. Эъломияи Истиқлоли давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон чун пайки саодату хучастаҳолии на танҳо мояи шону шукӯҳи миллати тамаддунофари тоҷикон дар арсаи олам гардид, балки сарахбори кушоиши корҳои созандагӣ ва пешрафтҳои гуногунҷабҳаи ҷомеа ҳам гашт.

Истиқлолият рамзи соҳибдавлатӣ ва ватандорӣ миллати сарбаланди мутаммадини тоҷик мебошад. Он нишонаи ҳувият ва озодӣ, ифтихор ва номус, рамзи саодат ва шарт баҳои миллат, соҳибхитиёрию соҳибдавлатии тоҷикон аст. Ин дастовард дар таърихи давлатдорӣ тоҷикон гардиши қулӣ ва оғози марҳилаи сифатан нави рушд буда,

бозпас гардонид ва ба рӯҳияи мардум нури тозаи созгор бахшид. Ба ниҳоли тозаистиқлоли давлат бошад, қатраҳои оби ҳаёт ато намуд. Ин хизматҳои Сарвари давлат дар назди таърихи миллат бо харфҳои заррин абай нақш хоҳанд баст.

Агар дар асрҳои пешин миллати тоҷикро чун донишмандони илму маърифат шинохта бошанд, пас, дар

дар назди насли имрӯза вазиғаи пурмасъулияти таърихи гузашта аст, ки бунёди давлати мутаммадин ҷовобгӯ ба манфиатҳои халқу кишвар ва эҷоди аркони давлатдорӣ муосирро пеш гузошт. Тавре ки Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ - Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, мухтарам Эмомалӣ Раҳмон дар асари таърихӣ хеш “Тоҷикон дар оинаи таърих” қайд намудааст: “Фарзандони фидоию бономуси миллати мо дар ҳама давру замон, дар ҷое бо хираду фарҳанги воло, дар ҷое бо муроёи мадору талошҳои истиқлолҳои бурдаанд, ки ин омилҳо бо ифтихори миллӣ ва эҳсоси ватандорӣ пайванди ногӯсастани доранд. Хатто талошу пайкори беш аз сисолаи Фирдавси дар нигориши “Шоҳнома” намунаи олии ватандӯстӣ ва истиқлолҳои буда, бо тасвири таърихи пурифтихори силсилаи подшоҳони Пешдодиён, Каёнӣён, Ашкониён, Сосониён шукӯҳу шаҳомати фарҳанги қадима ва оини давлатдорӣ ниёгони моро фузуда, дами шамшеру хунрези бегонагонро кунд сохт ва сафшиканони истилогарро бо тамаддуни чандинҳазорсолаи гузаштагони мо ошно намуда, миллати моро аз хатари порокандагиву нобудшавӣ рахонд”.

Бо шукргузориҳои беандоза, имрӯзо мо ҷашни 30-юмин солгарди Истиқлолияти давлатиро дар фазои сулҳу осоиштагӣ ва ваҳдати қомил истиқбол мегирем. Ҳамаи ин аз баракату роҳнамоии Пешвои миллат, мухтарам Эмомалӣ Раҳмон сарчашма меград, ки кибру гурури носозгорро ба ваҳдату созандагиро мубаддал сохт. Ин буд, ки дар як давраи начандон тӯлонии таърих кишвари ба бухрони сиёсӣ иқтисодӣ табилафтаро ба давлати рӯ ба тараққи табдил дода, ноумедҳои зиндагиро

охири қарни бистум ва аввалҳои садаи бисту якум таҷрибаи сиёсӣ, ваҳдати миллӣ ва давлатдорӣ моро барои кишварҳои даргири ҷаҳон намунаи ибрат ҳисобида, тибқи омӯзиш қарор додаанд, ки нуфузи ин миллати сулҳпарвару ваҳдатпешаро дар арсаи ҷаҳонӣ беназир мегардонанд. Дар ин айёми эҳёи ташаккули давлатдорӣ навин ҳамқадами дигаргунӣ навоарӣ ва дастовардҳои беназири соҳаҳои гуногуни хоҷагии халқи мамлакат, рисолати бунёди ҷомеаи солим аз ҳадафҳои меҳварии сиёсати пешгирифтаи Сарвари давлат ба ҳисоб мерафт. Дар ин замина, ҳамрадиҳои барномаву лоиҳаҳои мавриди амали самтҳои гуногуни ҳадафҳои стратегӣ кишвар садҳо тан мутахассиси соҳибтаҷриба тарбия ва бо воя расидаанд, ки имрӯзо дар гӯшаву канори кишвар хизмати содиқонаро ба ватану миллат анҷом медиҳанд.

Мусаллам аст, ки Ҳукумати кишвар ва миллати сарбаланди тоҷик дар солҳои соҳибистиқлолӣ ба чор ҳадафи стратегӣ – таъмини истиқлолияти энергетикӣ Тоҷикистон, баромадан аз бунбасти коммуникатсионӣ, ҳифзи амнияти озуқаворӣ ва саноатикунӣ миллии кишвар ба нақша гирифт. Ва ин ҳадафҳои стратегӣ бо мурури замон амалӣ шуда истодаанд.

Қайд қардан ба маврид аст, ки заковати азалии Роҳбари давлат сабаб гардид, ки як қатор сохтори навини давлату давлатдорӣ нав таҳия гардаду Тоҷикистон имрӯз чун давлати пешрафта, бихиштосо, сокинонаш соҳиби зиндагии шоиста, дар арсаи ҷаҳон муаррифӣ гарданд.

Моҳсафар ВОҲИДОВА,
Аълоии маориф ва илми
Ҷумҳурии Тоҷикистон, омӯзгори
фани таърих ва ҳуқуқи
мактаби №80, ноҳияи Ёвон

9 сентябри соли 1991 Тоҷикистон Истиқлоли худро эълон дошт. Кишварҳои мухталифи ҷаҳон давра ба давра Тоҷикистонро ҳамчун давлати мустақил эътроф намуданд. Ин сана барои миллати тоҷик муқаддас маҳсуб меёбад. Сокинони кишвари озоду ободи мо имрӯз ифтихор доранд, ки 30 сол қабл аз ин нахустин хиштиҳои пойдевори истиқлолияти воқеӣ ва давлатдорӣ миллии худро ниҳода, ба шарофати мустақилият соҳиби рамзҳои давлатӣ – Парчам, Нишон ва Суруди нави миллий гардиданд.

Дар ибтидои мо рамзи олии Ватани Истиқлоли давлатӣ ну ватандорӣ, бузурғтарин намунаи давлатдорӣ Сарвареро ато кард, ки миллату давлати моро дар арсаи ҷаҳон муаррифӣ намуда, Тоҷикистони соҳибистиқлолро ба ҷанги шаҳрвандӣ хотима бахшида, дар роҳи рушду тараққи ҷомеа хизматҳои барҷаста намудаанд. Сарвари давлати

на ҷашн гирифта мешавад, истиқлоле, ки ҷаҳонро ба ҳайрат ва душманони миллатро забонкӯтоху варшикаста гардонда буд.

Мо дар арафаи ҷашни Истиқлол қарор дорем ва мушоҳида кунем, ки Тоҷикистони азизамон даҳчанд зеботару шукуфонтар шуда истодааст. Бо ташаббуси Пешвои миллат, мухтарам Эмомалӣ Раҳмон дар Тоҷикистон сохтмонҳои

Бахту саодати мо

ти тоҷикон пайвасти тамоми кӯшиши худро ба харҷ медиҳанд, то мардум зиндагии шоиста дошта бошанд.

Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ - Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, мухтарам Эмомалӣ Раҳмон ҳамеша дар суҳанронҳои хеш Истиқлолиятро бузурғтарин ва муқаддастарин дастоварди миллати тоҷик номида, аҳамияти ин масъалаи муҳимро пайвасти хотиррасон менамоянд. Маҳз Истиқлол ба мо имконияти таърихи фароҳам овард,

ки ватани худро обод созем, асосҳои давлатдорӣ миллии хешро ташкил ва таҳким бахшем, суннату арзишҳои миллиамонро эҳё намоем, ормонҳои деринаи халқамонро амалӣ гардонем ва зиндагии озодонаи мардумро ба роҳ монем.

Қаҳрамони Тоҷикистон Эмомалӣ Раҳмон аз қадамҳои нахустинашон ҷоннисории худро дахҳо маротиба исбот намуда, бо дастгирии мардуми кишвар ба эҷоди давлати тозабунёд шарафёб гаштанд. Истиқлолият барои

дати воқеии миллатро таъмин намуд. Истиқлолият нишони барҷастаи пойдеории давлат, рамзи асолату ҳувият, мазҳари ормонҳои таърихӣ, шиносномаи байналмилалӣ ва шарафу эътибори ба ҷаҳони мутамалдин пайвасти кишвари соҳибистиқлоли Тоҷикистон мебошад.

Аз замони зуҳури истиқлол Тоҷикистон марому ҳадафи сиёсӣ худро эълон намуд, ки кишвари демократӣ, ҳуқуқбунёд ва дунявӣ мебошад.

Тоҷикистонро шинохтани кишварҳои ҷаҳон далели равшани афкори хирадмандонаи роҳбарияти давлати тоҷикон аст. Тасдиқи рамзҳои давлатӣ, пули миллий, бунёди муассисаҳои фарҳангио тичоратӣ, сохтмонҳои азими кишвар боварии мардумро ба ояндаи дурахшон зиёд намуд. Имрӯз ҳар як тоҷик аз он ифтихор менамояд, ки соҳиби ватани озод ва давлати мустақил аст.

Имсол дар Ҷумҳурии Тоҷикистони азизамон 30-солагии Истиқлолият бо танта-

азим бунёд гардида истодаанд, аз ҷумла, заводҳои калони сементбарорӣ, истихроҷи тилло, НОБ-ҳо ва ғайра, ки ин ҳама маҳз самарайи Истиқлол аст.

Таҷрибаи таърихӣ нишон медиҳад, ки истиқлол барои ҳифзи манфиатҳои миллӣ заминаи мусонд фароҳам овардааст. Дар ҳама ҳолат истиқлол озодии рӯҳи инсон, бахту саодати миллӣ мебошад, ки ба шаҳрвандони кишвари мо нури тоза бахшида, пояҳои давлатдорӣ ва худшиносии ҳудодоҳии миллиро устувор намуда, Тоҷикистони азизамонро дар қатори дигар кишварҳои дунё муаррифӣ намуд. Имрӯз ба шарофати соҳибистиқлолӣ озодии баён, соҳибхитиёрӣ, таъмини шароит барои зиндагии арзанда насиби мардумони мо гардид. Аз ин рӯ, фарорасии 30-солагии Истиқлоли давлати кишварамон барои ҳар яки мо боиси фараҳу ифтихор мебошад.

Фирӯза РАҲМОНОВА,
ходими хурди илмӣ
шӯбаи географияи АМИТ

▶ КОНФРОНС

Рамзи соҳибдавлатӣ

Дар Донишгоҳи давлатии ҳуқуқ, бизнес ва сиёсати Тоҷикистон Тоҷикистон конференсияи илмӣ таҳти унвони “Истиқлол-рамзи соҳибдавлатӣ ва ватандорӣ” баргузор гардид. Дар конференсия раиси шаҳри Хучанд Фирдавс Шарифзода, кормандону устодон ва донишҷӯёни донишгоҳи ширкат варзиданд. Нахуст меҳмонон дар даромадгоҳи маҷлисгоҳ дастовардҳои устодону донишҷӯёни ин муассисаи бонуфузи касбии олиро тамошо намуданд.

Ректори ДДХБСТ, профессор Муъмин Шарифзода иброз дошт, ки имрӯз тамоми сокинони Ватани маҳбубамон дар фазои идона ва рӯҳбаландии беназир аз дастовардҳои фараҳбахши соҳаҳои мухталифи хоҷагии халқи мамлакат 30-юмин солгарди Истиқлоли давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистонро истиқбол мегиранд.

Раиси шаҳри Хучанд Фирдавс Шарифзода дар мавзӯи “Истиқлол-нишони

пойдеории давлат ва бахту саодати миллат” баромад намуда, таъкид дошт, ки воқеан, соҳибистиқлолӣ рамзи саодату ҳувият, шарт баҳои давлату миллат, нишонаи ифтихор ва номус буда, таҳти сиёсати ояндасозии Пешвои миллат, мухтарам Эмомалӣ Раҳмон миллати фарҳангсолори тоҷик тақдирӣ худро ба даст гирифта, роҳи пешрафти минбаъда ва сарнавишти ояндаи сарзамини бихиштосои хешро мустақилона интиҳоб намуд.

Дар конференсия иштирокчиҳои Иҷлосияи 16-уми Шӯрои Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон Ғаффорхон Мухиддинов оид ба нақши иҷлосияи Шӯрои олии давлати истиқлоли давлатӣ, мудири кафедраи бахисобгирии бухгалтерӣ, дотсент Далер Дадамов доир ба “Соҳибистиқлолӣ-заминаи рушди соҳибкорӣ” андешаронӣ қарданд.

Нуъмон РАҶАБЗОДА,
“Омӯзгор”

► БА ИФТИХОРИ 30-СОЛАГИИ ИСТИҚЛОЛИ ДАВЛАТИИ ҶУМҲУРИИ ТОҶИКИСТОН

Сӣ соли дастоварду комёбиҳо

Мусоҳиба бо муовини якуми вазири маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон,
доктори илми филология, профессор Муҳаммаддовуд Саломӣён

– Баъд аз байн рафтани давлати абарқудрати Шӯравӣ ва соҳибгардидан ба Истиқлоли давлатӣ дар Тоҷикистон дар соҳаи маориф чӣ вазъияте ҳукмфармо буд? (Манзур таъсири ҷанги шаҳрвандӣ ба сохтори мазкур мебошад)

– Раванди рушди иҷтимоӣ ва сиёсӣ иқтисодӣ дар охири солҳои 90-уми асри гузашта рӯ ба таназзул ниҳод. Шоҳаҳои Ҳукумати муктадирӣ Шӯравӣ торафт заиф гашта, хавфи парокандашавии он рӯз аз рӯз меафзуд. Ҳокимияти ягонаи марказонидашуда, ки аз пойтахти Шӯравӣ – Москва, идора мешуд, таъсири нуфузи камтаре нисбат ба ҷумҳуриҳои тобеи Иттиҳоди Шӯравӣ дошт. Чунин раванди сиёсӣ иҷтимоӣ то андозае боиси он мегардид, ки дар ҷумҳуриҳои тобӣ ҳаракатҳои миллию озодихоҳӣ созмон ёбанд. Дар ин раванд ҷумҳуриҳои назди Балтика худро мустақил эълон карда, аз ҳайати ИҶШС берун шуданд. Пас аз ин ҳаракатҳои истиқлолхоҳӣ дар дигар ҷумҳуриҳои низ батадриҷ шурӯъ ба ғайрӣ мекарданд.

Ҳамин тарик, давлати абарқудрати Шӯравӣ пароканда гардид ва ҷумҳуриҳои таркиби он истиқлоли давлатии худро эълон карданд. Ҷумҳурии Тоҷикистон пас аз ҳазор соли давлатдорӣ Сомониён 9 сентябри соли 1991 ба ин неъмат бебаҳои давлатдорӣ мушарраф гардид. Далелҳои таърихӣ гувоҳи онанд, ки пас аз парокандашавии давлати Сомониён давлатдорӣ тоҷикӣ рӯ ба таназзул ниҳода бошад ҳам, дар тамоми масири таърих дар сиёсати давлатдорӣ мардумони ғайр миллии тоҷик мақому манзалати хос дошт, яъне дар рағу пайвандҳои давлатҳои сиёсии қарнҳои миёна афқору назари таъсири амик дошт, зеро мардуми тоҷик бо фарҳангу забон ва афкори бунёдкоронаву илму маориф ва хирадсолорӣ дар бунёди дахҳо тамаддуни башарӣ нақши боризе гузошта буд.

Пошхӯрии Шӯравӣ боиси ба даст овардани истиқлоли давлатии мардуми тоҷик гардид бошад ҳам, дар солҳои аввал ба мушкилоти зиёде рӯ ба рӯ гардид. Душманони ин неъмат бузурги инсонӣ ҳаргиз намохостанд, ки тоҷикон соҳибдавлат бошанд. Бинобар ин, дар ин кишвари бихиштосе бо макру хила ва дасисаҳо ҷанги шаҳрвандиро роҳандозӣ карданд. Ин гурӯҳҳои ғаразнок дарк намекарданд, ки ин миллат бедор шудааст ва барои мондагории худ дар саҳифаҳои таърихӣ ҷонашро нисор мекунад.

То оғози ҷанги шаҳрвандӣ кишвари соҳибистиқлоли моро ҳамон роҳбароне идора мекарданд, ки онҳо дар партави назари афқори Шӯравӣ тарбия ёфтаву ба камол расида буданд. Шояд мафҳуми истиқлол низ барои онҳо чандон аҳамияте надошт. Ин буд, ки онҳо ҳамеша така

ба нерӯҳои беруна ва афкори ҳаммаслакони замони Шӯравӣ худ карда, ба арзишҳои миллию фарҳангӣ ва таърихӣ миллии тоҷик чандон таваҷҷуҳ намекарданд. Ҳатто забони миллат барои роҳбарияти вақт чандон аҳамияте надошт. Маҳз чунин муносибат буд, ки дар байни ҷомеа нофаҳмиҳо, гурӯҳбозӣҳо, манфиатҳои сиёсӣ, табақаҳои мухталифу мугризӣ ҷудоандоз, мансабҳои динӣ, ҳаракату хизмҳои гуногуни сиёсӣ сар баровард ва бо дастҳои хоҷагони хориҷӣ худ ба тақсими кишвар ва ҷудо кардани ғушт аз ноҳун, яъне, бародар аз бародар шурӯъ карданд. Ҷанги ҳонумонсӯзи таҳмилий фарогири як қисми муҳими кишвар гардид.

Фарҳангу тамаддуни ҳазорсолаи миллии тоҷик ва сарзамини аҷодӣ, ки мондагории дар тӯли таърих бо дастҳои аҷнабиён борҳо зерӣ суол монда буд, ин бор хавфноктар ва осебпазиртар гардид. Ҳокимияти парокандаи вақт сатҳи роҳи ҷанг шуда наметавонист. Сарзамини парокандаю ба хун огуштаре яроқу аслиҳа ва нафарони чаш-

омӯзгорон хеле коста гардид. Танҳо омӯзгорони асили замон бе маош ба фарзандони миллат дарс мегуфтанд, то ки насли наврас аз ҷаҳолату бесаводӣ раҳо ёбад.

Зихӣ, омӯзгороне, ки дар чунин як айёми саҳту сангин барои таҳкими илму дониши фарзандони миллат бетарафӣ накарда, хизмати содиқонаву софдилона карданд.

машон хун гирифта соҳибӣ мекарданд, ки аз илму маориф ва фарҳангу арзишҳои миллии фарсаҳо дур буданд ва танҳо дастурҳои хоҷагони берунии худро иҷро мекарданд.

Мардуми кишварро дар баробари қурбоншавии фарзандону ҳомии бонангу номуси Ватан, факру бенавоӣ ва бемориҳои гуногун фарогир шуд.

Дар ин давра низоми маориф рӯ ба таназзул ниҳод. Дар муқобили ҷанги ҳонумонсӯз омӯзгору хонанда низ нотавон монд. Бунёди давлати миллии такозо менамуд, ки тамоми сохтори маорифи кишвар дигар гардад, барномаю нақшаҳои таълимӣ, стандарту китобҳои дарсӣ дар асоси арзишҳои таърихӣ фарҳангӣ ва миллии таҳия шаванд. Вале вазъи замон ба ин имкон намерасид. Хонандаи тоҷик ҳамоно тибқи барномаю нақшаҳои таълимӣ ва китобҳои дарсии замони Шӯравӣ ба таълими таълим мегирифт. Барои омӯзгор дастрасии маводи нави таълимӣ хеле душвор гардид. Дар баробари ин, вазъи иҷтимоии

Миллати бо нангу ор дар симои устодону омӯзгорон ва олимони варзидаи хеш ба муқобили ҷаҳолату замон мубориза мебард ва дар ҷустуҷӯи сарвару раҳбари асили худ буд. Оқибат, дар Иҷлосияи тақдирсози 16-ум ба муроди худ расид. Дар ин иҷлосия ҷавони акун ба ҷил қадам ниҳода ба ҳайси роҳбари давлат интихоб гардид ва дар нахустин лаҳзаи интихоб шудани ҷавони мардумро ба сулҳу оштии ва ба азҳамгузаштанову бахшишу омӯриш, ҳифзи ягонагиву якпорчагии сарзамини ниёгон ва мисли ин барин арзишҳои воли миллию ватандорӣ ва истиқлолхоҳӣ даъват намуд.

Мардуми аз ҷанг хаставу ранҷургашта бори аввал ба ин даъват бовар кард, эътиқод пайдо намуд. Мардуми аз қуштору сӯхтор ва марги фарзандону пайвандон шикастарӯх дарк кард, ки даъвати хитоби роҳбари ҷавони кишвар шиору суҳанпардозӣ нест, ӯ аз дилу ҷон ва бо дилсӯзӣ муҳаббати миллатдӯстонаву меҳанпарварона ва ватандорӣ асил будан суҳан меғӯяд. Ӯ ҷони

худро дар каф гирифтаю аз миллату Ватан ва ҳифзи сарзамин меғӯяд, намеҳаросад, ҷасорату мардонагӣ дорад ва тамоми ҳастияш иброд мебард, ки ба Шумо, мардуми азизам, сулҳ меорам, то як фарди тоҷик дар муҳоҷирати иҷборӣ аст, худро ором ҳис намекунам.

Ин буд, ки кишвар давра ба давра рӯ ба оромӣ овард. Мактаб назму низоми тоза касб кард, омӯзгор дар партави хувияти миллии бо дарназардошти дастовардҳои истиқлоли давлатӣ ба таълиму тарбия шурӯъ кард.

Табиист, ки бо дарназардошти торафт беҳтар гардидани сатҳи зиндагии мардум ва суръати афзоиши аҳолии кишвар пайваста зарурати азнавсозии мактабҳои мавҷуда ва сохтмони муассисаҳои таълимӣ нав, хусусан, дар деҳаву шаҳракҳои навбунёд ба миён меояд. Агар дар солҳои соҳибистиқлолӣ беш аз 2500 бинои муассисаи таълимӣ ва бинои иловагӣ дар назди муассисаи таълимӣ сохта ба истифода дода шуда бошад, пас аз ин теъдод 1444 иншооти соҳаи маориф аз ҳисоби ҳамаи сарчашмаҳои маблағгузорӣ дар солҳои 2013-2020 сохта ба истифода дода шудааст, ки барои 2 796 22 ҷойи нишаст мебошад.

– Нақши Пешвои миллат, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмонро дар таҳкими сулҳу ваҳдат, истиқлоли миллии ва рушди пешрафти соҳаи маориф чӣ гуна арзёбӣ мекунад?

– Таърих гувоҳ аст, ки Истиқлоли давлатӣ барои мардуми Тоҷикистон ба осонӣ ба даст омада бошад ҳам, таҳкиму устуворӣ ва ҳифзи ин неъмат бебаҳо барои кишвари мо хеле гарону сангин афтод.

Танҳо нури тавонову хиради азалии мардуми тоҷик ва дар атрофи афқори созандаю бунёдкоронаи Пешвои муаззами миллат муттаҳид гардидани тамоми мардум боис гардид, ки Тоҷикистон мушкилоти пешомадору паси сар намуда, зиндагии орому осоишта ва дур аз ҳар гуна ғаразҳои манфиатҳои шахсӣ гузаришро интихоб кунад.

Маҳз бо талошҳои пайвастаи Пешвои муаззами миллат тӯли 30 соли Истиқлоли давлатӣ рӯзгори мардуми шарифи Тоҷикистон беҳ ва зиндагии шоиста насиби тамоми хонадони тоҷик гардид. Бо сарвари Президенти маҳбуби кишвар сулҳу субот, оромӣ осоиштагӣ, амният сартосарӣ дар ин кишвар таҳким ёфт, таҷрибаи бунёди сулҳу оромии кишвари мо дар ҷаҳон ҷун бехтарин намунаи давлатдорӣ сиёсатмадорӣ пазируфта шуд.

Дар сиёсати иҷтимоии Ҳукумати мамлакат низоми маориф самти афзалиятнок эълон ва ба рушду инкишофи он таваҷҷуҳи хосае зоҳир гардид, ки ин боиси боз ҳам беҳтар шудани таълиму тарбияи насли наврас ва омода кардани насли ояндасози кишвар гардид.

Тамоми раванди рушду ин-

кишоф ва ташаккулу таҳаввули минбаъдаи маорифи мамлакат бо сиёсати маорифпарварона ва хирадсолоронаи Асосгузори сулҳу ваҳдати миллии – Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон робитаи ноғусастани дорад. Ин шахсияти нотакрори таърихӣ яке аз муҳимтарин рушди сиёсати давлатдорӣ худро ба самти соҳаи маориф ва бехтар гардонидани вазъи муассисаҳои таълимӣ, бехтар гардидани сифати таҳсил дар ҳамаи муассисаҳои таълимӣ ва устувор гардонидани мақоми омӯзгор дар ҷомеа равона сохт. Маҳз чунин дастгирӣ буд, ки аҳли маорифи мамлакат дар атрофи сиёсати созандаю бунёдкорона ва маорифпарваронаи Пешвои миллат муттаҳид шуда, дар татбиқи афқору андешаҳои воли ӯ саҳми назарраси худро гузоштанд.

Президенти мамлакат ҳамаҷола дар оғози соли хониш – якуми сентябр, Рӯзи дониш ва Дарси сулҳ, шахсан иштироку суҳанронӣ карда, соҳаи маорифро таҳлил намуда, барои рушду инкишофи он дастуру супоришҳои мушаххас медиҳанд, ки ин барои пешравии соҳа хеле муҳим арзёбӣ мегардад. Ҳамзамон, Сарвари давлат дар тамоми сафарҳои кори худ ба шаҳру ноҳияҳои мамлакат, пеш аз ҳама, бо ҳонандагону омӯзгорон суҳбату мулоқотҳо доир карда, дар қушодани биноҳои нави муассисаҳои таълимӣ шахсан иштирок карда, бо шароити муосир ва дар сатҳи талаботи маорифи ҷаҳонӣ сохтани биноҳои таълимиро аз омилҳои муҳими баланд бардоштани завқу хоҳиши хонандагон дар фаро гирифтани илму дониш меҳисобад.

– Дар мавриди муҳимтарин дастовардҳои замони истиқлоли кишвар андешаҳоятронро иброд менамудед.

– Бо таҳкими раванди сулҳу оромӣ ва пояҳои Истиқлоли давлатӣ, низоми таълиму тарбия ба тағйироти кулӣ мувоҷеҳ шуд. Вазорати маориф ва илму ба ҳайси мақоми ваколатдори давлатӣ зарурати бунёди маорифи миллии ва дар ин самт таҳия кардани тамоми санадҳои меърию ҳуқуқии соҳа пеш омад. Зеро низоми сиёсии кишвар дигар гардид ва раванди низоми маорифи кишвар бояд тибқи талаботи иҷтимоии замони муосир ба роҳ монда мешуд.

(Давомаш дар саҳ. 12)

Дар шаҳри Душанбе таҳти унвони «Тараннуми истиқлол» маҳфили адабӣ-фарҳангӣ доир шуд.

Сӣ соли дастоварду комёбиҳо

(Аввалин дар саҳ. 11)

Дар 30 соли танатану Истиқлоли давлатӣ ба сохтану бунёд кардани муассисаҳои таълимию тарбиявӣ ҷиҳати фаро гирифтани тарбиятгирандагон ва хонандагону донишҷӯён ба таълиму тарбия тавачҷуҳи хоссае аз ҷониби Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон зоҳир карда шудааст. Дар ин давра шумораи муассисаҳои таҳсилоти умумӣ ба 3920, таҳсилоти ибтидоии касбӣ ба 63, миёнаи касбӣ ба 78 ва олии касбӣ ба 41 адад расид.

Ҳамчунин, бо дастгирию ибтикорӣ Пешвои миллат, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон дар мамлакат муассисаҳои типи нав ба ҷаёлият шурӯъ карданд. Дар ин давра 9 мактаби Президентӣ, 7 литсей барои хонандагони болаёқат, 75 литсей ва 75 гимназия бо фарогирии зиёда 94 ҳазор хонанда ба ҷаёлият оғоз кард.

Дар давоми 30 сол шумораи муассисаҳои таълимӣ аз 4310 ба 4780 расидааст, ки ин нисбат ба соли таҳсили 1990-1991 461-то зиёд мебошад.

– **Яке аз омилҳои муҳими Истиқлоли давлатӣ мутобик сохтани низомии маорифи мамлакат ба арзишҳои он, яъне дар заминаи арзишҳои миллию фарҳангӣ ва таърихӣ ба роҳ мондани раванди таълим ва ҳамзамон, мутобик сохтани он ба талаботи маорифи кишварҳои пешрафтаи ҷаҳон аст. Дар ин масъала чӣ корҳо ба анҷом расонида шудааст?**

– Дар замони ташаккули истиқлол ва давлатсозӣ яке аз муҳимтарин масъалаҳо бунёди маорифи миллии буд. Вазорати маориф ва илм тамоми кӯшишро барои эҳёи муассисаҳо ва раванди бонизомии соҳаи маориф равона карда, дар амалӣ намудани ҳадафҳои Ҳукумати мамлакат дар татбиқи сиёсати иҷтимоӣ нақши боризе гузошт.

Соли 2001 маблағгузории соҳаи маориф ба 60 млн 900 ҳазор сомонӣ расид, ки он нисбат ба соли 2000 46,4 Ҷоиз зиёд мебошад. Ин раванд минбаъд идома меёбад. Ин аст, ки ҳаҷми маблағгузории соҳаи маориф дар соли 2020 ба 5 млрд 4 млн 653 ҳазор сомонӣ расида 5,7 Ҷоизи ММД ва 19 Ҷоизи Бучети давлатиро ташкил дода, соли 2021 ин нишондиханда ба 5 млрд 597 млн 100 ҳазор сомонӣ расида, 6 Ҷоизи ММД ва 19,9 Ҷоизи Бучети давлатро доро мебошад.

– **Дар низому сохтори соҳа, аз ҷумла, раванди таълиму тарбия чӣ дигаргуниро таъйирот ба амал омаданд? Ин таъйирот чӣ таъсири ғайбӣ ба рушду тақомули соҳа ва умуман, беҳтар гардидани сатҳи сифати таълиму тарбия ва донишдӯзии тарбиятгирандагону хонандагон расонд?**

– Дар замони муосир аз ҷониби Пешвои муаззами миллат ҷиҳати фаро гирифтани кӯдакон ба муассисаҳои томактабӣ тавачҷуҳи махсус зоҳир карда мешавад, зеро аз овони кӯдакию навраш тавачҷуҳ кардан ба таълиму тарбия боиси он мегардад, ки неруи зехнии кӯдакон ташаккул ёбад ва онҳо дар оянда дар зинаҳои дигари таҳсилот барои фаро гирифтани илму дониш дар сатҳи беҳтару хубтаре омода гарданд.

Маврид ба таъкид аст, ки шурӯъ аз замони истиқлол бо мақсади арҷгузорӣ ба таъри-

ху фарҳанги кишвар, хифзи дастовардҳои Истиқлоли давлатӣ, дар рӯҳияи ифтихори миллии ва ватандӯстӣ таълиму тарбия намудани насли наврас ва ҷавони кишвар милликунони таҳсилот чун масъалаи муҳим ҷузъи асосии ислоҳот пазируфта шуда, корҳои назаррас ба анҷом расонида шуд.

Ин тадбир ҷиҳати ба камол расонидани насли соҳибмаърифату донишманд ва мутахассисони баландихтисос, ки заминаи устувор барои эъмори ҷомеаи пешрафта ва таҳкими пояҳои давлатдорӣ миллии мебошад, мусоидат менамояд.

Дар ин радиф ҷиҳати таҳкими заминаи меъёрии ҳуқуқии зинаҳои таҳсилоти томактабӣ ва умумӣ санадҳои зиёд, аз қабили Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи таълиму тарбияи томактабӣ», стандартҳои давлатии таҳсилоти томактабӣ ва умумӣ, низомномаҳои намунавӣ ҳамаи зинаҳои таҳсилот таҳия гардида, бо қарорҳои дахлдори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон тасдиқ гардиданд.

Ҳамзамон, санадҳои зиёди зерқонунӣ таҳия ва бо қарорҳои мушовараи вазорат тасдиқ карда шуд, ки барои танзими самаранокии ҷаёлияти муассисаҳои таълимӣ мусоидат менамоянд.

Таҷдиди мазмуну мундариҷаи таҳсилот, ки ҳам ба милликунони таҳсилот ва ҳам барои воридшавӣ ба ҷаҳон ҷаҳонии таҳсилот замина гузошт, аз дастовардҳои муҳими замони истиқлол дар соҳаи маориф ба шумор меравад.

Вобаста ба ин, стандарт, нақша ва барномаҳои таълимии ҳамаи зинаҳои таҳсилот таҷдиди назар карда шуданд.

Ҳамчунин, дар асоси Стандартҳои давлатии таҳсилоти умумӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон Нақшаи таълимии муассисаҳои таҳсилоти умумии Ҷумҳурии Тоҷикистон таҳия гардида, тибқи он таълими фанҳои нав, аз ҷумла, таърихи дин, маърифати оиладорӣ ва асосҳои иқтисодиёт ба роҳ монда шуд.

Падидаи дигари даврони истиқлол таъсиси муассисаи таълимии хусусиву ғайридавлатӣ дар ҳамаи зинаи таҳсилот мебо-

шад. Таъсиси ин намуди муассисаҳо ҷойи нишастии иловагӣ фароҳам оварда, сарбории муассисаҳои давлатиро кам намуда, таълими босифатро таъмин ва рақобатпазирро ба миён меоранд.

Муассисаҳои томактабии дар замони истиқлол бунёдгардида дорои тамоми шароити зарурии таълиму тарбия буда, ба талаботи байналмилалӣ пурра мутобик мебошанд.

Барномаҳои таълимии ҷавобгӯ ба стандартҳои давлатии таҳсилоти томактабӣ, дастурҳои таълимӣ, таъминот бо кадрҳои омузгорӣ, пояи мустаҳкамаи моддӣ-техникии муассисаҳои таҳсилоти томактабӣ ба инкишофи қобилияти равонӣ, зехнӣ ва ҷисмонии кӯдакон мусоидат намуда, пайванди раванди таҳсилоти томактабӣ ва умумиро таъмин менамоянд.

Бо мақсади фарогирии бештари хонандагон ба таълиму тарбияи томактабӣ шаклҳои дигари таълиму тарбияи томактабӣ, аз ҷумла, марказҳои инкишофи кӯдак ташкил карда шуд.

Бо мақсади таъмини ҳуқуқҳои конституционии шаҳрвандон ба таҳсилоти умумии ҳатмӣ ва дастраш ба таҳсилоти босифат Вазорати маориф ва илм дар масъалаи табдили мақоми муассисаҳо тадбирҳои амалӣ андешид, ки ҷиҳати пешгирии аз таҳсил дур мондани хонандагон мусоидат намуд.

– **Дар хусуси рушди ҳаракати олимпӣ ва иштироки хонандагони тоҷик дар олимпиадаҳои бонуфузи байналмилалӣ дар муқоиса ба солҳои аввали соҳибистиқлолӣ муфассалтар маълумот диҳед.**

– Дарёфт ва рушди истеъдодҳо, инчунин, таҳкими ҳаракати олимпӣ дар меҳвари ҷаёлияти вазорат қарор дорад. Бо мақсади иҷрои қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 3 июни соли 2014, №353 “Дар бораи Барномаи давлатии дарёфт ва рушди истеъдодҳо барои солҳои 2015-2020” дар назди вазорат Маркази ҷумҳуриявӣ дарёфт ва рушди истеъдодҳо ба рушди истеъдодҳо бо 510

воҳиди қорӣ таъсис дода шуд.

Вазорати маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон дар самти дарёфт ва рушди истеъдодҳо, таҳкими ҳаракати олимпӣ мунтазам тадбирҳои судманд андешида, тибқи дастури супоришҳои Пешвои миллат, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон аз соли 2014 инҷониб олимпиадаҳо тавассути Маркази миллии тести назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон доир намуд.

Агар то замони истиқлол ҳамагӣ як олимпиадаи мактаббаҷгон баргузор мегардид, пас дар соли 2020 24 олимпиада бо иштироки бештар аз 5000 нафар хонанда баргузор карда шуд.

Хонандагони кишвар баробари муваффақиятҳо дар олимпиадаҳои ҷумҳуриявӣ дар олимпиадаҳои байналмилалӣ низ ҷаёлона иштирок намуда, дар даврони Истиқлоли давлатӣ дар озмуну олимпиадаҳои байналмилалӣ ҷаҳоние, ки дар кишварҳои мутараққӣ, ба мисли Иёлоти Муттаҳидаи Америка, Федератсияи Россия, Малайзия, Франция, Англия, Чопон, Туркия, Ҳиндустон, Кореяи Ҷанубӣ ва Аргентинаву Бразилия баргузор шудаанд, ҷаёлона иштирок намуда, сазовори 1788 ҷойи ифтихорӣ, аз ҷумла, 341 ҷойи якум, 556 ҷойи дуюм, 891 ҷойи сеюм гардиданд.

Бунёд ва ба истифода додани муассисаҳои таълимии типӣ нав бо дарназардошти шароити муосир ва ба талаботҳои ҷаҳонӣ ҷавобгӯӣ самарани неки даврони соҳибистиқлолии кишвар буда, ба хонандагон ҷиҳати аз худ намудани илмҳои пешрафта ва технологияи навин мусоидат менамояд.

Дар ин замина, дар ҷумҳурии айни замон 9 мактаби Президентӣ ва 6 литсей барои хонандагони болаёқати мақоми ҷумҳуриявирошуда ҷаёлият менамоянд, ки хонандагони ин муассисаҳои таълимӣ дар соли 2020 дар олимпиадаҳои сатҳи ҷумҳуриявӣ – 37,9 % ва байналмилалӣ – 60,1 % ҷойҳои ифтихориро ба даст овардаанд, ки нишондихандаи аз ҳама хуб ба шумор меравад. Ҳамчунин, ҳамаҷола хатмкунандагони ин муассисаҳо пурра ба муассисаҳои

таҳсилоти олии касбии дохил ва хориҷи кишвар дохил мегарданд.

– **Қабули қарор ва барномаҳои давлатӣ ба пешрафти тараққи соҳаи маориф чӣ тақони ҷиддӣ бахшидаанд?**

– Албатта, раванди татбиқи сиёсати иҷтимоии мамлакат дар соҳаи маориф тавассути нақшаи барнома, консепсия ва стратегияҳои гуногун амалӣ карда мешавад. Дар ин росто, дар замони соҳибистиқлолии кишвар бо пешниҳоди Вазорати маориф ва илм санадҳои меъёрии ҳуқуқии зиёде аз ҷониби Ҳукумати мамлакат ба тасвиб расид, ки дар ин муддат соҳаи маориф тавассути онҳо ба низом дароварда мешавад ва ба рушду пешрафти соҳа мусоидат мекунад.

– **Рушди муассисаҳои таҳсилоти ибтидоӣ ва миёнаи касбӣ дар замони истиқлол чӣ гуна аст?**

– Тибқи маълумоти омории солҳои 1990-1991 дар ҷумҳурии 43 муассисаи таҳсилоти миёнаи касбӣ ҷаёлият намуда, аз ин 9-тояш омузишгоҳи омузгорӣ буда, дар онҳо аз рӯи ихтисоси муаллими синфҳои ибтидоӣ мутахассис тайёр карда мешуд. Дар ин солҳо дар муассисаҳои таҳсилоти миёнаи касбӣ 40,7 ҳазор нафар донишҷӯ таҳсил менамуданд.

Вобаста ба талаботи зиёд шудани шумораи аҳоли, аз тарафи Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон дар ин давра барои ҷаёлияти муассисаҳо дар ҷумҳурии ба рушду нумӯи муассисаҳои соҳаи омузгорӣ, махсусан, омузишгоҳҳои омузгорӣ аҳамияти калон дода шуд.

Дар ин давра барои таъмин намудани муассисаҳои таҳсилоти умумии ҷумҳурии бо омузгорони синфҳои ибтидоӣ як қатор муассисаҳои таҳсилоти миёнаи касбӣ, аз ҷумла, дар ноҳияи Рӯдакӣ (1991), ноҳияи Мастҷох (1991) ноҳияи Лахш (1995), ноҳияи Нуробод (2004), ноҳияи Кубодиён (1990), шаҳри Роғун (1995) ва шаҳри Турсунзода (2001) омузишгоҳҳои омузгорӣ таъсис ва шумораи муассисаҳои таҳсилоти миёнаи касбии соҳаи омузгорӣ ба 16 адад расонида шуд.

Ҳамчунин, дар даврони истиқлол як қатор муассисаҳои таълимӣ, аз ҷумла, коллеҷҳои муҳандисӣ-омузгорӣ шаҳри Душанбе, хореографии ба номи М. Собирови шаҳри Душанбе, омузишгоҳҳои тиббии шаҳрҳои Истаравшан, Панҷакент, Турсунзода ва Исфара таъсис ёфтанд.

Тазаккур бояд дод, ки бо мақсади таъмини сохтмони Неругоҳи барқии оби Роғун бо кадрҳои коргарӣ ва муҳандисони дорои таҳсилоти миёнаи касбӣ коллеҷи муҳандисно-техникии шаҳри Роғун таъсис дода шуд.

Ҳамчунин, бо мақсади аз байн наравтан ва ривоч додани санъати меъморӣ заргарӣ, дуредгарӣ, хаштпазӣ, оҳангарӣ кордсозӣ, танӯрсозӣ, қошқарорӣ, қандакорӣ, чомадӯзӣ ва гулдӯзӣ қолинбофӣ коллеҷи хунароҳи мардумӣ дар шаҳри Истаравшан ба ҷаёлият оғоз кард.

Айни замон, теъдоди муассисаҳои таҳсилоти миёнаи касбӣ дар кишвар 78 ададро ташкил дода, нисбат ба давран

(Давоми дар саҳ. 13)

Сӣ соли дастоварду комёбиҳо

(Аввалин дар саҳ. 12)

Шӯравӣ теъдоди онҳо 36 адад афзудааст (43 адад то истиқлол). Муассисаҳои таҳсилоти ибтидоии касбӣ аини замон 63 ададро ташкил медиҳанд ва то давраи истиқлол теъдоди онҳо бештар аз 70 ададро ташкил меод, ки бо дарназардошти талаботи ҷомеа якҷанд нафари онҳо муттаҳид гардида, теъдоди ихтисосҳо дар онҳо зиёд карда шудааст.

Агар соли 1991 шумораи донишҷӯён 40,7 ҳазор нафар бошад, пас, соли 2021 ин шумора ба 93,5 ҳазор нафар расидааст.

– **Дар солҳои соҳибистиклолӣ дар муассисаҳои олии касбӣ ва низоми ин зинаҳои таҳсилот чӣ тағйироти назаррас ба вуҷуд омад?**

– Дар маркази тавачҷуҳи таҳсилоти олии касбии ҷумҳурӣ тӯли мавҷудияти ин зинаи таҳсилот пайваста баланд бардоштани сатҳу сифати омода-созии мутахассисон, васеъ кардани доираи ихтисосҳо, ҷустуҷӯ ва дарёфти роҳу усулҳои нав ва пешқадами муосир қарор гирифта, аз ин лиҳоз, мақсад, ва-зифа ва мазмуну мундариҷаи соҳаи таҳсилоти олии касбӣ маҳз ҷиҳати баамалбарории ҳамин падидаҳо нигаронида шудааст.

Бо тавачҷуҳи пайвастаи Ҳукумати кишвар ба таҳсилоти олии касбӣ, аини замон муассисаҳои зиёди таҳсилоти олии касбии ҷумҳурӣ, ки кишри сершумори неруи созандаи ҷомеа – ҷавононро ба таълим фаро гирифтаанд, аз лиҳози шаклу мазмуну таҳсилот, низоми сохторӣ, пояи моддио техникаӣ ҳарчӣ бештар ба талаботи стандартҳои байналмилалӣ наздик шуда, мақому мавқеи худро дар ҷомеа тақвият мебахшанд.

Дар ин замина, дар замони истиқлол ҷиҳати татбиқи амалии сиёсати маорифпарваронаи Президенти кишвар аз ҷониби Вазорати маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон, пеш аз ҳама, бо мақсади пешрафти муназзамии соҳа, таҳкими низоми ва мутобик сохтани мазмуну мундариҷаи он ба сатҳи байналмилалӣ, ба хотири воридшавӣ ба фазои ҷаҳонии таҳсилот дар баробари ба фаъолият оғоз намудани муассисаҳои таҳсилоти олии касбӣ, ба хотири милликунони низоми таҳсилот дар зинаи таҳсилоти олии касбӣ, пеш аз ҳама, зина ба зина тамоми санадҳои меъриии ҳукукии танзимкунандаи муносибатҳои меҳнатии соҳаи маориф аз ҷониби мутахассисони Вазорати маориф ва илм таҳия ва дар мувофиқа бо Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон мавриди амал қарор дода шуданд, аз ҷумла, «Консепсияи рушди таҳсилоти касбӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон» (аз 1.11.2006, №484), «Барномаи давлатии рушди таҳсилоти касбӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон барои солҳои 2008-2015» (аз 2. 11.2007, №529), «Низомнома оид ба низоми кредитии таҳсилот дар муассисаҳои таҳсилоти олии касбии Ҷумҳурии Тоҷикистон» (аз 30.08.2008, №15/3), «Барномаи давлатии омода кардани мутахассисони дорои таҳсилоти олии касбӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон» (2016), «Стандарти давлатии таҳсилоти олии касбӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон» ва амсоли инҳо.

Ҳамзамон, бо мақсади омода-созии мутахассисони ҷавобгӯ ба бозори ҷаҳонии меҳнат муассисаҳои таҳсилоти олии касбӣ аз низоми анъанавии таълим ба низоми таҳсилоти кредитӣ гузаштанд, ки ин ба муассисаҳои таҳсилоти олии касбӣ ва донишҷӯён шароити мусоид барои таълим ва мустақилияти бештар фароҳам меорад.

Дар баробари ин, бо мақсади суръат бахшидан ба воридшавии меъёрҳои таҳсилоти олии сатҳи байналмилалӣ, вусъати мубо-дилаи донишҷӯёну омӯзгорон миёни муассисаҳои таълимӣ ва мутобик ба рақобати бозори меҳнат омода намудани мутахас-сисон дар муассисаҳои таҳсилоти олии касбӣ, шурӯъ аз соли 2017 низоми фосилавии таълим ба роҳ монда шуд.

– **Дар низоми таҳсилоти олии касбӣ вобаста ба ихтисосҳо чӣ тағйироти ғолоҳа ворид карда шуд ва кадом ихтисосҳои нави ҷавобгӯ ба талаботи иқтисоди миллӣ таъ-сис дода шуд?**

– Бо дарназардошти талаботи бозори меҳнат омода намудани мутахассисон дар мувофиқа бо Вазорати маориф ва илм, муассисаҳои таҳсилоти олии касбӣ вобаста ба зарурат, қабули донишҷӯёно аз рӯи баъзе ихтисосҳо маҳдуд карда, дар раванди таълим ихтисосҳои наву замонавӣ қорӣ менамо-янд. Ҳамин тавр, тайи 5 соли охир ба Таснифоти давлатии ра-вия ва ихтисосҳо дар Ҷумҳурии Тоҷикистон бештар аз 98 ихтисос ворид намуда, лоиҳаи он дар қор-карди мутахассисон қарор дорад.

Агар ба таври муқоиса баҳогузори намоем, дар муассисаҳои таҳсилоти олии касбӣ дар замони Шӯравӣ аз рӯи 136 ихтисос мутахассис ома-да карда мешуд. Аини замон аз рӯйи зиёда аз 553 ихтисос вобаста ба талаботи рушди иқтисодиёти миллӣ мутахассис омода карда мешавад, ки ин нишондиҳанда 397 ихтисос зиёд мебошад. Инчу-нин, аз рӯи ихтисосҳои мазкур дар ҳама муассисаҳои таълимӣ неруи кадрӣ ва заминаи моддӣ - техни-кӣ фароҳам оварда шудааст.

– **Ифтиҳоҳи муассисаҳои таъ-лимӣ нав вобаста ба талаботи замони чӣ гуна арзёбӣ менамо-ед ва доир ба нақша ва дурнамои муассисаҳои таҳсилоти олии касбӣ чӣ назар доред?**

– Ҷиҳати ба амал баровардани ҳадафҳои имрӯзу ояндаи назди-ки кишвар ва бо мутахассисо-ни соҳибкасб таъмин намудани тамоми соҳаҳои халқи ҷумҳурӣ ҳамасола муассисаҳои таҳсилоти олии касбии нав ба фаъолият шурӯъ менамоянд.

Афзоиши шумораи муассисаҳои таҳсилоти олии касбӣ дар тӯли Истиқлоли давлатӣ дар ҳолати рушд қарор дорад. Агар дар соли 1991 дар ҷумҳурӣ 13 муассисаи таҳсилоти оӣ бо теъдоди 69300 нафар донишҷӯ (23600 духтар) фаъоли-ят мекарда бошад, пас, дар соли 2021 дар ҷумҳурӣ 41 муассисаи таҳсилоти олии касбӣ бо фарогир-рии 244652 нафар (85534 духтар) донишҷӯ фаъолият менамо-янд, ки аз он 17 донишгоҳ, 14 донишқада, 1 академия, 3 филиали муассисаи таҳсилоти олии касбии Федерат-сияи Россия, филиали Донишгоҳи технологияи Тоҷикистон дар шаҳри Исфара, Консерваторияи миллӣ ва 4 муассисаи таълимӣ мақомоти қудратӣ мебошад.

Бо дарназардошти ташки-ли муассисаҳои таълимӣ на-втаъсис ва бо биноҳои маъму-рию таълимӣ таъмини дигар муассисаҳои таҳсилоти олии касбӣ дар даврони истиқлол бо кумак ва дастгирии Пешвои мил-лат, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон 74 бинои маъмури ва таълимӣ сохта, мавриди истифода қарор дода шуд. Дар баробари ин, сохтмони биноҳои таълимӣи Донишгоҳи давлатии тиббии Тоҷикистон ба номи Абӯалӣ ибни Сино, Донишгоҳи давлатии омӯзгории Тоҷикистон ба номи Садриддин Айни, Донишгоҳи давлатии Бохтар ба номи Носи-ри Хусрав, Донишгоҳи давлатии тиббии Хатлон, Донишқадаи давлатии забонҳои Тоҷикистон ба номи Сотим Улуғзода, Дониш-қадаи технология ва менежменти инноватсионӣ дар шаҳри Қулоб бомаром идома дорад.

Ҳамзамон, барои таъмини донишҷӯёни шаҳру ноҳияҳои дур-даст бо макони зист дар ин давра дар назди муассисаҳои таҳсилоти олии касбӣ 20 хобгоҳи замонавӣ

бунёд ва азнавсозӣ гардида, ма-вриди истифода қарор гирифт.

Ҷумҳурии Тоҷикистон ҷиҳати пайвастан бо ҷомеаи ҷаҳонӣ ва дар ҳамин замина вусъат бах-шидан ба раванди ҳамгирӣ бо мамлакатҳои ҷаҳон, ки ҳадафи ниҳоии он ширкати бевоси-та дар ҳалли масоили мубраму муҳташами соҳаҳои иқтисодиёт, сиёсат, равобити фарҳангии ил-мии сатҳи ҷаҳонӣ иборат мебо-шанд, кӯшиш ба харҷ медиҳад.

Яке аз нишондиҳандаҳои ну-фузи муассисаи таҳсилоти олии касбӣ, гузаштан аз аккредитат-сияи байналмилалӣ мебошад. Тибқи нақшаи дурнамо дар ин раванд миёни муассисаҳои таҳсилоти олии касбии кишвар ва «Агентии мустақили аккреди-татсия ва рейтинг»-и Ҷумҳурии Қазоқистон ва Оҷонсии аврупоӣ оид ба назорати сифат - ЕККА шартномаҳои дучониба ба тасвиб расида, ҳамкориҳо идома доранд.

Аз 41 муассисаи таҳсилоти олии касбии ҷумҳурӣ 30 муас-сиса барои аз аккредитатсияи байналмилалӣ гузаронидани 110 ихтисос аз рӯи 9 самт (омӯзгорӣ, иқтисодӣ, технологӣ, техникаӣ, кишоварзӣ, тиббӣ, робитаҳои байналмилалӣ, варзиш ва санъат) пешниҳод карданд.

Аз ин миқдор то ин давра 3 ихтисоси Донишгоҳи дав-латии ҳуқуқ, бизнес ва сиё-сати Тоҷикистон, 5 ихтисоси Донишгоҳи давлатии тиббии Тоҷикистон ба номи Абӯалӣ ибни Сино, 3 ихтисоси Донишгоҳи техно-логияи Тоҷикистон ва 3 ихтисос-и Донишгоҳи давлатии тичорати Тоҷикистон аз аккредитатсияи Муассисаи ғайритичоратии

«Агентии мустақили аккреди-татсия ва рейтинг»-и Ҷумҳурии Қазоқистон гузаронида шудааст, ки ба онҳо аз ҷониби намояндаго-ни агентии мазкур «Сертификат» супорида шуд. Раванди аз аккре-дитатсияи байналмилалӣ гузаро-нидани ихтисосҳои дигар идома дорад.

Дар баробари ин, татбиқи ҳадафмандонаи «Бистсо-лаи омӯзиш ва рушди фанҳои табиатшиносӣ, дақиқ ва риёзӣ дар соҳаи илму маориф» барои боз ҳам бештар ба роҳ монда-ни омӯзиши илмҳои зикршуда, тавсеаи тафаккури техникаӣ ва афзун намудани шавқу завқи хонандагон ба омӯзиши риёзи-ёт, ҷалби ҷавонон ба таҳқиқи илмҳои табиатшиносӣ, дақиқ ва риёзӣ, татбиқи таҷрибаҳои инноватсионӣ ва натиҷаҳои қорҳои илмӣ дар истехсолоти ватанӣ аз нақшаҳои дарпеши-стодаи Вазорати маориф ва илм маҳсуб меёбад.

Инчунин, зиёд намудани созишномаҳои дучониба миёни муассисаҳои таҳсилоти олии кас-

Ҳукумати кишвар бо истифода аз маблағҳои бучетӣ ва лоиҳаҳо таҳия ва ҷопи китобҳои дарси-ро ба танзим даровард. Имрӯз дар Вазорати маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон Марка-зи таҳия, нашр ва муомилоти китобҳои дарсӣ, илмӣю методӣ фаъолият мекунад, ки вазиғаи он бо маводи таълим ва китобҳои дарсӣ, бадеӣ, илмӣю методӣ, барнома ва маводи ёрирасо-ни таълимӣ таъмин намудани муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумӣ ва пайгирии масъалаҳо дар ин соҳа аст. Ҳамзамон, бо мақсади бештар шудани сифати нашр ва таҳрири адабии китобҳои дарсӣ соли 2012 Муассисаи на-ширивии «Маориф» ва КВД «Комбинати полиграфии шаҳри Душанбе» аз Вазорати фарҳанг ба тавозуни Вазорати маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон гуза-ронида шуд.

Аини замон нашри 4-уми китобҳои дарсӣ рӯйи ҷоп ома-да истодаанд, ки аз нигоҳи фа-рогирии мазмуну мундариҷа бо дарназардошти талаботи стандартҳои байналмилалӣ таълим, аз ҷумла, муносибати босалоҳият дар таълим таҳия шудаанд. Агар ба рақамҳо назар кунем, аз соли 2000-ум то давраи нуҳ моҳи соли 2021 702 номгӯи китоби дарсӣ ба миқдори 46 млн 618 ҳазору 432 нуса ба маблағи 377 млн 206 ҳазору 85 сомонӣ аз ҷониби Вазорати маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон ба-рои хонандагони муассисаҳои таҳсилоти умумӣ зина ба зина нашр ва дастрас гардонидида шуда-аст, ки ин раванд сол аз сол дар ҳоли афзоиш аст. Вале акнун дар баробари таҳия ва таҷдиди на-зар шудани мазмуну мундариҷаи китобҳои дарсӣ, бояд мо ба он нукта тавачҷуҳ кунем, ки хонан-дагони муассисаҳои таълимӣи кишвар дар рӯҳияи ҳудоғоҳиву шинохти асосати миллӣ ва гузаш-таи пуриқимату наҷиби таърихӣ ба камол расанд. Бинобар ин, зарурат ба миён меояд, ки барои тарбияи маънавии насли наврас ҷунин китобҳоеро пешниҳод кард, ки ба арзишҳои миллӣ ва умумибашарӣ ҷавобгӯ бо-шанд. Вазорати маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон барои иҷрои ин рисолат бо муаллифо-ну таҳиягарони китобҳои дарсӣ, инчунин, гурӯҳҳои экспертии адабиёти таълимӣ, ки бо ҷалби олимону мутахассисони соҳа ва омӯзгорони соҳибтаҷрибаи муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумӣ ва муассисаҳои таҳсилоти олии касбӣ таъсис дода шудааст, қорҳои зиёдеро дар ин самт рӯйи даст гирифтааст.

Дар даврони соҳибистиклолӣ барои ақаллиятҳои миллии Ҷумҳурии Тоҷикистон низ теъ-доди зиёди китобҳои дарсӣ аз за-бони тоҷикӣ тарҷумаву ҷоп шуд. Аз ҷумла, давоми ду соли охир барои хонандагони муассисаҳои таҳсилоти умумӣ таълимота-шон бо забонҳои русӣ, узбекӣ, қирғизӣ ва туркмани Ҷумҳурии Тоҷикистон китобҳои дарсии «Забони давлатӣ» аз синфи 2 то 11-ум таҳия ва ба миқдори уму-мин 308 450 нуса нашр ва да-страс карда шуд.

Барои ба забонҳои русӣ, узбекӣ ва қирғизӣ тарҷума кар-дани китобҳои дарсӣ гурӯҳҳои

(Давомаш дар саҳ. 14)

Сӣ соли дастоварду комёбиҳо

(Аввалин дар саҳ.13)

корӣ таъсис шуда, то имрӯз як теъдоди китобҳои дарсӣ ба ин забонҳо тарҷумаву чоп шуданд. Бо фароҳам шудани имконоти молиявӣ давра ба давра китобҳои боқимонда низ ба забони ақаллиятҳои миллӣ тарҷума ва чоп мешаванд.

– **Вазорат дар самти робитаҳои байналмилалӣ чӣ дастовардҳо дорад?**

– Чумхурии Тоҷикистон ҷиҳати пайвастан бо ҷомеаи ҷаҳонӣ ва дар ҳамаин замина вусъат бахшидан ба раванди ҳамгироӣ бо мамлакатҳои ҷаҳон, ки ҳадафи ниҳони он ширкати бевосита дар ҳалли масоили мураму муҳташами соҳаҳои иқтисодиёт, сиёсат, равобити фарҳангию илмӣ сатҳи ҷаҳонӣ иборат мебошанд, кӯшишҳои зиёде ба харҷ додааст.

Таъсиси Стипендияи байналмилалӣ «Дурахшандагон» барои таҳсил дар хориҷи кишвар ҷиҳати таъмини иқтисоди миллӣ бо кадрҳои нодир ва таҳсили зиёда аз 40 ҳазор донишҷӯи тоҷик дар муассисаҳои таҳсилоти олий ва илмӣ хориҷи кишвар аз ҷумлаи дастгириҳо ва ташаббусҳои Пешвои миллат дар замони муосир ба шумор мераванд.

Инчунин, зиёд намудани созишномаҳои дуҷониба миёни муассисаҳои таҳсилоти олии касбӣ хориҷи кишвар ва иҷрои самарабахши онҳо дар самти таҳсили донишҷӯён, таъдуди омӯзгорону донишҷӯён ва тақмили ихтисоси омӯзгорон дар муассисаҳои таълимиву илмӣ хориҷи кишвар, на-всозии мазмуну мундариҷаи таҳсилот мутабиқ ба талаботи меъёрҳои сатҳи байналмилалӣ аз қабيلي стандартҳои давлатӣ, нақшаи барномаҳои таълимӣ ва китобҳои дарсӣ бо забони давлатӣ талаботи замони муосир ба шумор мераванд.

– **Моҳияти баргузориҳои озмунҳои «Фурӯғи субҳи доноӣ китоб аст» ва «Илм – фурӯғи маърифат»-ро дар чӣ мебинед?**

– Ҳадафи асосии Пешвои муаззами миллат аз эълони ҷунин озмунҳо, пеш аз ҳама, бедор кардани завқи китобхонӣ, тақвияти неруи зеҳнӣ, дарёфти чехраҳои нави суҳанвару суҳандон, арҷ гузоштан ба арзишҳои миллию фарҳангӣ, рушди қобилияти эҷодӣ, таҳкими эҳсоси ҳудогоҳию худшиносӣ, тақмили захираи лугавӣ, тақвияти ҷаҳони маънавий миёни аҳолии кишвар ба шумор мераванд.

Ҷанбаи дигари иқдоми Сарвари давлат аз озмуни «Фурӯғи субҳи доноӣ китоб аст» тарбияи одоби ахлоқи ҳамида, рушди зеҳнии ҷавонону наврасон ва аз нозукиҳою гановати забон ва адабиёти хеш огоҳ гардидани мардуми кишвар мебошад. Дар пайи иҷрои ҳамаин иқдому ибтикороти Пешвои миллат бехтарин китобхонҳо ва арҷгузорони фарҳанги китобхонии суҳанварӣ гирди ҳам омадаанд.

Бо мақсади амалисозии «Бистсолаи омӯзиш ва рушди фанҳои табиатшиносӣ, дақиқ ва риёзӣ дар соҳаи илму маориф барои солҳои 2020-2040» ва ҳамзамон ҷиҳати рушди тафаккури техникӣ, васеъ намудани ҷаҳонбинии илмӣ, дастрасӣ пайдо намудан ба техникаву технология, тақмили ихтироъкорӣ ва навоарӣ, пайвастан илм бо истеҳсолот ҳамасола тибқи Низомнома озмуни «Илм – фурӯғи маърифат» миёни хонандагону донишҷӯён, магистрантону докторантон ва дигар шаҳрвандон гузаронида мешавад, ки барои омӯзиш ва тақмили донишҳо ва тафаккури зеҳнӣ ҷиҳати омӯзиш ва азҳудкунӣ фанҳои табиатшиносӣ, дақиқ ва риёзӣ моҳияти аввалиндараҷа дошта, дар амалигардонии ҳадафи ҷоруми стратегияи кишвар саҳми бориз мегузорад.

Дар баробари ин, татбиқи ҳадафмандонаи «Бистсолаи омӯзиш ва рушди фанҳои табиатшиносӣ, дақиқ ва риёзӣ дар соҳаи илму маориф» барои боз ҳам бехтар ба роҳ мондани омӯзиши

илмҳои зикршуда, тавсеаи тафаккури техникӣ ва афзун намудани шавқу завқи хонандагон ба омӯзиши риёзӣ-ёт, ҷалби ҷавонон ба таҳқиқи илмҳои табиатшиносӣ, дақиқ ва риёзӣ, татбиқи таҷрибаҳои инноватсионӣ ва натиҷаҳои корҳои илмӣ дар истеҳсолоти ватанӣ аз нақшаҳои дарпешистодаи Вазорати маориф ва илм махсуб меёбад.

Умуман, дар давоми сӣ соли Истиклоли давлатӣ Вазорати маориф ва илм ба дастовардҳои шоёне ноил гардид. Пеш аз ҳама, бо таҳияи санадҳои меъёрии ҳуқуқии соҳа, барномаи стратегия ва нақшаи концепсияҳои гуногуни тамоми раванди соҳаро ба танзим дароварда, дар самти иҷрои дастури супоришҳои Ҳукумати мамлакат чораҳои заруриро роҳандозӣ карда, таълиму тарбияи насли наврас ва ояндасозони кишварро дар асоси дастовардҳои истиклол ва бо назардошти манфиат ва арзишҳои миллӣ ба роҳ монд.

– **Акнун бармегардем ба рушди илм дар замони соҳибистиклолӣ. Бисеи хушнудист, ки илми тоҷик тадриҷан рушду инкишоф меёбад, ки дар ин радиф аллакай қорҳои зиёде аҷом дода шуд. Таъсиси Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Чумхурии Тоҷикистон аз ҷумлаи дастовардҳои замони истиклол мебошад. Ба андешаи шумо, дар замони соҳибистиклолӣ илми тоҷик ба чӣ дастовардҳо ноил гардид?**

– Сиёсати давлатӣ ба рушди илму технология, фаъолияти инноватсионӣ ва ҷорӣ кардани навоғиҳо дар тамоми соҳаҳои ҳаёти кишварамон ниғаронида шудааст. Фаъолияти илмӣю инноватсионӣ тибқи талаботи ҷаҳони муосир ба роҳ монда шуда, як қатор қомёбиҳои назаррас рӯйи даст омаданд.

Дар солҳои охир ба тарбияи кадрҳои илмӣю педагогӣ низ таваҷҷуҳи хоса зоҳир карда шуд. Аз ҷумла, дар соли таҳсили 2020-2021 дар ҷумхурии 19 шӯрои диссертатсионӣ, ки дар Комиссияи олии аттестатсионии Федератсияи Россия ба қайд гирифта шудаанд, амал мекунад ва дар онҳо наздики 99 нафар рисоли илмӣ худро дифоъ кардаанд, ки аз ин 14 рисолаи докторӣ ва 85 рисолаи номзадӣ мебошад.

Айни замон дар назди муассисаҳои таҳсилоти олии касбӣ ва илмӣ ҷумхурии 54 Шӯрои диссертатсионӣ, ки дар назди Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Чумхурии Тоҷикистон ба қайд гирифта шудаанд, ки аз рӯи 145 ихтисос фаъолият менамоянд. Дар шӯроҳои мазкур аз ибтидо то имрӯз наздики 733 нафар рисолаҳои илмӣю худро дифоъ намудаанд. Аз шумораи мазкур 56нафар рисолаи докторӣ, 20 нафар докторант аз рӯйи ихтисос (PhD) ва боқӣ рисолаи номзадӣ химоя намудаанд.

– **Дар фароварди суҳбат таманинӣ-ти шуморо ба ифтихори ҷашни 30-солагии Истиклоли давлатии Чумхурии Тоҷикистон ба хонандагони навириши «Омӯзгор» фаҳмидан мехостем.**

– Ҷашни Истиклоли давлатии Чумхурии Тоҷикистонро ба аҳли маорифи кишвар – хонандагону донишҷӯён, омӯзгорону устодон ва дастандаркорони соҳаи маориф ва илми кишвар, табрик гуфта, хоҳони он ҳастем, ки ҳар кадоми мо бо захмату талошҳои худ дар рушду инкишофи маорифи мамлакат нақшу саҳми боризе гузошта, фарзандони ин миллати сарбаландро дар асоси арзишҳои миллию фарҳангии мардуми тоҷик таълиму тарбия дода, ояндаи шукуфои кишвари худро тавассути нури маориф дурахшону мондагор месозем.

Бигзор, хуршеди истиклолу озодӣ бар кишвару миллати тоҷик ҳамеша нурафшон бошад.

Мусоҳиби
Ноилшоҳ НУРАЛИЗОДА,
Насриддин ОХУНЗОДА,
«Омӯзгор»

ТАТБИҚИ БАРНОМА

Истиклоли миллӣ дастоварди муҳими таърихӣ халқи тоҷик ба шумор меравад, ки аз ҳастии он 30 сол сипарӣ мешавад. Шояд дар назди таърих 30 сол фосилаи зиёде ба шумор наравад, аммо таваҷҷуҳ ба ин марҳилаи муҳими ташаккули халқи тоҷик баёнгари он аст, ки воқеан, Тоҷикистони азизи мо дар давоми ин фурсати начандон тӯлонии таърихӣ ба дастовардҳои бузург дар ҳамаи соҳаҳои хоҷагии халқ мушарраф гардид.

Дар масири истиклоли миллии Тоҷикистон аввалин дастоварде, ки арзиш ва аҳамияти он камтар аз истиклол нест ва марҳилаи нави таракқиёту рушдро таъмин намуд, расидан ба сулҳ ва таҳкими ваҳдати миллӣ ба шумор меравад, ки маҳсули талошу кӯшиш ва корномаҳои бузург

дар рӯхияи шинохти арзишҳои дигари даврони соҳибистиклолӣ, аз ҷумла, маърифати ёдгориҳои беназири табиӣ, аҳамияти муҳими ҳифзи табиати атроф ва ба наслҳои оянда интиқол додани мероси табиати моро ихотанамуда, тақмилу таҷдиди муҳит, омӯзиши олами нотақрори набобот ва афзудани

Омӯзиш ва тақомули фанҳои табиатшиносӣ

Пешвои миллат, мухтарам Эмомалӣ Раҳмон мебошад. Барҳақ, ваҳдати миллӣ заминаҳои таҳкими истиклоли сиёсӣ ва маънавии мардуми тоҷикро фароҳам овард.

Натиҷаи талошу кӯшишҳо буд, ки аз солҳои аввалини навадуми асри гузашта, новобаста ба мушкilotи сиёсӣю иқтисодӣ рушди илму маориф, мактабу муассисаҳои маърифатиро самти афзалиятноки сиёсати хеш шуморида, барои расидан ба ҳадафҳои бузургӣ ташаккули савод ва маънавияти насли наврас иқдомоти шоистаро амалӣ карданд. Дар баробари таваҷҷуҳи махсус ба тарбияи маънавию ахлоқии насли наврас, ба масъалаи ташаккули тафаккури техникӣ, зебоишиносӣ, омӯзиши ғанҷинаҳои нодири табиати Тоҷикистон, истифодаи босамари ғиёҳҳои шифобахшии кишвар дар таъмини тарзи ҳаёти солим низ аҳамияти махсус зоҳир мегардад.

Мухимтарин тадбири, ки дар ин самт барои ташаккули фанҳои табиатшиносӣ андешида шуд, эълони солҳои 2020 - 2040 – “Бистсолаи омӯзиш ва рушди фанҳои табиатшиносӣ, дақиқ ва риёзӣ дар соҳаи илму маориф” мебошад. Дар заминаи эълони барномаи мазкур ҳоло тадбирҳои муҳиме аз сӯи Пешвои миллат андешида шуда истодааст, ки ҳамагӣ рушди фанҳои табиатшиносӣ, мусоидат ба ташаккули зебоишиносӣ ва омӯзиши табиати нотақрори мамлакатро дар пай доранд. Мусаллам аст, ки яке аз рукнҳои муҳими тарбияи ватандӯстӣ, дӯст доштани табиати нотақрор, омӯзиши ёдгориҳои табиӣ, тарғибу ташвиқи мероси бузургӣ олами набоботу ҳайвоноти кишвар ба шумор меравад, ки расидан ба ин ҳадафҳои бузург аз таълими дурусти фанҳои табиатшиносӣ дар мактабҳои таҳсилоти умумӣ оғоз мешавад. Ҳоло дар ин замина тадбирҳои муҳим аз ҷониби омӯзгорону олимони соҳаи илмҳои табиатшиносӣ андешида шуда истодааст ва татбиқи амалии барномаи бузургӣ Бистсолаи омӯзиши фанҳои табиатшиносӣ, дақиқ ва риёзӣ имконият фароҳам хоҳад овард, ки насли навро

намунаҳои мухталиф ва нодири растаниҳои муфид ва ғиёҳҳои шифобахш тарбия мекунад. Насле, ки воқеан, насли даврони истиклоли миллии Тоҷикистон буда, дастовардҳои ин даврони шукӯҳманди таърихиро барои имрӯзу фардои ободу озоди кишвари азизи хеш тарғиб мекунад ва баробари ин саъй хоҳад намуд, ки дар канори маърифати афзунӣ табиати нотақрори Тоҷикистони азизи хеш дар ташаккули таълиму омӯзиши фанҳои табиатшиносӣ саҳм гирифта, аз ин роҳ ёдгорию боигариҳои табиати кишвари соҳибистиклолии хешро афзун мегардонад.

Банда ҳамчун омӯзгори фанни мазкур дар мактаби Президентӣ барои хонандагони болаёқат дар шаҳри Бӯстон қору фаъолият дорам. Бояд гуфт, ки мактаби мазкур дар баробари дастоварди Тоҷикистони соҳибистиклол будан, аз ҷумлаи муассисаҳои таълимие ба шумор меравад, ки дар татбиқи муваффақонаи соҳаи маорифи кишвар саҳми босазо мегузорад. Сол аз сол афзудани дастовардҳои хонандагони мактаби мазкур далели равшани он аст, ки ҷавобан ба ғамхориҳои Пешвои миллат, омӯзгорону хонандагони мактаб баҳри пешрафти соҳаи маориф ва татбиқи барномаҳои давлатӣ дар ин самт талошу кӯшиш менамоянд. Самараи ин талошу кӯшишҳо аз рӯи натиҷаҳои фаъолият, аз ҷумла, иштироки хонандагони муассиса дар озмунҳои фаннии ҷумхуриявӣ ва байналмилалӣ, 6 медали тиллои хатмкундагон дар тамоми миқёси ҷумхурии бахшида ба 30 - солагии Истиклоли давлатии Чумхурии Тоҷикистон ҳамчун бехтарин муассисаи таълимӣ эътироф гардидани мактаби мазкур дар қаламрави вилоят мебошад, ки аз ҷониби мақомоти иҷроияи ҳокимияти вилояти Суғд ин дастовард қадрдонӣ гардид.

М. НУРОВ
омӯзгори биологияи мактаби
Президентӣ барои хонандагони болаёқат
дар шаҳри Бӯстон, Аълоҷии маориф ва
илми Чумхурии Тоҷикистон

► БАРДОШТ

Марҳалаҳои таҳаввул

Соҳаи маориф яке аз соҳаҳои муҳими давлатдорӣ, пояи асосии рушди дигар соҳаҳо ва амнияти кишвар ба шумор меравад.

Аслан, рушди босуботи ҳамаи соҳаи мавҷудаи кишвар, аз ҷумла, соҳаи маорифро пас аз ба имзо расидани Созишномаи истиқрори сулҳ ва ризоияти миллӣ дар кишвар аз 27 июни соли 1997 ҳисобидан равоост. Бар асари даргириҳои дохилӣ, қудакони зиёде ғайрибесарпаноҳ ва дур аз таълиму тарбия монда буданд. Бо вучуди шароити вазъияти вазнини иқтисодии кишвар, бо супориши Сарвари давлат дар асарии шаҳру ноҳияҳои ҷангзада мактаб-интернатҳо ташкил карда шуданд. Миқдори ҷунин мактаб-интернатҳо дар соли 1998 48 ададро ташкил медоданд, ки 13-тои он мақоми ҷумҳуриявиро доштанд. Бинобар сабаби нобасомониҳои мавҷудаи он солҳо, сатҳи пасти зиндагӣ, набудани шароити номусонид, норасоии кадрҳои омӯзгорӣ дар соли таҳсили 1997-1998 35% қудакони синни мактабӣ ба таҳсил фаро гирифта нашуда буданд.

Зикр кардан ба маврид аст, ки бо қарори раёсати Шӯрои Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 26 августи соли 1991 лонҳои Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи маориф» таҳия ва барои муҳокимаи умум пешниҳод гардид. Ба иллати сар задани ҷангҳои дохилӣ ва авзои нороми ҳамоҳангҳои ҷумҳурий, муҳокимаи санади мазкур бештар аз ду сол тӯл кашида, бо қарори Иҷлосияи XVIII Шӯрои Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 27 декабри соли 1993 «Оид ба мавқеи иҷро гузоштани Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи маориф» қабул гардид. Бо вучуди камбудии норасоии ин нахустин қонуни миллӣ дар бораи маориф буд. Аз он ба баъд раванди низоми таълиму тарбия вобаста ба муқаррароти қонуни мазкур ба роҳ монда шуда, ба мазмуну мухтавои маълумот ва барномаву нақшаҳои таълимӣ тағйирот ворид гардид. Зина ба зина таълими фанҳои «Алиф-бои ниёгон», «Таърихи халқи тоҷик», «Санъат ва меҳнат»,

«Асосҳои давлат ва ҳуқуқ», «Асосҳои иқтисоди бозаргонӣ», «Асосҳои техникаи кампютерӣ», «Маърифати оиладорӣ», «Экология», «Забони давлатӣ» дар муассисаҳои таълимӣ ҷорӣ гардиданд.

Дастовардҳои соҳаи маориф дар давоми ин солҳо баёнғари воқеияти асланд. Масалан, агар дар соли таҳсили 1991-1992 дар кишвар 3229 мактаб бо фароғии 1325400 нафар хонанда, ки 95000 омӯзгор ба таълиму тарбияи онҳо машғул буданд, амал мекарданд, пас дар давоми 30 соли соҳибистиклолии миллӣ теъдоди муассисаҳои таълимӣ ба 3911 адад (омори соли таҳсили 2020-2021) расонида шуд, ки тафовут 682 муассисаи нави таълимӣ аст. Миқдори хонандагон дар ин муддат ба 2 миллиону 108 ҳазору 942 нафар (783.542 нафар зиёд) расида, 130465 нафар омӯзгорон машғули таълиму тарбияи онҳоянд.

Алҳол афзоиши ҳамасолаи хонандагони муассисаҳои таълимӣ ба қайд гирифта шуда, имсол 240 ҳазор нафар наврас бори аввал ба таълиму тарбия фаро гирифта шуданд.

Дар давоми ин солҳо дар низоми маорифи кишвар дигаргуниҳои зиёд ба вучуд омада, дар низоми маориф мактабҳои типӣ нава, амсоли гимназия, литсей ва коллеҷҳо ташкил карда шуданд. Дар давоми соли таҳсили 1992-1993 ва соли таҳсили 1993-1994 дар ҷумҳурий дар навбати аввал 4 литсей-интернати муштарак тоҷикӣ-туркӣ ва баъдан теъдоди онҳо ба 6 адад расонида, ташкил карда шуданд, ки заминаи хуби моддию техникаи дошта, хонандагонро аз рӯи фанҳои риёзӣ, физика, химия, биология ва асосҳои техникаи кампютерӣ ба забони англисӣ ба таҳсил фаро гирифтанд. Сатҳи дониши хонандагони ҷунин литсейҳо ҷавобгӯи стандартҳои байналмилалӣ таҳсилот буд ва онҳо дар олимпиадаҳои байналмилалӣ иштирок карда, сазовори ҷойҳои ифтихорӣ гардиданд.

Аз соли таҳсили 1995-1996 сар карда, хонандагон дар синфҳои болоӣ бо дарназардошти қобилият ва майлу хоҳишашон аз рӯи равиҳои таълими ҷамъиятӣ-гуманитарӣ, риёзӣ-иқтисодӣ ва табиӣ дар синфҳои

тафриқавӣ ба таҳсил фаро гирифта шуданд. Бинобар сабаби он ки таҳсил дар мактабҳои ба ном типӣ нава аз мактабҳои муқаррарӣ ягон тафовуте надоштанд, яъне бо ҳамон барномаву нақшаҳои таълимӣ ва китобҳои дарсии барои мактабҳои муқаррарӣ пешбини-

англисӣ» қабул карда шуд. Бо ин мақсад масъулини соҳа вазифадор карда шуданд, ки дар муассисаҳои таҳсилоти миёна ва олии касбӣ ба тайёр кардани омӯзгорон ва мутахассисони самти техникаи технологияи кампютерӣ ва забонҳои хориҷӣ диққати махсус зоҳир намојанд.

шуда, фаъолият доштанд ва хонандагон ҳам на ба назардошти қобилияту майлу хоҳиш, балки бо ба инобат гирифтани пардохти саривақтии маблағи таҳсил қабул мешуданд, бо фармоиши Вазорати маорифи вақти кишвар фаъолияти ҷунин мактабҳои ба ном типӣ нава боздошта шуд.

Раванди таълимро агар дар ҷунин низоми соҳаи маориф дар киёс ба солҳои охир гирем, тафовут хеле назаррас аст. Изҳори қаноатмандии Пешвои миллат, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмонро дар Паём ба Маҷлиси миллии Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 26 январи соли 2021 дар хусуси он ки 97%-и ҳатмакардагон литсейю гимназияҳо ба муассисаҳои таҳсилоти олии дохил мешаванд, пеши назар овардан қифоя аст. Қайд кардан ба маврид аст, ки айни замон дар ҷумҳурий 150 адад литсейю гимназия (75-гимназия ва 75-литсей) фаъолияти босамар доранд.

Бо мақсади оғаҳии хонандагон аз навоарию навҷӯиҳои замона кампютеркунонии мактабҳои ҳамагонӣ оғоз шуда, барои татбиқи амалии он барномаи давлатӣ қабул карда шуд. Ба омӯзиши забонҳои хориҷии русӣ, англисӣ, олмонӣ ва ғайра диққати бештар дода шуда, ҷихати азхуд кардани на камтар аз ду забони хориҷӣ «Барномаи давлатии тақмили таълим ва омӯзиши забонҳои русӣ ва

Дар ин давра собиқ хонаву қасрҳои пионерӣ ба марказҳои қудакон ва наврасон табдил дода шуда, ба таъсиси марказҳои таҳсилоти иловагӣ ва маркази рушди истеъдодҳо таваҷҷуҳ зоҳир карда шуд. Ҷамҷунин, масъулини соҳа муваззаф гардонид шуданд, ки бо ҷалби бештари хонандагон ба гузаронидаани озмунҳои гуногуни фанҳои таълимӣ, ноҳиявию шаҳрӣ, вилоятӣ ва ҷумҳуриявӣ чораҷӯӣ намојанд. Моҳи феввали соли 2000-ум Созмони хонандагони муассисаҳои таҳсилоти умумӣ вобаста ба зинаҳои таълимӣ бо номҳои «Ахтарон», «Ворисони Сомонӣ» ва «Сомониён» ташкил карда шуд, ки ба таври мутамарказ дар назди 84 маркази таҳсилоти иловагии шаҳру ноҳияҳо фаъолият доранд ва зиёда аз 1 миллиону 553 ҳазору 705 нафар хонандаро дар тобеияти худ муттаҳид кардаанд.

Илова ба ин, дахҳо низомномаву консепсияву стратегияҳо, барномаҳои зиёди давлатӣ ва дигар намуди санадҳои меъёрий қабул шуда, дар танзими соҳаи маориф нақши муҳим гузоштаанд.

Ҷихати таъмини муассисаҳои таълимии дехот бо кадрҳои омӯзгорӣ бахусус, дар минтақаҳои дурдасти кишвар оғоз аз соли 1997 ҳамасола тариқи квотаҳои Президентӣ ба

таври суҳбат ба 20 муассисаи таҳсилоти олии кишвар зиёда аз 20000 нафар донишҷӯ қабул карда шуданд, ки айни замон қисме аз онҳо дар истеҳсолот фаъолияти босамар доранд.

Бо мақсади амалӣ намулдани ҳадафҳои дурнамои сиёсати давлатӣ дар соҳаи маориф ва иҷрои муқаррароти Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи маориф» санадҳои зерқонунии зиёде дар шакли қонуну низомнома ва тартибу дастуру оиннома қабул карда шуда, мавриди иҷро қарор доранд.

Бо мақсади татбиқи низоми байналмилалӣ таҳсилот ва гузариши муассисаҳои таҳсилоти олии ба тайёр кардани мутахассисони таҳсилоти олидор дар зинаҳои бакалавру магистр ва ҷалби онҳо ба зинаи навбатии докторантураи PhD ва тайёр кардани кадрҳои илмӣ дар назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон Комиссияи олии аттестатсионӣ таъсис дода шуд. Таъсиси комиссияи мазкур аз ҷанд ҷиҳат ба манфиати миллату давлат аст ва яке аз дастовардҳои бузурги Истиқлоли давлатӣ ба шумор меравад. Пеш аз ҳама, илму кашфиёт ва навҷӯиву навоариҳои муҳаққиқони тоҷик ҳамчун сармояи бузурги миллӣ дар кишвар маҳфуз мемонанд ва ба нафъи миллату давлат хизмат мекунанд. Дигар ин ки, муҳаққиқони кишвар аз овозагирӣ сарсонӣ ва пардохти хароҷоти барзиёд оғоз шуданд. Муҳимтар аз ҳама, рисолаҳои илмӣ ба забони давлатӣ таҳия шуда, дар масъалаи эътирофи забони миллии тоҷикӣ ҳамчун забони илм саҳм мегузоранд.

Раҷабалӣ САҲОВ,
Аълоҷии маориф ва
илми Ҷумҳурии Тоҷикистон

► ИФТИХОРИ

Сй соли гузашта дар таърихи навини Тоҷикистони озод солҳои пешрафт, шукуфои ва мавқеи ҷаҳонӣ ёфтани давлати ҷавонамон ба ҳисоб меравад. Сиёсати хирадмандонаю дурандешонаи Пешвои миллат, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон сабаб шуд, ки таърихи ибратбахшу бостонии мо эҳе гардад. Дар заминаи эҳе кардани таърих, сатҳи худшиносӣ ва ифтихори миллии шаҳрвандон ҳам баланд гашт. Бузургтарин ва ифтихорангезтарин ҷорабиниҳои таърихи навини миллат таҷлил кардани 1100-солагии давлати Сомониён аст. Баъди ҳазор сол ин иқдом халқи моро боз бо гузаштаи ифтихорбахши ниёгон бипайваст. Сарвари давлат, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон дарк карданд, ки бе амиқу огоҳона омӯхтани таърих худшиносу ватанпарвар шудан

Эҳеи таърихи миллат

мумкин нест. Танҳо фанни таърих метавонад, ки дарахти маърифат ва ҳудӯҳои мардумро об диҳад ва борвар гардонад.

Пешвои миллат, Президенти мамлакат, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон зарурати омӯхтани гузаштаро дар Паёми имсола ба Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон ироакардашон таъкид намуданд: «Таърихи пурифтихори халқи тоҷик мактаби бузурги худшиносӣ мебошад ва мо вазифадорем, ки ба он арҷ гузорем, саҳифаҳои дурахшонии қаҳрамониву диловарии гузаштагонии худро омӯзем ва онро ҳамчун асоси гоияи ватандӯстиву садоқат ба Ватан ташвиқ намоем. Бахусус, дар шароити ҷаҳонишавӣ ва рушди технологияҳои иттилоотӣ, ки во-

ридашавии унсурҳои бегонаро ба фарҳанги миллӣ осон кардааст, рӯ овардан ба таърих ва огоҳ будан аз аслу насаби хеш барои ҳар як фарди миллат хусусан, насли наврасу ҷавон зарур ва ҳатмӣ мебошад».

Мо, тоҷикони асри 21, инсонҳои хуштолеъ ва соҳибсаодатем. Дар ихтиёри худ ганҷинаи бузурги адабиёту ҳунар ва таърихро дорем. Дахҳо асари таърихӣ аз олимони бузурги таърихшиносии тоҷиқу форс боқимонда, на танҳо барои миллати мо, балки барои ҷаҳониён ҳам муфид аст. Китобҳои «Таърихи Табарӣ», «Таърихи ҷаҳонкушоӣ», «Сиёсатнома», «Шоҳнома», «Таърихи Бухоро», Таърихи Байҳақӣ», «Таърихи гузида», «Бадоеъ-ул-

вақоеъ», «Наводир-ул-вақоеъ», «Тухафи аҳли Бухоро», «Сафарнома» на танҳо доир ба рӯйдодҳои Эронзамину Хуросон ва Варорӯд, балки оид ба ҳамаи масъалаҳои таърихи асрҳои гузашта маълумот медиҳанд.

Яке аз шартҳои ҷораҳои таъсиргузор дар омӯхтани таърихи миллат дар мактабҳо зиёд кардани соатҳои таълимии фанни таърихи халқи тоҷик аст. Барои ин кор мо ҳама гуна имконро дорем. Ифтихори мо бояд ифтихори ҳақиқӣ ва созанда бошад. Мо бояд аз доираи пиндори шахсии худ бароем. Қисмати худро бо қисмати миллату Ватан саҳт бандем. Дар ин роҳи пуршарафу ифтихорангез нақши мактабу муаллим ниҳоят қалон аст.

Хуриёда СОЛЕҲОВА,
омӯзгори литсейи
инноватсионии «Душанбе»

► Дар шаҳри Душанбе тахти унвони «Хизмат ба Ватан шараф аст» форуми ҷумҳуриявии хизматчиёни ҳарбӣ доир гардид.

Ҳақиқати озодӣ ва соҳибистиклолӣ

Ҳо, ҳамин гуна давроне фаро расид. Чанге, ки сар заду башиддат дومان густурда, тамоми манотиқи ҷумҳуриро фаро гирифт, муаллимро побанди андеша кард. Оне, ки ба даст силоҳ гирифта, алорағми ҳамқавму ҳаммиллати худ бераҳмона ба мубориза бархостанд, ҳеҷ тааммулу фикри зиёд накарданд, ки ин бедодгарию зулму тааддӣ ба хоҳири кадом аҳдоф сурат гирифта, лаҳзае ба лаҳза оташи алангааш баландтару баландтар афрухта мешавад.

Наандешиданд, ки дар ин сангаргирихо киҳо заҷру азоб мекашанду киҳо кушта мешаванд. Аслан, фикр мекард муаллим, раҳбарони вақти Ҳукумати кишвар, ки аз давру замон ва тағйироту дигаргуниҳои азими сиёсӣ, ки ҷаҳонро фаро гирифта буд, фарсахҳо қафо монда буданд. Зехну тафаккурашон банди ҳамон қолаби шахшудамондаи роҳбарии аз қавле «аз боло ҷӣ меғунду ҷӣ мефармоёнд?» буд ва вазъи баамаломадаро ҳеҷ дарку фаҳм намекарданд, ки ҳамакунун онҳо ба давлате сарварӣ мекунамд, ки озоду мустақил аст ва эшон бояд бо диди нав ба равандҳои сиёсии базухуромада муносибат кунанд. Аммо на! Онҳоро шояд ҳаёли хоме дар мағз ҷарх мезад, ки ин ҳама кинситезию пархошҷуе, ки байни ду майдон рӯзафзун шиддат мегирад, оҳиста - оҳиста хомӯш мешаваду махв. Ва ин ҳама ҳаёлпардозӣ бо ҳеҷ тасмимгирию қадаме сӯйи мардум ниҳодан, бо аз дур мушоҳида кардану фурсатеро мунтазири шудан, ки баҳсу бигу-мағӯҳо ва ҳамдигарро сақату носазо гуфтанҳо худ ба худ анҷом мепазирад? Ва онон аз дафтарҳои кори худ берун намеоянду ингуна ба роҳат вазифадорӣ мекунамд. Иллату нуқси давлатдорӣ онон реша дар омили аз мардум дур будан дошт. Бо мардум аз наздик суҳбат оростан, дарди дили онҳоро гӯш кардан, мушкिलाшонро дар мағзи дилу ҷон эҳсос намудану баҳри ҳалли ин мушкил гомҳои устуворона гузаштану ҷораҳои муассиру мушаххас андешидан. Он Ҳукумату сарваронаш иродату талоше аз худ зоҳир накарданд ва мардумро дар гирдоби воқеаҳои фало-

катбору фочиаҳо тани танҳо, рӯ ба ҳаволаи тақдир гузоштанд, зеро аз санъату лаёқати ҳукуматдорию сарварӣ бенасиб буданд. Фафлатзадагон буданд, ки бо шуруъ ва авҷ гирифтани ҷангҳои хонабарандоз ангушти афсӯсу надомат газиданд, аммо кор аз кор гузаштаву дар пешгирии сели оташбори ҷанг дигар ҳеҷ амалеву ҳаракате суде надошт. Таъсиси Ҳукумати муро-сои миллий охири азбору васила ва имконоти ба сулҳу салоҳ ва оштии оварадани ҷонибҳои даргир маҳсуб меёфт, вале самару натиҷае набахшид, чун ин Ҳукумат аз мановфеи кулли минтақаҳои ҷумҳурӣ дифоъ карда натавонист. Аммо ҷанг шиддат мегирифт, қурбонӣҳои набардҳо меафзуданд. Ва ононе, ки ба сари яқдигар теғу силоҳ бардошта буданд, инсонҳои гӯё соҳибаклу бафаҳм, парвардаи замони Шӯравӣ ҳисоб меёфтанд. Ҷаро ҷашмашонро пардаи мавҳуми ҷаҳлу бедод ва бераҳмӣ гирифтааст, меандешид муаллим. Ҷаро қасду кина, бадбинӣ, аз худ қаҳрамон тарошиданҳо ва боз ким - кадом максадҳои норӯшани рӯёӣ дар тахтшӯшуурашон лона мондааст? Тайи солҳои охири даврони Ҳукумати Шӯравӣ дар тарбияти насли наврас ҷӣ нуқсу норасоие ҷой доштааст, вагарна инҳо, ки созандагонӣ ҷомеаи босаодате ба исми «коммунизм» буданд, набояд (ва ин ҳеҷ имкон надошт!) яқубқора ва ба гунаи дахштангез гиребони ҳамдигар мегирифтанду дар даст силоҳ. Насихату андарзи уламову удабо низ таъсирпазирӣ қорагар наомад. Ҷаро? Банди ҳайрат ва суолу пурсишҳои бесару нӯг муаллим субҳ роҳ ба сӯйи шаҳр мегирифт, то барои аҳли хонадо-

наш нон ёфта орад. Ноне, ки ба кимати ҷон баробар шуда буд. Аз роҳу барзан ва хиёбонҳои пойтахт бӯйи сӯхтаву дуд меомад ва садои мусалсаи тир. Роҳбарон кучо шуданд, воизони минбарҳо оё ба қаъри замин фуру рафтанд? Магар як кишвари замоне ободону шукуфон ҳамин гуна бесоҳиб менамояд? «Не, ин тавр набояд бедодӣ идома ёбад, - аз дил мегузаронд муаллим. Ақли пуртадбир дер ё зуд бар ҷаҳли мураккаб тасаллут хоҳад ёфт. Вале то он

рӯзҳои неку саодатбор вақти зиёде дар пеш буд. То он куллаи мурод азобҳои зиёдеро пушти сар мекунамд мардум.

Муаллим амику равшан дар ёд дорад, ки гоҳ-гоҳе перомунӣ ояндаи авзои кишвари ҷангада ва мардумонаш гирифтори мусибат бо ҳамдеҳагон сариҳои суҳбат меоростанд. «Ин ҷанг поён меёфта бошад? Агар ҳамин хел вазъият давом биёбад, монанди Афғонистон хоҳад шуд мамлакат. Ё пора - пора тақсим шуда аз байн меравад давлат. Ҳай дарег, ку говҷигару шердиле мисли Рустами Дастон? Наход бозичаи дастӣ аҷнабиёну мутеи ноқасон гардем? Ҷӣ рӯзҳои сиёх, номаълум аст поёни роҳ».

Муаллим азобҳои беҳадду ҳисоберо паси сар кард ва аммо наамеду шикастадил нагардид. Аз ҳама асосӣ мактабро тарк нагуфт, бо он ки моҳҳои тӯлонӣ маош намегирифтанд. Ҳо, он рӯзи файзбор оқибат фаро расид, Ҳукумати нав бо сарвари

Раиси Шӯрои Олӣ Эмомалӣ Раҳмон таъсис ёфт. Вале ҳама чиз аз даст рафта буд. Ҳатто пул вучуд надошт. Аммо иродату собитқадамӣ, азми росих, боварӣ ба ояндаи неку дурахшон дар дилҳо оташи умед барафрӯхта буд. Муаллим аз рӯзҳои нахустин эҳсос кард, ки Роҳбари нави ҷумҳурӣ воқеан, ҷонфидои мардум аст, дар сар ҳавои фикру ҳаёли манфиатҷӯнаи дигар надорад. Агар ҳамин тавр намебуд, сараввал ба назди мар-

ояндаи дурахшони ватан доштан ўро маҳбубу азизи дилҳои мардуми одӣ гардонидаст. Воқеан, меандешад муаллим, бо аз байни рафтани давлати абарқудрати Шӯравӣ, шуруи ҷангҳои дохилӣ, таҳдиду хатари бар боди фано рафтани кишвари тозаистиклоли Тоҷикистон, дар заминаи ҳолӣ ҷумҳуриро соҳибӣ кардану зина ба зина рушд бахшидан кидори рустамона аст. Тавсифу ситоиши дастовардҳои замони соҳибистиклолӣ шояд ҷилд - ҷилд китобро ташкил кунад. Ободӣ, пешрафт, созандагӣ! Магар ин воқеият нест? Воқеияти ибратомӯз аст барои имрӯз ва наслҳои оянда. Аз ин рӯ, бояд ба қадри ин ҳама дастоварду музаффариятҳо расид. Ҷунонки Пешвои миллат, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон пайваста таъкиду хотиррасон мекунад, бояд аз ин саодатрӯзиҳо шукргузор буду зиёдаравӣ нашоуд кард. Ҳаводису руҳдоди солҳои охир дар Осиёи Марказӣ ва мамалики Шарқи Наздик, Ироку Афғонистон аз он меғӯяд, ки сулҳу озодӣ ва мустақил будан воқеан ҳам, неъматӣ гаронбаҳост. Дигар набояд ба дасисаю иғво мувоҷеҳ гардида, оташи ҷанги нав барафрӯхта шавад. Нолаю фигони модарону тифлон, овораву сарсонии мардону ҷавонон, рӯзгову моҳҳо дар талаби пораи нон бечораю нотавон будан ҷун рӯё ва кобусе бигуздор дар авроки таърих бимонад.

Шодӣ РАҶАБЗОД,
«Омӯзгор»

Вожаи истиқлол, ки ҳамакунун дар забони тоҷикӣ хеле ғаёбол истифода мешаваду ифодагари марҳилаи нави ҳаёти кишвари мо гаштааст, баромади адабӣ дорад ва ба забони мо маънои озодӣ, соҳибхитиёриро ифода менамояд. Истиқлол худмукторӣ, озод амал кардан ва худироақунию худқазоватгарист. Дар сарчашмаҳои истиқлол ҷунин тавзеҳ шудааст: соҳибхитиёрии сиёсӣ давлатӣ дар ғаёлияти дохилию берунӣ бе даҳолати давлатҳо ё ниҳодҳои дигар, вазъи миллат, давлат, кишвар, сокинон ва шаҳрвандон ё баъзе аз таркибҳои он барои амалӣ гардондани худироақунию дар тамоми ҳудуди он, ба халқ ё миллате маҳсуб будани ҳокимияти давлатӣ ва интиҳоби намояндагонӣ халқ.

Эҳтиромӣ истиқлоли ҳар кишвар асли ҳуқуқи байналмилалӣ, ки дар Оинномаи Созмони Милали Муттаҳид ва дигар санадҳои байналмилалӣ дарҷ гардидааст. Истиқлол ба тамоми давлату миллату

Нишони шукуфою ободӣ

кишварҳо, қатъи назар аз ҳудуд, шумораи аҳоли, соҳти ҷамъиятӣ, ирку наҷод, баробар тааллуқ дорад. Ба ҳукми маъмул, давлатҳо аксаран зимни баромадан аз итоати кишвари дигаре истиқлоли худро эълон мекунамд. Ҷунончи, Ҷумҳурии Тоҷикистон 30 сол қабл аз ин, соли 1991 аз ҳайати ИҶШС берун шуда, истиқлоли комили худро эълон намуд. Албатта, ҳар давлати тозаистиклол дар марҳилаи аввал ба баъзе мушкилот дучор меояд. Ба таъкиди сиёсатшиносон, давлатҳои ба тозагӣ соҳиби истиқлол-гаштаро лозим меояд, ки пеш аз ҳама, баҳри рафъи мушкилиҳои зерин ҷидду ҷаҳд намоёнд: раванди ваҳдат ва ба ҳам омадани миллатро тақвият дода, тамоми ғаёлиятҳо дар асоси конституцияи кишвар роҳандозӣ шавад, итоат аз роҳбарӣ ва фармондеҳии

низоми сиёсӣ бояд танзимкунандаи ваҳдат бошад, пайванди миллату давлатро барои пешгирии хатарҳои бавуқӯъномада тақвият бахшанд.

Истиқлол бо давлат, миллат ва ҳокимият пайванд мебошад. Мафҳуми истиқлоли давлатӣ бо мафҳуми истиқлоли миллий робитаи ҳамешагӣ дорад. Истиқлоли миллий марҳилаи сифатан нави рушди сиёсӣ кишвар аст, ки ба шарофати он миллатҳо соҳиби ҳокимияти олий, озодии комили сиёсӣ, имконияти воқеии мувофиқи салоҳдиди худ мустақилона ва бе даҳолати қувваҳои беруна қабул кардани қарорҳои сиёсӣ, ташкил ва ҳаллу фасли масъалаҳои дохилию берунӣ ҳаёти худ мешаванд. Истиқлоли миллий бунёди низоми демократӣ дошта, татбиқи ин низоми ба дарки манфиатҳои худӣ миллат во-

баста аст, аммо асли истиқлоли миллий миллатро яққаву танҳо намушуморад, танҳо ба истиқлоли давлатӣ сифати нав медиҳад, онро тақмил мебахшад. Ба таъкиди аҳли сиёсат, мафҳуми истиқлоли миллий нисбат ба истиқлоли давлатӣ ва истиқлоли халқӣ васеътар буда, ғайр аз масъалаҳои сохторӣ як ниҳод ва як умумияти қавмӣ доираи васеи масъалаҳои ҳаёти дохилию хориҷии мамлакатро дар бар мегирад. Истиқлоли давлат ба истиқлоли миллий замина мегузорад, зеро давлат шартӣ зарурии ҳамчун миллат ташаққул ёфтани халқ ва дар навбати худ, халқ неруи тавоноии рушду нумӯ ва устувории пояҳои давлат мебошад.

Ин ҳама маълумот барои омӯзгорон дар баргузор намудани дарси тарбиявӣ бахшида ба истиқлол ва давлатдорӣ тоҷикон муфид хоҳад буд.

Зарафион ЗОКИРОВА,
Гулҷеҳра ҚУРБОНОВА,
омӯзгорони синфҳои ибтидоии
мактаби №100-и ноҳияи Шохмансур

МУЛОҶИЗА ВА ПЕШНИҶОД

Дар замони соҳибистиклолии кишвар, дар баробари ҳалли масоили сиёсӣ иқтисодӣ баҳри дигаргунсозии мазмуну моҳияти таълим, ворид шудан ба фазои ҷаҳонии таҳсилот ва шаклгирии мактаби милли таваҷҷуҳи беандоза равона гардида, як силсила тadbирҳои назаррас анҷом дода шуд. Хусусан, таҳияи барномаву китобҳои дарсӣ ва адабиёти зарурии таълим, инчунин, рушди мактаби милли китобнависӣ як саҳифаи дурахшон дар таърихи маорифи мо дар замони соҳибистиклолӣ доништа мешавад.

Дарвоқеъ, асоси ҳама гуна ислохоту навгонӣ дар соҳаи маориф ва бехтар шудани сифати таҳсилот ба таҳияи китобҳои дарсӣ ва адабиёти таълимии ба талаботи стандарти таҳсилот мутобиқ вобаста аст. Дар зарфи 30 соли соҳибистиклолӣ аз ҷониби Вазорати маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон барои бехбуди

таҳсилоти умумӣ зина ба зина нашр ва дастрас гардонида шуда, ин раванд ба ҳамин тартиб ҳамасола идома меёбад.

Дар раванди ислохоте, ки давоми даҳсолаи охир дар низоми маорифи кишвар анҷом шуд, бо назардошти пешрафти бемайлони илм дар нақшаҳои таълимии муассисаҳои таҳсилоти умумии Ҷумҳурии Тоҷикистон

дарсӣ таҷриба андухтанд, вале идомаи роҳи устувори ҳамин мактаб то ҷое норӯшан аст. Ба таври мисол, сол ба сол синну соли қисми зиёди муаллифони китобҳои дарсӣ зиёд шуда, баъд аз чанд соли наздик онҳо дигар ҳамоно энтузиазм (ҳавсала)-еро, ки ҳоло доранд, аз даст хоҳанд дод. Мутаассифона, тарбия кардани насли ҷавон барои идомаи ин роҳ чандон ба назар намерасад. Бинобар ин зарур аст, ки шуруъ аз имрӯз барои ҷалб кардан ва омӯзонидани муаллифони китобҳои дарсӣ аз ҳисоби олимони ва методистони ҷавон тадбири муҳимме рӯйи даст гирифта шавад.

Мушқили дигар, ки боиси камтаваҷҷуҳии аксар муаллифон барои навиштани китобҳои дарсӣ мегардад, кам

Истиқлол ва нашри китобҳои дарсӣ

ҳолати таълимгоҳҳо, таълифи барномаву китобҳои дарсӣ, мураттабу омодагунии дастури воситаҳои ёвари таълимӣ тadbирҳои зиёде роҳандозӣ шуд. Натиҷаи ин тadbирхост, ки имрӯз дар сохтори вазорат Маркази таҳия, нашр ва муомилоти китобҳои дарсӣ, илмию методӣ фаъолият дошта, робитаи вазорат бо муаллифону мураттибони китобҳои дарсӣ вусъат ёфта, нақшаву барномаҳои таълим пурра бознигарӣ шуда, барнома ва китобҳои дарсӣ насли нав рӯйи ҷоп омаданд. Дар баробари ин, Шӯрои миллии таҳсилот (ШМТ) ҳамчун ниҳоди ҷамъиятӣ, ки масъалаҳои вобаста ба тақмили таҷдиди адабиёти таълимиро ба танзим медарорад, таъсис шудааст. Дар сохтори ШМТ гурӯҳҳои ҳамохангсозии барнома ва китобҳои дарсӣ барои ҳар як фан амал карда, китобҳои дарсӣ ва воситаҳои таълимиро қабл аз тавсия шудан ба ҷоп пурра аз лиҳози мутобиқ будан ба хусусиятҳои педагогиву синнусолӣ арзёбӣ мекунанд. Дар даврони соҳибистиклолии кишвар бо назардошти нашри тақрирӣ 702 номгӯйи китоби дарсӣ ба миқдори 46 млн 618 ҳазору 432 нуса ба маблағи 377 млн 206 ҳазору 85 сомонӣ аз ҷониби Вазорати маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон барои хонандагони муассисаҳои

якҷанд фанни нав, аз қабилӣ табиатшиносӣ (олами атрофи мо) дар синфҳои 1-ум, 2-юм, 3-юм, 4-ум, таърихи дин дар синфи 9-ум; география дар синфҳои 10-ум ва 11-ум, маърифати оиладорӣ дар синфи 10-ум, асосҳои иқтисодиёт дар синфи 11-ум ворид гардида, барои ҳар кадоми онҳо бори нахуст барномаи таълим ва китобҳои дарсӣ таълиф карда шуд.

Нашри бонизоми китобҳои дарсӣ, аз як тараф, ба маблағгузори соҳа, тартиби дурусти таҳияву нашр, аз ҷониби дигар, ба донишу маҳорати муаллифону таҳиягарони китобҳои дарсӣ вобаста аст. Рушди мактаби милли китобнависӣ дар шароити таҳаввулоти ҷаҳонии илму техника ва сифати нави таҳсилот тақозо мекунанд, ки китоби дарсӣ барои дарки воқеият, ташаккули ҷаҳонбинӣ ва диалектикии таълимгирандагон мусоидат намояд ва ҳамбастагии мантикии илмҳои замонавиро таъмин намуда, ба принсипҳои башардӯстонаи ҷараёни таълим мувофиқ бошад ва аз лиҳози мантиқӣ ва дидактикӣ пай дар пай ва муттасил баён шудани мазмунӣ маълумотро фаро гирад. Ҳарчанд давоми солҳои соҳибистиклолии кишвар як гурӯҳи бонуфузи муаллифон барои таҳияву таълифи китобҳои

будани ҳаққи қалам аст. Барои як ҷузъи ҷопии нашри конунгузори кишвар 297 сомонӣ (қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 1-уми августи соли 2006, №351) муқаррар кардааст. Аммо Вазорати маориф ва илм бо назардошти беқурбшавии асҳори миллии худуди 500 сомонӣ ба муаллифон барои ҳар як ҷузъи ҷопии асар ҳаққи қалам пардохт мекунанд, ки ин ҳам чандон муаллифнорро қонег намекунад. Барои муқарризон ҳам, ки ба хусну кубхи дастхати адабиёти таълимӣ баҳо медиҳанд, умуман музди меҳнат пардохт намешавад. Ин омил бештари вақт боиси сарсарӣ ва рӯякӣ арзёбӣ шудани дастхати китобҳои дарсӣ аз ҷониби экспертҳои муассисаҳои дахлдор мегардад. Аз ин рӯ, барои боз ҳам вусъат ёфтани раванди таҳияи китобҳои дарсӣ муассисаҳои таҳсилоти умумӣ ва бартараф намудани мушкilotи ҷойдошта қабул шудани марҳалаи дуоми Барномаи давлатии таҳия ва нашри китобҳои дарсӣ амри зарурӣ мебошад.

Фаридун РАҲМОНЗОДА,
сармутахассиси Маркази таҳия, нашр ва муомилоти китобҳои дарсӣ, илмию методии Вазорати маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон

ВАТАНДОРӢ

Пояндаву безавол

Истиқлол волотарин ва пурарзиштарин дастоварди давлату миллати тоҷодори тоҷик аст. Сӣ сол муқаддам муҳимтарин воқеаи таърихи сарнавишти миллати тоҷик ба вуҷуд омад: Истиқлоли давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон эълон гардид. Ин ҳодисаи фараҳбахш аввали моҳи сентябри соли 1991 ба вуқӯъ пайваст ва 9 сентябр расман Рӯзи Истиқлоли Ҷумҳурии Тоҷикистон эътироф шуд. Аз ҳамоно вақт то имрӯз ин санаи муборак барои миллати тоҷик иди муқаддас маҳсуб мешавад.

Даврони истиқлол барои мо имкони воқеӣ фароҳам овард, ки роҳи имрӯзу ояндаи миллат ва пешрафти минбаъдаи кишвари азизамонро ба сӯи ҷомеаи демократӣ, ҳуқуқбунёд ва дунявӣ интиҳоб намоем. Истиқлол барои мо рамзи олии Ватану ватандорӣ, бузургтарин неъматҳои давлатдорӣ мустақил, қору пайкорҳои пайгираву бунёдқорона, азму талошҳои халқпарварона, рушдбахшии иқтисод ва фарҳангро омӯзонда, меъёрҳои ҷомеаи шаҳрвандиро таҳким бахшид ва дар як вақт ҳаёти озодонаи ҳар фард ва олитарин дараҷаи бахту саодати воқеии миллатро таъмин намуд. Истиқлол нишонаи барҷастаи пайдории давлат, бақои миллат, рамзи асолату хувият, ормонҳои таърихӣ, шиносномаи байналмилалӣ ва шарафу эътибори ба ҷаҳони мутамаддин пайвастанӣ кишварӣ соҳибистиклоли Тоҷикистон мебошад.

Имрӯз мо ифтихор дорем, ки сӣ сол қабл аз ин нахустин хиштиҳои пойдевори истиқлоли воқеӣ ва давлатдорӣ миллии худро ниҳода, аз шарофати мустақилият соҳиби рамзҳои давлатӣ – Парчам, Нишон ва Суруди миллии гардидем.

Ҳодисаву воқеаҳои пурушӯби ибтидои солҳои 90-ум водор намуд, ки оид ба масъалаи таъминии амнияти милливу давлатӣ, нигоҳ доштани оромии ҷомеа пайдории сулҳу субот ва таҳкими истиқлолият ҳифзи дастовардҳои он андеша кунем, ки ин ҳама як қисми таркибии сиёсати давлати мо маҳсуб мешаванд.

Пас аз гузаштани солҳо ва ба даст овардани қомеъҳои назаррас метавонем ҷунин ҳулоса кунем: даврҳои давлатсозии давлатдорӣ мустақилона моро водор сохт, ки роҳи ислохоти иқтисодӣ, дигаргун

сохтани шакли моликият, ташаккули иқтисодиёти миллии ва сохторҳои нави идоракунии онро пеш гирифта, барои густариши муносибатҳои бозоргонӣ ва пайвастанӣ низоми иқтисодии Тоҷикистон ба набзи иқтисоди ҷаҳонӣ роҳи кушоем.

Мақсади асосии низоми демократӣ дар ҷомеаи мо, пеш аз ҳама, таъмини ҳуқуқ ва озодиҳои шаҳрвандон, фароҳам овардани шароит барои меҳнат ва зиндагии осуда, волоияти қонун, пайдории адолат ва иштироки фаъол дар идоракунии давлат мебошад, ки ба анъанаву суннатҳои давлатдорӣ миллии арзишҳои ахлоқиву фарҳангии миллат ва дастовардҳои тамаддуни башарӣ таъма мекунанд.

Соли равон бахшида ба 30-юмин солгарди Истиқлоли давлатӣ дар қаламрави Ҷумҳурии Тоҷикистон садҳо иншооти бошукӯҳ бунёд карда шуд. Тавассутӣ истиқлол Тоҷикистон тоҷикони ҷаҳонро бо ҳам овард ва дари худро ба ҳаммиллатони бурунмарзӣ боз намуд.

Самараи неки истиқлол аст, ки имрӯз Тоҷикистон дар дунё ҷун давлати сулҳхоҳу сулҳпарвар шинохта шудааст. Таҷрибаи сулҳи тоҷикон манбаи омӯзиши тамоми сулҳхоҳони ҷаҳон гашт, ки ин боиси ифтихори ҳар як шаҳрванди ҷумҳуристон. Мо бояд аз ин миллати барӯманд биболему барои боз ҳам ободу шуқуфо гаштани он кӯшишу ғайрат намоем.

Аз ғайзи ин иди фарҳунда миллат ҳар фарди соҳибдилу озодаи кишвар бештар осудаву саодатманд хоҳад шуд.

Сулҳу ваҳдату истиқлоли Тоҷикистон ҳамеша пояндаву безавол хоҳад монд.

Муқаддас АБДУЛЛОЕВА,
омӯзгори синфҳои ибтидоии МТМУ №8-и ноҳияи Исмоили Сомонӣ

ВАСҶИЯ

Шукронаи ин кишвар

*Имрӯз ҳама шодем аз шавкати Истиқлол,
Хушбахту ҳам озодем аз давлати Истиқлол.
Ин чеҳраи хандон бин, ин хони пур аз нон бин,
Ин бахти худода аз неъматҳои Истиқлол.
Аз хуррамии манзил шодӣ бирасад бар дил,
Осонии ҳар мушкил аз қудрати Истиқлол.
Қоми ману ту ширин аз қанду асал набвад,
Ширин шуда қоми мо аз шарбати Истиқлол.
Ин боду ҳавои хуш, бӯйи хушу рӯйи хуш
Имрӯз расад бар мо аз нақҳати Истиқлол.
Сарсабзу сарафрозем, гулчеҳраву гулбозем,
Ҳар лаҳза ҳамонозем аз шухрати Истиқлол.
Шукронаи ин кишвар, шукронаи ин Сарвар,
Шукрона ҳамонозем аз неъматҳои Истиқлол.*

Насими ЗАМОН,
омӯзгори забон ва адабиёти тоҷики
МТМУ №45-и ноҳияи Рӯдакӣ

Шумораи маҳсуси маҷаллаи «Business Central Asia» ба 30-солагии Истиқлоли давлатии Тоҷикистон ба нашр расид.

► САҲИФАҶОИ ТАЪРИХ

Рамзи бақои миллат

Истиқлол бузургтарин дастоварди миллати тоҷик мебошад, ки он силсилаи воқеаю рӯйдодҳои муҳиму тақдирсозро дар бар гирифта, ҷамагонро баҳри иҷрои вазифаҳои пурифтихор, мураккабу пурмасъулияти таърихӣ-бунёди давлати мутамаддину давлатдорӣ нави ҷавобгӯӣ ба манфиат ва ниёзҳои мардуми Тоҷикистон роҳнамун месозад. Маҳз истиқлол имкон дод, ки мо Тоҷикистонро ҳамчун давлати демократӣ, ҳуқуқбунёду дунявӣ ба ҷаҳониён муаррифӣ кунем.

Дар таърихномаи ҳар халқу миллат, рӯйдод, дастоварду саҳифаҳои сабакомӯз ва пурарзише ҳастанд, ки аҳамият ва мақому манзалати онҳо дар тӯли садсолаҳо ҳамчун сарвату арзишҳои миллӣ ҷовидон монда, мардумро ба эҳтирому арҷгузорӣ ва ҳифзу густариши ин дастоварду бозёфтҳои гаронбаҳо хидояту роҳнамоӣ месозанд. Чунин саҳифаи заррин дар китоби таърихи муосири миллати тоҷик 9-уми сентябр ба ҳисоб меравад, ки мо онро натавонем рӯзи Истиқлоли Тоҷикистон, балки ҳамчун санаи эҳёи марҳилаи нави давлатдорӣ азизу арҷманд медонем. Дар ин рӯзҳои хушу гуворо бо камоли ҳештаншиниву номуси ватандорӣ, моҳият ва арзиши таърихӣ истиқлолу ҳасти давлатамонро бояд эҳсоси дарк кунем. Ва ба қадри муқаддасоти миллӣ, арзишҳои истиқлол, сулҳу ваҳдат, тинчию оромӣ ва якпорчагии Тоҷикистон расем.

Таърих гувоҳ аст, ки ҳар як давлату ҷомеа дар давраи муайяни тараққиёт ба мушкилию душвориҳо ва бӯҳронҳои сиёсӣ иқтисодӣ дучор мегардад. Тавре ки маълум аст, баъди расман пош хӯрдани Иттиҳоди Шӯравӣ марҳилаи нави иқтисодӣ ва сиёсӣ собиқ ҷумҳуриҳои иттифоқӣ оғоз гардид. Ва дар рӯзҳои аввали расидан ба истиқлол тамоми ҷумҳуриҳои иттифоқ, аз ҷумла, Тоҷикистон низ ба бӯҳрони сиёсӣ иқтисодӣ ва иҷтимоӣ маънавӣ гирифтанд.

Ҷумҳурӣ ба вартаи касодии иқтисодиву иҷтимоӣ гирифтанд. Рушду инкишофи тамоми соҳаҳои халқи ҷумҳурӣ боздошта шуд. Доираҳои муайяни бадҳоҳо ғаразнок бо истифода аз таҷрибаи даврони гузашта ва усулҳои озмудан худ, бо роҳи барангехтани низоъ ва бозҳои сиёсӣ тавонистанд миллати моро ба гирдобҳои муҳолифат ва муқовимати сиёсӣ кашида, давлати ҷавони Тоҷикистонро дучори ҷанги таҳмилии шаҳрвандӣ гардонанд. Доман густурдани ғочҳои миллӣ гӯё кайҳо барои аз байн бурдани ин миллати қадимаю соҳибфарҳанги Осиёи Марказӣ тарҳезӣ шуда буд. Фазаи сиёсӣ, иҷтимоӣ ва ахлоқиро дар он солҳо дар Тоҷикистон тарафҳои даргир ва ҳимоятгаронашон ҷунон сохта буданд, ки касе агар аз сулҳу салоҳ суҳан оғоз мекард, ё ҳоин эълон мешуд, ё кушта мегардид. Ҳукумати бо ном Мусолиҳаи миллӣ, ки ба бӯҳрони шадиди сиёсӣ гирифтанд шуда буд, нияту мақсадҳои неки мардуми адолатхоҳро

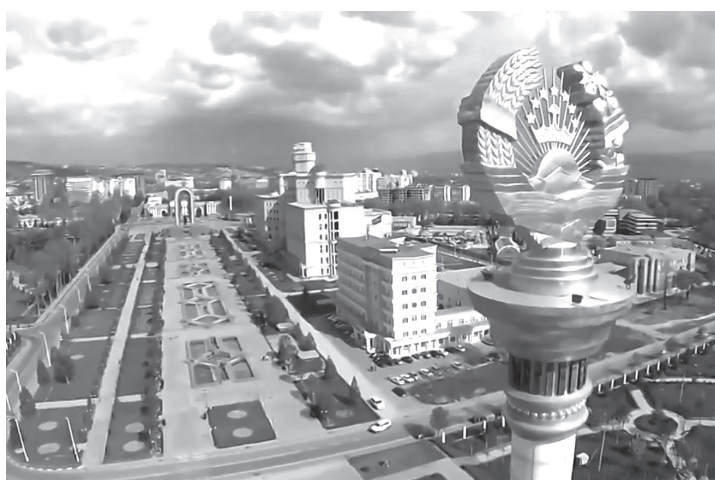
дарк кардан наметавонист.

Чуноне ки Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ - Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон қайд намудаанд: «Истиқлол ба мо хеле осон ва сабук насиб шуд, шояд аз ҳама сабаб бошад, ки мо ба қадри ин ҳадаи тақдир нарасидем ва Тоҷикистон ба

кунун таҳия ва қабул шудааст, ки нишонаи рушди кунун ва конунгузори дар ҷумҳурӣ мебошад.

Алҳол, рушду нумӯи конунгузори давлати Тоҷикистон ва тақмили механизми татбиқи ҳаррӯзаи онҳо, барои пешрафти ҳаёти иҷтимоӣ иқтисодӣ, баланд

бардоштани сатҳи зиндагии шаҳрвандон, танзими оила, илму фарҳанг ва барои бо тадриҷ амалӣ сохтани ҳадафҳои давлати демократӣ-ҳуқуқбунёд равона шуда истодаанд. Тоҷикистони соҳибистиклолро беш аз 150 давлати дунё ҳамчун давлати озоду демократӣ ба расмият шинохта, сиёсати пешгирифтаи онро эътироф менамоянд. Мамлакат бо зиёда аз 100 кишвари дунё робитаҳои тичоративу хориҷӣ барқарор намуда, аз ҷумлаи узви комилҳуқуқи тамоми созмонҳои бонуфузи байналмилалӣ ва минтақавӣ, дар масъалаи ба расмият даровардани ҳамаи муносибатҳо, санадҳои дахлдори ҳуқуқӣ-миллӣ ва байналмилалӣ ба шумор меравад.

Айни ҳол, сиёсати сулҳҷӯена ва сулҳпарваронаи Роҳбари давлатро на танҳо шаҳрвандони ҷумҳурӣ, балки кулли ҷомеаи ҷаҳонӣ дастгирӣ карда, пешниҳодҳои ҷумҳурӣ дар рушди сиёсати дохилӣ ва хориҷии давлати ҳеш истифода бурда истодаанд. Вале муҳим он аст, ки тавассути андешидани тадбирҳои зарурӣ Тоҷикистон бо сарвари Пешвои миллат, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон давлат ба миллати тоҷик ба ҷомеаи ҷаҳонӣ ҳамчун давлати сулҳпарвар, тараққиҳоҳ ва халқи соҳибфарҳангу соҳибтамаддун муаррифӣ гардидааст.

С. САМАДӢ,
мудири кафедраи методикаи таълими фанҳои гуманитарии ДҶТИБКСМ,
Ҳ. ҲАЛИМОВА,
омӯзгори калони ДҶТИБКСМ

► ШУКРГУЗОРӢ

Ҷамасола мо, омӯзгорон, бо шурӯи соли нави таҳсил дар машғулияти аввал ба шогирдон дар бораи марҳалаҳои ба истиқлол расидан ва созандагӣ ободкориҳо дар ҷумҳурӣ, ки ба василаи сулҳу ваҳдат ба даст омадааст, ҳарф мезанем.

Ба хонандагон тавзеҳ медиҳам, ки сулҳу оромӣ ва ваҳдату якдигарфаҳмӣ дар Тоҷикистони соҳибистиклол ба мардум осон муяссар нагардидааст. Халқи азияткашидаи тоҷик ҷанги ғочабори дохилро аз сар гузаронида, ба азо-бу маҳрумӣ дучор гардид. Хатари пароканда шудану аз

таълимӣ бунёд гардида, мавриди баҳрабардорӣ қарор дода шудааст. Гули солҳои соҳибистиклолӣ дар тамоми муассисаҳои таълимӣ шаҳру ноҳияҳо ҳаракати олимпӣ вусъат ёфта, дар самти дарёфти истеъдодҳои ҷавон аз ҷониби марказҳои рушди соҳибистеъдодҳо қорҳои назаррасе анҷом дода шуданд. Хонан-

Сулҳу амонӣ
неъматӣ бебаҳост

байн рафтани кишвар аёнӣ ба ҷашм мерасид. Дар ҳамаи вазъият шахсе ба арсаи мубориза ворид гардид, ки суқони давлатдориро ба даст гирифта, киштии ғарқшудаи содаи мамлакатро беосеб ба соҳил баровард. Раиси Шӯрои Олии Тоҷикистон, ҷавонмарди соҳибироҷаю ҷасур, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон тавонистанд бо ба ин вазифа интихоб шуданашон дар як муддати кӯтоҳ мардумро сарчамъ созанду фирориёнро аз хоки Афғонистон ба ватан бозгардонанд. Ҳамаи тавр, марҳала ба марҳала мамлакат обод ва мардум дилшоду хушрам гардида, қорҳои созандагӣ дар кишвар вусъати тоза пайдо намуд. Таваҷҷуҳи Сарвари давлатро, қабл аз ҳама, соҳаи маориф, ки заминаи устувори рушду пешрафти ҷомеа маҳсуб меёбад, ба худ ҷалб намуд. Бунёди мактабҳои нав, ба роҳ мондани ислоҳоти навсозӣҳо ҷиҳати пешбурди низомии таълиму тарбия, қабули барномаҳои давлатӣ, аз қабили компютеркунонии муассисаҳои таълимӣ, хариди асбобу таҷхизот ва таълики кабинетҳои синфӣю озмоишгоҳҳо, омӯзиши забонҳои хориҷӣ (англисӣю русӣ) ва амсоли инҳо ба рушди соҳаи таълим ҷиддӣ бахшид. Дар тӯли 30 соли истиқлол зиёда аз 3000 мактаби нав сохта ба истифода дода шуда, танҳо соли равоӣ дар арафаи ин ҷашни таърихӣ 217 муассисаи

дағони таълимгоҳҳои ҷумҳурӣ на танҳо дар озмунҳои фанӣю даставии сатҳи кишвар, балки байналмилалӣ мутаҷаккилона иштирок намуда, сазовори ҷойҳои аввал ва медалҳои гардидаанд. Бо дастгирии иқдоми Ҳукумат ва давлат, Вазорати маориф ва илми кишвар дар низомии таълимӣ усули муносибати босалоҳият ба таълим роҳандозӣ гардида, самарҳои нек дода истодааст. Ҳамаи ин дастоварду муваффақиятҳо натиҷаи сиёсати хирадмандонаи Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ - Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон буда, маҳз бо иқдомҳои ватандӯстонаи Ҷаноби Оли соҳаи маориф ба пешрафтҳои назаррас ноил гардид.

Хидмати Сарвари давлат дар масъалаи худшиносии тарбияи эҳсоси волеи ватандӯстии насли наврас барҷаста буда, арҷгузори ба бузургони аҳли адаб, шоирону нависандагонӣ гузаштаи тоҷик, дар ин замина, таҷлили солгарди ин бузургон мактаби омӯзанда ва тарбиявӣ ба шумор меравад.

Воқеан, сулҳу амонӣ неъматӣ бебаҳо буда, имрӯз дар фазаи дӯстии ваҳдат ва якдилӣ халқи тоҷик қору зиндагии ҳешро ба роҳ монда, шукронаи даври замони мекунад.

Зоҳира РАҲМАТОВА,
омӯзгори МТМУ №76-и
ноҳияи Фирдавсӣ

► ЭҶОД

Зиҳӣ, истиқлоли тоҷик!

Ҷашни истиқлол дорӣ Меҳнама,
Ман зи шодӣ сар ба гардун мезанам,
Гарчи будӣ солҳо дар истило.
Эй Ватан, озод ҳастӣ ҳолиё,
Кишварии поки ниёғони манӣ,
Ёдгори Оли Сомони манӣ.
Зарраи хокат зи тилло бехтар аст,
Қатраи обат бароям гавҳар аст.
Дӯст дорам кӯҳу саҳрои туро,
Ҷашмаҳои софу дарёи туро.
Шукри озодини кишвар мекунам,
Шукри ободии кишвар мекунам.
Пешворо шукр – доною далер,
Вориси Ҷамиеду Сому Ардашер.
Эй Ватан, эй хуни рағҳои танам,
Ҷонфидои марзу буми ту манам.
Ҷашнии ман, сарвати ман, ҷони ман –
Доимо поянда монӣ, эй Ватан!

Саид АЗИЗМУРОД,
омӯзгори МТМУ №14, шаҳри Панҷакент

ТАҲЛИЛ

**Дар ибтидои даҳсолаи во-
пасини садаи бистум барои
халқи куҳанбунёду ватан-
парвари тоҷик ҳодисаи басо
таърихиву сарнавиштсоз ба
вукӯъ пайваст, ҳодисае, ки
дар дарозии асрҳову замонҳо
орзуи ормони ин мардуми
бунёдкору тамаддунпарвар
буд. 9 сентябри соли 1991
Истиқлоли давлатии Ҷумҳурии
Тоҷикистон расман эълон
гардид. Ин ҳодиса гардиши
куллӣ дар ҳаёти ҷумҳурии
азиси мо буд ва дар тамо-
ми соҳаҳои ҳаёти кишвар
марҳилаи тозаеро боз намуд.**

Дар соҳаҳои маориф ва таъбу нашр низ фаъолият дигаргунӣ ҷидаи асосиеро тақозо мекард. Ҷумҳурии мустақил талаб мекард, ки тамоми соҳаҳои ҳаёти мамлакат созгор бо қонуну қоидаҳои мустақилият рушд ва таракқи кунанд. Ва ин кори сахлу сода ҳам набуд, зеро дар натиҷаи қанда шудани робитаҳо, ба вива, робитаҳои иқтисодии Ҷумҳурии Тоҷикистон бо ҷумҳуриҳои дигари собиқ ИҶШС ва оғози ҷанги таҳмили шаҳрвандӣ бахшҳои аъзами ҳаёти кишварро бухрони шадид фаро гирифт. Дар ин миён матбуоти даврӣ, бахусус, нашрияи «Омӯзгор» низ истисно нест. «Омӯзгор» ба ҳайси нашрияи асосии Вазорати маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон дар давоми 89-соли мавҷудият (соли таъсис-1932) дар тарғиб ва инъикоси сиёсати иҷтимоии давлат дар соҳаи маориф ва илм, ормонҳои миллӣ ва баррасии нақшаву ниятҳои Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон ва Вазорати маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон саҳми намоён мегузорад.

Шумораи якуми нашрияи «Омӯзгор» баъди ба Истиқлоли давлатӣ расидани Ҷумҳурии Тоҷикистон 11 сентябри соли 1991 ба таъ расидааст ва он рақами 36 ва шумораи 10041-ум мебошад. Дар саҳифаи аввали он изҳоротӣ сессияи ғайринавбатии Шӯрои Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон даъвати дувоздахум (аз 9 сентябри соли соли 1991) «Дар бораи Истиқлолияти давлатии Тоҷикистон» ба нашр расидааст. Шиори «Пролетарҳои ҳамаи мамлакатҳо, як шавед» дигар вучуд надорад. Аслан шиори мазкур аз шумораи №35 (10040) (август соли 1991) бардошта шудааст. Ин маънии онро дорад, ки аҳли эҷоди «Омӯзгор» як шумора пеш мустақилияти Тоҷикистониро пазируфтаанд.

Аслан фаъолияти «Омӯзгор» дар солҳои 1991-1993 ба та-шаққули низоми нави маорифи Ҷумҳурии Тоҷикистон нигаронида шуда, мундариҷаи нашрияро муҳокима ва қабули ду ҳуҷҷати муҳими соҳа – Консепсияи мактаби миллии Тоҷикистон ва Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи маориф», масъалаҳои таълиму тарбия, муҳтавои китобҳои дарсӣ барномаҳои таълимӣ, табодули таҷрибаи омӯзгорон ва баланд бардоштани савияи касбии онҳо, худшиносӣ ҳуҷҷатҳои фарҳангу адаб ва иҷтимоиву ҳуқуқиро дар бар гирифтааст ва бештари мавзӯоти дарҷгардида зерин рубрикаҳои «Минбари озода: розҳо ва ниёзҳо», «Ба ёрии муаллимон», «Баҳс ва андеша», «Дар

муҳокима: лоиҳаи Консепсияи мактаби миллии Тоҷикистон», «Пурсед, ҷавоб медиҳем», «Донишгоҳи ғоибонаи омӯзгор», «Маслиҳати методист», «Анде-шаи омӯзгор», «Мактаб, оила, аҳли ҷамъият», «Мактабшиносӣ», «Масъалаҳои доғи рӯз», «Китоб-хонаи «Омӯзгор»» рӯйи ҷоп ома-даанд.

Новобаста ба вазъи мураккаби сиёсӣ ва душвориҳои молиявӣ, дар солҳои аввали истиқлол нашрияи асосии соҳаи маориф – «Омӯзгор» дар саҳифаҳои худ масъалаҳои муҳими соҳа ва ҷомеаро ба миён мегузошт. Чи тавре ки аз иттилооти мухтасари дар солҳои 1991-1992 нашргардида маълум мегардад, идораи нашрия ба вазъи сиёсӣ баамаломата низ бетараф набуд. Дар ин маврид бори аввал (1991, 25 сентябр) хабар дода мешавад, ки вазъи сиёсӣ дар ҷумҳури, махсусан, дар пойтахт нигаронку-нанда ва мураккаб аст. Ҳолати мазкур баъди ғирдиҳамоиҳои аввалин дар майдони «Шаҳидон» ва баъд «Озодӣ», қандани муҷассамаи Ленин ба амал омада, сессияи ғайринавбатии Шӯрои Олӣ то 1 январи соли 1992 вазъи ғавқуллода эълон кард. (Маълум аст, ки баъди қанде бо фишори майдоннишинҳо вазъи ғавқуллода бекор гардида, баъд қанд маротибаи дигар аз нав эълон карда шуд). Ҳамин тавр, гоҳ-гоҳ дар нашрия вазъи сиёсӣ ҷумҳури хеле мухтасар бо зикри воқеоти асосӣ шарҳ ёфта, аксҳо аз он ҳодисот ҷой дода шуда-анд, аммо дар умум, мушоҳида мешавад, ки идораи нашрия ва қормандони он ғуруҳи сиёсӣеро тарафдорӣ накарда, пеш аз ҳама, тарафдори оромӣ ва оӯсаҳолии мардуманд. «Маводи зиёде ба идора меоварданд, ки ҳар қадом аз майдонҳои худ қонибдорӣ мекарданд... Вале мо танҳо итти-лоъ меоддем, воқеаҳоро набояд мо, балки таърих баҳогузорӣ мекард», чунин гуфтааст С. Сайфуллоев, сармуҳаррири нашрияи «Омӯзгор» дар музокиба бо қор-манди нашрия Саида Набизода (Набизода, С. Ман фарзанди «Омӯзгор» - ам / С. Набизода // Оинаи маориф. – Душанбе. – 2012. – С. 148).

Вазорати маорифи кишвар низ аз рӯзҳои аввали барқарории давлати соҳибистиклоли Тоҷикистон яке аз ташаббусқорони ташкили қонфронси ҷумҳуриявӣ «Педагогҳо – қонибдори сулҳ ва ҳусни тафохум» буда, аҳли маориф барои нигоҳдорӣ сулҳ ва ҳусни тафохум дар ҷомеа кӯшиш мекарданд. Дар «Мурочиатномаи аҳли маорифи ҷумҳури ба ташкилоту созмонҳои наваташкил, ҳукуматҳои шаҳру ноҳияҳо ва вилоятҳо» (1991, 4 октябр) аз тарафҳои дарғир хоҳиш ва талаб карда мешавад, ки хифзи муассисаҳои таълимӣ, кадрҳои педагогӣ, қӯдакону наврасон ва қавонони мактабхонро ҳамеша дар мадди назар дошта бошанд, зеро онҳо қанҷинаи ояндаи ҷомеа мебошанд.

Ҳанӯз аз оғози маъракаи обуна барои соли 1992, ки ба давраи оғози бенизомиро рост омад, вазъи модии «Омӯзгор», теъдоди обунашавандагон ба маротиба кам мешуд. Ин аст, ки илова ба мурочиатномаи ғавқулзикри

Қумитаи иттифоқи қасаба (1992, 8 январ) дар саҳифаи якум дар бораи таъсиси «Ҳазинаи «Омӯзгор»» хабар дода мешавад. Ҳадаф дастгирии модии идораи нашрия ва пешгирӣ аз баста шудани он аст. Дар мурочиатномаи «Ба таваҷҷуҳи дӯстдорон ва муштариёни «Омӯзгор»!» (1992, 1 апрел) аз ҳафви баста шудани нашрия суҳан мегардад. Гуфта мешавад, ки теъдоди обуна аз 33 ҳазор адад поён шудааст ва ин дар ҳолат, ки дар ҷумҳури 100 ҳазор нафар омӯзгор фаъолият

қор қардаву таҷриба андӯхтааст ва ин барояш имқон фароҳам оварда, ки солиёни зиёд ҳамчун роҳбари нашрия бомуваффақият қор қунад.

Давраи аз ҳама мушқил дар фаъолияти «Омӯзгор» солҳои 1993-2001 ба ҳисоб меравад. Самиялло Сайфуллоев менависад, ки «бале, тақдир дар он солҳо на танҳо барои ҳафтанома, балки тамоми ҷумҳури хеле вазини сангин ин нашрияи бонуғузо ба зиммаам гузошт. Он солҳо, ки ҳафтанома,

доранд. Маълум гардида, ки ин ҳам қадди нийи набуда, соли 1993 теъдоди ҷоп боз ҳам қоҳиш ёфта, боиси қам қаштани саҳифаҳои «Омӯзгор», пастьшави сифати ҷоп, номунтазам ҷоп шудани он гардид. Мавриди зикр аст, ки дар ин давра тағйироти қадри дар сатҳи роҳбарии нашрия ба вукӯъ пайваст. Ба қойи Бобо Насриддинов ба вазифаи сармуҳаррири нашрияи «Омӯзгор» Самиялло Сайфуллоев тағйин мешавад. Адиб ва рӯзноманиғори варзида Б. Насриддинов то моҳи феввали соли 1993 нашрияро роҳбарӣ қард ва воқеан ҳам, қаламқаш соҳибистеъдод буд. Қори нашрия, соҳаи маорифро қуб меқонист ва тавонист дар идораи «Омӯзгор» муҳити созқореро ба вучуд орад. Б. Насриддинов соли 1983 сармуҳаррири «Газетаи муаллимон» (қоло «Омӯзгор») -ро ба уҳда қирифта, дар ин вазифа 10 сол қор қард. «Омӯзгор» дар солҳои роҳбарии ӯ ба яке аз нашрияҳои серқонандатарини ҷумҳури табдил ёфт. Солҳои зиёд дар саҳифаҳои «Маориф ва маданият», «Газетаи муаллимон», «Омӯзгор» ва дигар рӯзномаю маҷаллаҳои ҷумҳури аз ҳаёти аҳли маориф қабару мақолаҳо, лавҳа, очерку қиссаҳо ва повестҳои Б. Насриддинов ҷоп ва бехтарини онҳо минбаъд дар қитобҳои бешқори ӯ ва маҷмӯаҳои дастаҷамъӣ дохил шудаанд. Аз Б. Насриддинов насли зиёди рӯзноманиғорони тоҷик сабақи қасбӣ омӯхтанд, ки яке аз онҳо рӯзноманиғори варзида Самиялло Сайфуллоев мебошад, ки солҳои 1993-2006 ба қайси сармуҳаррири ҳафтаномаи «Омӯзгор» қор қардаст. С. Сайфуллоев ҳамчун сармуҳаррир дар «Омӯзгор» 13 сол фаъолият намуд. Фаъолияти рӯзноманиғории ӯ дар нашрия пас аз қатми ДМТ оғоз ёфта, дар вазифаҳои қуноғун (муҳбири қаторӣ, муқирӣ шуъба, қотиби масъул, қонишини сармуҳаррир)

чи аз ниғоҳи молиявӣ ва қи тағминот бо қоғазу дигар маводи зарури танқисӣ қашида, сабаби дар бисёр манотиқи ҷумҳури ба маънии том амал нақардани мактабқову дигар муассисаҳои маориф теъдоди обунақийн низ хеле қоҳида буд, қуди масъалаи мавҷудияти «Омӯзгор», яъне минбаъд арзи қастӣ қардан ё билқул аз байн рафтани он бо қатъияти тамоқ дар миён меистод. Сад шуқр, ки ҳафтанома аз ин имтиқони қамон бо сарбаландӣ қузашт» (Сайфуллоев, С. «Омӯзгор» ҳафтаномаи қаҳрамон аст / С. Сайфуллоев // Омӯзгор. – 2012. – 12 октябр). Дар ҳақикат, «Омӯзгор» дар солҳои вазнини қанғи шаҳрвандӣ қисли баъзе нашрияҳои дигар аз фаъолият намонд, қурра ҳам набошад, қамасола ҷоп шуд. Соли 1994 бист шумора, соли 1995 се шумора, соли 1996 нух шумора ва соли 1997 бист шумора аз ҷоп баромадааст. Бо роҳбарии Самиялло Сайфуллоев ва қӯшиши қормандони эҷодӣ Сайдаҳмад Қаландаров, Темур Отақонов, Мирзо Боқӣ, Қикмат Раҳмат, Дорӣ Дӯст, Қамол Абдулқаев, Эҳсон Субқонов, Аҳлиқдин Исоев ва дастгирии Вазорати маорифи Ҷумҳурии Тоҷикистон «Омӯзгор» фаъолияташро идома дода, то андозае талаботи аҳли маорифро ба иттилооти дурӯст тағмин намуд.

Дар ин давра мундариҷаи «Омӯзгор»-ро асосан мазӯҳои муҳими вазъи тағлиму тарбия дар муассисаҳои тағлимӣ, қиғзи иҷтимоии қормандони соҳаи маориф, масъалаҳои қабону адабиёт ва қудшиносию қудогоҳи ташқил дода, навиштаҳои таҳлилӣ зерин рубрикаҳои «Маслиҳати методӣ», «Наврас ва қонун», «Мулоҳизаҳои олими», «Проблема ва мулоҳиза», «Қӯдақистон – зинаи аввали тақсилот», «Баҳс ва андеша» ҷоп шудаанд. Дар ин радиқ метавон

навиштаҳои муаллифон Х. Искандаров, М. Насриддинова «Омӯзгор оғоҳ бошад», Акбари Турсунзод «Бародар зи қуни бародар ба қард», Т. Отақонов «Ақнун адабиётро дигарқуна дарс диҳем», С. И. Қаримов «Дар илм қила қудфиребист ё қӯғриреқҳои имтиқони қабул», Қамила Рақимова «Яқ қарфу ду қарф бар қабонам...», Маҳмуд Малиқов, Қасан Дӯстзода «Қақро бигӯ, ағарқи талх бошад», Турдиқону Бердиева «Забони тоҷикӣ қай ташаққул ёфт?», Мансур Бобоқонов, Ёқтам Қӯлодов, Қайдаршо Қирӯмшоев «Таърих қурра бошад» ва қайқаро метавон номбар қард. Вобаста ба мушқилоти молиявӣ солҳои 1994-2005 қачми «Омӯзгор» аз 16 саҳифа ба 8 саҳифа ихтисор қарда шуд. Бо дастгирии Вазорати маориф аз соли 2001 теъдоди нашр рӯ ба ағзоиш ёфта, ба 5 қазору 200 нуха расид.

Соли 2006 ба вазифаи сармуҳаррири нашрияи «Омӯзгор» М. Бобошоев тағйин мешавад. Ё ҳам дар давраи қори қеш баҳри таққими фаъолияти ҳафтанома қӯшишҳои зиёд ба қарқ дол. Яке аз усулҳои роҳбарии ӯ тозақорӣ, навоқарӣ ва мустақилият дар фаъолият буд. Дар ин маврид мактабшинос Х. Искандаров навиштааст: «Қори қуби ӯ (М. Бобошоев – Н.Н.) дар ташқили саҳифа ва рубрикаҳои қуноғун, қалби муаллиқони маҳаллӣ буд» (Искандаров, Х. Рӯзномае, ки муҳаббат ба он беқудуд аст // Қикмати рӯзқор / Х. Искандаров. – Душанбе: ЭР-қраф. – 2018. – С. 475).

М. Бобошоев аз хотироти қеш қуни менависад: «Хотироти ман аз «Омӯзгор» андақ нест, аз қамқорон, ки қоллективи қуберо ташқил мекарданд, аз меҳнатдӯстӣ ва зарофатқӯйии онҳо, аз он ки омӯзқорони кишвар метавонистанд аз «Омӯзгор» қун минқари баёни андеша, воститаи дарёфти маводи зарури истиқода намоқанд» (Бобошоев, М. Манбаи иғтиқори ман / М. Бобошоев // Омӯзгор. – 2012. – 12 октябр).

Бо дарёфти имқониятҳои молиявӣ аз оғози соли 2006 қормандони ҳафтанома зиёд меқарданд ва қамқунии нашрия дар қачми 16 саҳифаи муқаррарӣ интиғор мешавад. Соли 2014 теъдоди қопи нашрия ба беш аз 30 қазор нуха расид. Тавре муҳаққик М. Муродов тағқид меқунад: «Зиёд қардиқани саҳифаҳои нашрия доираи мавзӯоти ҳафтақомаро васеъ намуда, имқон фароҳам овард, ки дар он инъикоси ҳаёти сиёсӣ, иҷтимоӣ, иқтисодӣ, илмиву фарҳанғи ва адабии кишвар нисбатан қурра қардад. Қамқуни, таваҷҷуҳи ҳафтақома ба фаъолияти муассисаҳои алоқидан тобеи Вазорати маориф, муваффақият ва қамбудӣҳои онҳо, таҷрибаҳои пешқадами омӯзқорони варзида, дастовардҳои навини илми педагогика ва амқоли ин нисбатан бештар қардидааст» (Муродов, М.Б. Рисолати «Омӯзгор» // Аз се шохҳои яқ илм / М. Б. Муродов. – Душанбе: Истеъдод, 2014. – С. 69).

(Давом дорад)
Ноилшоҳ НУРАЛИЗОДА,
«Омӯзгор»

ТААССУРОТ

Сулҳу ваҳдат – фаҳри миллат

Огози ҳар соли таҳсили нав иртиботманд аст бо марҳилаи тозаи омӯзиш ва тақмили донишу ҷаҳонбинии насли наврас. Махсусияти соли таҳсили 2021-2022, пеш аз ҳама, дар он аст, ки дар даҳаи аввали омӯзиш 30-солагии Истиқлоли давлатии Тоҷикистон таҷлил мешавад. Вобаста ба ин, дар тамоми муассисаҳои таълимӣ рӯзҳои нахустини соли таҳсил дар ҳамаи дарсҳо ва машғулиятҳои иловагӣ ба мавзӯи Ватан ва ватандӯстӣ, ифтихори миллӣ, ҳештаншиносӣ, пос доштани истиқлол ва муқаддасоти миллат бахшида мешаванд. Ҳамчунин, мавзӯи нақши Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон дар пойдории истиқлол ва тантанавӣ сулҳу ваҳдат дар маркази таваҷҷуҳи аҳли таълиму тарбия хоҳад буд. Аслан, мавзӯҳои мазкур дар фаъолияти омӯзгорон нақши ҳамешагӣ доранд ва мунтазам бо дилелу арқомӣ нав тақмил дода мешаванд. Ҳадаф он аст, ки насли наврас ба моҳияту аҳамияти истиқлол хуб сарфаҳм равад, аз истиқлоли Ватан ифтихор дошта бошад ва минбаъд дар тақвияти истиқлол ҳиссагузорӣ

намоёнд. Бояд донанд, ки асоси истиқлол сулҳу ваҳдат ва осоиштагии ҳамагонист. Истиқлол мустақилият аст, сари баланд аст,

масъулият аст, шаъну шараф аст. Тавассути истиқлол ҷумҳурии моро дар саросари ҷаҳон шинохтату эътироф кардаанд ва бо он робитаҳои ҳасана ба роҳ монданд.

Мо, омӯзгорони мамлакат, суҳанронии Сарвари кишварро зимни ифтиҳои гимназияи № 4 барои хонандагони болаёқат дар ноҳияи Фирдавсии пойтахт-

ти ҷумҳурий бо таваҷҷуҳи том шунидем. Пешвои миллат пас аз табрики самимонаи аҳли маорифи диёр аз боби сулҳу осоиштагӣ

ба таври хеле муассир сухан гуфтанд ва аз ҷумла, таъкид карданд: «Моро зарур аст, ки фарҳанги сулҳу оромӣ, ваҳдати миллӣ ва амниятро осоиштагиро ба фарзандони худ омӯзонем, онҳоро дар рӯҳияи ҳештаншиносӣ ватандӯстӣ ва инсонпарварӣ тарбия намоем. Дар ин раванд, фарҳанги сулҳу ва сулҳпарварӣ бояд аз синни хурдсолӣ, яъне аз

зинаи таҳсилоти томақтабӣ дар замири кӯдакон тарбия карда шавад, зеро ин марҳала дар инкишофи ақлонии кӯдак давраи асосӣ ва муҳим ба ҳисоб меравад». Воқеан ҳам, дар айёми мо, ки ба он воқеаҳои зиёди пуриштилоф дар сатҳи ҷаҳонӣ хос аст, сулҳу ваҳдати миллӣ аҳамияти ҳар чӣ бештар пайдо мекунад. Воқеаҳои сиёсии вақтҳои охир дар олам, махсусан, дар минтақаи Осиёи Миёна моро боз ҳам водор месозанд, ки фарҳанги сулҳу вусъат бахшему омӯзиши онро дар байни насли наврас пурсамартар ба роҳ монем. Ин чанбаи муҳими фаъолияти омӯзгорон бояд бошад. Пешвои миллат вобаста ба ин масъалаи муҳимро бо ҷиддият изҳор доштанд: «Маҳз бо сабаби он ки сулҳу оромӣ барои зиндагии инсон аҳамияти ҳаёти дорад ва хусусан, дар шароити ғуҷаҷуғи ҷаҳонӣ муосир мо бояд ба хотири ҳимояи сулҳу оромӣ суботи сиёсӣ, ваҳдати миллӣ, инчунин, барои пешгирӣ кардани таҳдиду хатарҳои замони нав, аз қабилӣ терроризму ифротгарӣ, қочоқи маводи муҳаддир, ҷинояткорӣ муташиққили фаромарзӣ ва дигар омилҳои хатарзо беш аз ҳар

вакати дигар саҳмгузор бошем».

Дар алоқамандӣ ба ин гуфтаҳои Сардори давлатамон мо – аҳли маорифро зарур аст, ки ҷиҳати тарбиявии ҳама гуна машғулиятҳои мо бо шогирдон тақмил бахшем ва барои тарбияи сазовори ояндасозони миллат аз методу усулҳои муассиртарину самаровар пайваस्ताву мавридшиносона истифода намоем.

Суҳанронии мазкури Пешвои муаззами миллат бояд дар байни тамоми алоқамандони таълиму тарбияи мавриди омӯзиши амик ва натиҷагирӣ қарор дода шавад.

Шабнам ЗОКИРОВА,
омӯзгори забони русии МТМУ
№55, ноҳияи Шохмансур

КИТОБИЁТ

То ҳӯи маҳалгарой аз тинати мо
Берун нашавад, кам нашавад зиллати мо.
Ваҳдат бошад шиғфи ин иллати мо,
Ин аст раҳи раҳони миллати мо.

Назрӣ Асадзода

То истиқлоли давлатии мо дар ҳаққи миллати ҷафокашидаи тоҷик ҳар гапе меёфтанд, меғуфтанд ва ҳар коре раво медиданд, мекарданд. Дар ҳама ҷо шумори тоҷиконро кам нишон медоданд, дар шиносномаҳо ин калимаи зебову зарринро наменавиштанд. Ҳангоми тарҷумани китоби олимони машҳури дунё вожаи “тоҷик”-ро, ки чун хор ба чашму дилашон меҳалид, хат мезаданд. Истиқлол ба тоҷик забони гӯёшро баргардонд ва тоҷик барномаи миллии ҳешро мураттаб сохт.

Ба дастам китобе афтод, ки “Нома аз сангари Ватан” (Душанбе-2020) ном дошту муаллифаш, собиқ мудири шуъбаи маорифи шаҳри Ҳисор Назрӣ Асадзода буд. Ростӣ гап, ман оҳан будам, китоб оҳанрабо. Пораи шеърӣ, ки дар оғоз овардем, аз ҳамин мачмӯа аст. Шоир санъатҳои бадеиро фаровон ба кор бурда, ба мо ишора мекунад, ки мо кистем ва гузаштагони мо аз кадом дудмон буданд:

Дихад аз баҳри ҳифзи нанг сар бар дор
ҳар тоҷик,

Ки дар шарёи ҳар тоҷик хуни

Сарбадорон аст.

Воқеан, аз гардишҳои замонаҳо тоҷик ҷабри зиёд дид. Тоҷик тарсу нест, вай ба ҳама кас аз равзанаи меҳру вафо менигарду мегӯяд: “Бани одам аззои якдигаранд”, вале ҳар худхоху кинавар намефаҳмаду боз муносибати ваҳшиёна мекунад:

Миллате чун мо надида ҷаври таърих
ин қадар

Кард душман пуштаҳо аз наъши

чандин пушти мо.

Ҷавр дида меҳр меварзид тоҷик аз азал,
Мазҳари Ҳақ Меҳрро доништа буд

Зардушти мо.

Ҷабру ҷафо дидани тоҷикро олимону таърихшиносони олам борҳо қайд кардаанд, аз ҷумла, муаррихи рус Н.Г.Павлов дар китоби тадиқотиаш “История Туркестана” ишора кардааст: “Аз рӯйи

адолат бояд гуфт, ки то ба ҳол тоҷикон халқи ҷонсаттаринанд, кам миллатест, ки ба мисли тоҷикон ба ин миқдор ва чунин зарбаҳои саҳт хӯрда бошад, вале агар онҳо камтар имкони нафасросткунӣ ёбанд, аз нав зинда мешуданд”.

Нокасонӣ мутаассибу мазҳабӣ ба гӯши тоҷики бечора ин “ғазал”-и рӯҳшиканро хонда омадаанд: “Гардани ҳамро шамшер намебурад”, аммо миллатдӯст ин гуфтаҳои бемағзро рад карда, далерона шиори бехтаринро хитоб мекунад: “Аз аду шафқатро интизор мабош!”:

Тан мадеҳ бар қисмату ҳамвора саъю
чаҳд кун,

Войи меше, қ-интизори шафқати

қассоб буд.

Мардум аз мазҳабгароён хаста шудаанд. Муслмонӣ коҳиш ёфтааст. Муслмон, ки сунниву шиаву исмоиливу салафиву халафиву алафӣ шуд, дигар дар ӯ обрӯву манзалаат намонд.

Бархе маҳалгарову баъзе ба фикри

мазҳаб,

Худхоҳ бошад инаш, гумроҳ бошад

онаш.

Аз баҳри он ки миллат бошад қавию

сарҷамъ,

Бояд, ки қард миллӣ андешаву равонаш.

Тоҷик аз азал ободгар буд ва ин ободгариро ба халқҳои дигар ёд дод. Кишоварз, деҳқон, боғбон, чорводор ва ғайра калимаҳои соф тоҷикиянд ва инчунин, тамоми номгӯи хунару қасбу қорҳо ҳам тоҷикиянд, ба мисли заргар, кулол, деғрез, чармгар, подабон, ҷӯпон, нонво, ошпаз, қоргар...

Гар аду вайрон кунад, тоҷик ободон

кунад,

Мевадузд аст ӯву мо монанди боғи

пурбарем.

Мевадуздонро бигӯ шоҳи дарахтон

нашканданд,

Мева бисёр аст дар боғе, ки мо

мепарварем.

Хоки Ватанро бо ҳунар зар мекунем

Дастӣ мо хоки Ватанро бо ҳунар зар
мекунад,

Ҳар ҳарфи хоки Ватан зар бошаду мо
заргарем.

Шоирӣ ҳунарманд боз ба санъати талмех рӯ меораду моро хушдор медахад, ки сарзамини Аҷам аз онӣ тоҷикон аст, ба ин гуфтаҳо таъриху забону бузургмардонӣ тоҷик гувоҳанд:

Барои субҳи Ватан зарк чун шафақ

шудаанд

Ба хуни худ падарони сафедҷомаи мо.
Фарохнои Аҷам сарзамини мо бошад,
Забони мо бувад ин ҷо гувоҳномаи мо.

Файласуф Назрӣ Асадзода дар газали “Аҳгари худшиносӣ” худшиносиро ибтидои кори меҳандорӣ медонаду моро ба навардози ва сарфарозӣ даъват менамояд:

Худшиносӣ ибтидои кори меҳандорӣ

аст,

Оташи шиқи Ватан равшан аз ин аҳгар

шавад.

Эй қуҳанмиллат, таҷаддудхоху

навардоз бош,

То ки фардои ту аз имрӯзи ту беҳтар

шавад.

Ҳайф бошад миллати фарҳангсолоре

чу мо

Дам ба дам помолӣ урдуҳои горатгар

шавад.

Сар барафрозем агар бар зидди душман

ҳамчу кӯх,

Дар қўҳистони Ватан ҳар санг чун

сангар шавад.

Шоирӣ донишмандӣ мо таҳкими истиқлол, раҳнамои ҷодаи иқбол ва рушди миллатро аз рӯ овардан ба мактаб медонад. Танҳо мактаб моро аз қайди таассубу ҷаҳолат меаҳонад. Кӯдаке, ки аз хурдӣ дар мактаб худро шинохт, хатман меҳанпарасту миллатдӯст мешавад. Дар мактаб фарзанди инсон рӯху равон мегирад. Муаллими навоин дар мактаб ганҷ аст, ин ганҷро бояд азиз дошту

қадр кард. Дар мактаб муаллим илму фан меомӯзад, зеро соҳиби илму фан иқтидорманду пурқудрат аст:

Руида миллатро агар хоҳӣ, ба мактаб

рӯй ор,

Боиси некуи аҳволи миллат мактаб аст...

Сарнавишти ҳеҷро миллат тавонад

худ навишт,

Ҳомаи барномаи аъмоли миллат

мактаб аст.

Миллати берӯҳия чун ҷисми берӯҳ

асту бас,

Рӯҳбахши нийяту омоли миллат

мактаб аст...

Иқтидори миллат аз илм асту

фанноварӣ

Пойгоҳи қудрату иҷлоли миллат

мактаб аст.

Дар давоми газали боло ин байтхоро низ бояд ҷой диҳем:

Фарди миллат марди миллат мешавад,
Ҳар гаҳе ҳамдарди миллат мешавад.

Фардро боист қардан тарбият,
То ки миллатро физояд зарфият.

Касонеро дидаем, ки зиёнамонд, дар идораҳои бонифуз қор мекунад, вале аз суҳбаташон дилгир мешавӣ. Худшинос нестанд ва худшиносӣ чист наменданд. Ба онҳо тавсия медодам, ки шеърӣ “Худшиносӣ чист?”-и шоирӣ оташсухани моро хонанду ба маънии он сарфаҳм раванд ва ин гуфтаҳоро шиори ҳеш кунанд, он вақт рушд мекунад, ба инсонӣ ботинан донишманд табдил меёбанд:

- Худшиносӣ чист? – Асли ҳеҷро

бишнохтан,

Парчами номуси миллатро баланд

афростан.

Худшиносӣ қавмро табдил бар миллат

кунад,

Бо ҳамин иқсир аз ин мис метавон зар

сохтан.

Ҳақималӣ НАЗАРАЛИ,

омӯзгори собиқадор,

шаҳри Ҳисор

► БАРДОШТ

**Боиси ифтихори мо – аҳли таълиму тарбия аст, ки дар киш-
варамон дар заминаи дастури ҳидоятҳои Асосгузори сулҳу
ваҳдати миллӣ – Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии**

**Тоҷикистон, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон соҳаи маориф аз афза-
лият бархӯрдор буда, ғамхорӣ нисбат ба он пайваста меафзояд.**

Ҳукумати кишвар бо ҳадафи давра ба давра боз ҳам хубтар намулдани вазъи соҳаи маориф, таҳкими заминаи моддиву техникии таълимгоҳҳо ва қабули барномаҳои давлатӣ барои рушди рӯзафзунӣ соҳа тадбирҳои муҳиму қорағар ме-андешад. Бо итминони комил метавон гуфт, ки Ҳукумати Тоҷикистон бо эътирофи нақши бориси соҳаи маориф дар тарбия кардану ба камол расонидани наслҳои ояндасоз аз тамоми имконот ва воситаҳо пурсамару ҳадафмандона истифода менамояд. Барои ба камол расондани наслҳои сазовори миллат, наслҳои, ки донишу биниши васеъ дошта бошанд, ба забондонию омӯзиши технологияи муосир пайваста ҷидду ҳаҳд на-моянд, омӯзгоронро мебоҷад, ки

рогиру амиқи технологияҳои муосир, иштироки фаъоло-наи наврасону ҷавонон дар озмунҳои «Фурӯғи субҳи доноӣ», «Илм – фуруғи маърифат» ва дигар озмунҳои ҷумҳуриявӣ байналмилалӣ, татбиқи марҳила ба марҳилаи нишондоду аҳдофи «Бистсолаи омӯзиш ва рушди фанҳои табиатшиносӣ, дақиқ ва риёзӣ дар соҳаи илму маориф», чораандешӣ вобаста ба ҳифзи мафкураи насли наврас аз таъсири омилу равандҳои ношоираву манфури ҷаҳони муосир, ҷун экстремизму терроризм ва низоъан-гезию тафриқаандозӣ...

Зимни суҳанронии пурмух-тавои хеш Сарвари кишвар таъкид карданд, ки омӯзиши ҳамешагӣ бояд маромномаи зин-дагии хурду калон – ҳар як сокини мамлакат бошад ва бояд ҳамеша

Каломии масъулият

мунтазам ихтисосашонро так-мил бахшанд, тозақору навоар бошанд.

Дар суҳанронии Пешвои мил-лат, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон дар маросими ифтитоҳи фаъоли-яти гимназияи № 4-и шаҳри Ду-шанбе ба муҳимтарин самтҳои махсусиятҳои фаъолияти кор-мандони муассисаҳои таълимӣ дахл карда шуд. Сарвари киш-вар бо эътиқоду ихлос, боварию эҳтиром нисбат ба аҳли маориф зарурати боз ҳам тақвият бахши-дани чараҳои таълиму тарбияи насли наврасро ба миён гузош-танд. Дар суҳанронии Пешвои миллат, махсусан, масоили зерин мавриди тавачҷуҳо баррасӣ ва тавзеҳу ташреҳ қарор гирифтанд: моҳияту аҳамияти сулҳу озоиш-тагию ваҳдат дар ҳаёти одамон ва пешрафти мамлакат, омӯзишу талқини фарҳанги сулҳ, ҳидояти шогирдон ба ватандӯстию ифтихори миллӣ, ҳадафҳои «Барномаи давлатии таъмини муассисаҳои тахсилоти миёнаи умумии ҷумҳурӣ бо кабинетҳои фанӣ, озмоишгоҳҳои мучаҳҳазӣ таълимӣ барои солҳои 2021-2025», тадбирирандешӣҳо вобаста ба баланд бардоштани сатҳу си-фати таълиму тарбия, мусодат ба тақвияти чараҳои касбӯмӯзиш шогирдон ва ҳамбастагии на-зария бо амалия, омӯзиши фа-

бар зидди ҷаҳолату бесаводӣ мубориза бурд. Пешвои миллат бо камоли хирадмандӣ таъкид сохтанд: «Давлатро кадрҳои до-нишманду соҳибмаърифат ва ватандӯсту ватанпарвар обод мекунанд. Ватан ва давлатро ҳаргиз бо ҷаҳолату бесаводӣ пеш бурдану соҳибӣ кардан имкон надорад. Зеро ҷаҳолату бесаводӣ фақат бадбахтиву ноқомӣ меова-рад».

Ин суҳанрони хеле ҳикматборро, махсусан, мо – аҳли таълиму тарбияи бояд ҳамеша дар мадди назар дошта бошем ва бар он биқўшем, ки шогирдони сазовори Ватану миллат, ободко-ру босалоҳиятро ба камол расо-нем ва барои ин бояд мунтазам донишу маҳорату малакаи худро такмил бубахшем, ташаббускор ва навоар бошем ва сазовор ба ин даъвати Пешвои миллат раф-тор намоём: «Ҳар як роҳбар ва шахси масъули соҳаи маориф ва ҳар як омӯзгор вазифадор аст, ки рисолати худро софдилона ва аз рӯйи вичдон анҷом дода, барои таълиму тарбияи насли босаводу соҳибмаърифат ва хештаншино-су ватандӯст сахми фаъол гузо-рад».

Садбарг ФИЁСОВА,
омӯзгори МТМУ №3-и
ноҳияи Айни

► АҶҚОР

Онҷунон ки фарзанди Муҳаммад Иқбол – Ҷовид Иқбол дар китоби хотироташ бо ун-вони “Зиндарӯд” оварда, моҳи сентябри соли 1933 Иқбол бо чанде аз фарҳангӣҳои Ҳинд бо даъвати Нодиршоҳ – шоҳи Афғонистон ба ин сарзамин ме-оянд. Ҳадафи сафар машварат перомуни масоили омӯзишӣ будааст. Ибтидо назари Иқбол ба вазъи Афғонистон аз он ҷиҳат гарм буд, ки ин мулк дар остонаи як таҳаввулоти ҷиддӣ қарор доштааст: далели аз ҳама муҳим - Нодиршоҳ меҳост, ки як донишгоҳи ҷадида дар Кобул таъсис дода, омӯзишу парваришро бо усули ҷадид, бо маслиҳати Иқболу чанде ёронаш ба роҳ бимонад. Дар як мусоҳибааш Иқбол бо як ҷумла ин ибтикоротро шарҳ додааст: “Насли ҷавони ин кишвар хостори фарогирии улу-ми ҷадида ҳастанд ва меҳоҳанд онро бо дину тамад-дуни хеш созиш диҳанд...”.

Аснои ин сафар Иқбол дар ҳузури Сарвазир

Сарзамине, кабки ӯ шоҳинмозоч,
Оҳуи ӯ гирад аз широн хироч.
Дар фазояш ҷуррабозон тезчанг,
Ларза бар тан аз ниҳеби шон паланг.
Лекин аз бемарказӣ ошуфтарӯз,
Бенизому нотамоиш нисмӯз.
Фарри бозон нест дар парвозаишон,
Аз тазарвон настилар парвозаишон.
Оҳ, қавме бе табу тоби ҳаёт,
Рӯзгориш бенасиб аз воридот.
Он яке андар сӯҷуд, ин дар қиём,
Кору бораи ҷун салоти беимом.
Рез-рез аз санги ӯ минои ӯ,
Оҳ, аз имрӯзи бефардои ӯ!

Он чизе, ки барои Иқбол дар он замон таассу-фангез буд ва имрӯз барои мо низ хеле дарднок, ҳамин аст, ки қавму қабоили ин сарзамин ҳеҷ даъ-вои худӣ (он чизе, ки Иқбол меҳосту меғуфт) на-

"Оҳ, аз имрӯзи бефардои ӯ..."

(Тақрибан 88 сол қабл Муҳаммад Иқбол вазъи Афғонистонро чунин гуфт ва ҳоло аз он ҳам бадтар аст)

вакти ин мамлакат Сардор Муҳаммад Ҳошимхон аз зарурати сохтани роҳҳо ва кашфи маъданҳо суҳбат карда, афзудааст, ки “бо назардошти он ки дар оянда мавқеи роҳҳои хушқиярд меафзояд, Афғонистону Осиёи Марказӣ дар маркази роҳҳои, ки Осиёву Аврупо ба ҳам мепайвандад, қарор хоҳад дошт. Ин барои Афғонистон хеле муҳим хоҳад буд...”.

Масъалаи дигаре, ки Иқболро аз диду дарёфти вазъи мулкӣ афгон ба ташвиш оварда буд, масъа-лаи тарбият будааст. Аҷиб фармудае дорад Иқбол, ки ҷун шиор бояд барои тамоми миллати дунё хид-мат кунад: “Миллатҳо бо кумаки шуаро ба вуҷуд меоянд ва бо кумаки сиёсатмадорон рушд мекунанд ё аз байн мераванд. Лизо дархости ман ин аст, ки шуарои Афғонистон ва нависандагони ин кишвар дар ҷисми муосирони худ он рӯҳро бидамонанд, ки онҳо тавонанд худро бишносанд. Миллате, ки дар роҳи тараққӣ қадам мебардорад, “худӣ”-и ӯ вобаста аз тарбияти махсус аст ва он тарбияте, ки шерозааш бо эҳтиёт гузошта шуда бошад...”.

Тамошои шаҳрҳои Кобулу Ғазни ва Қандаҳор Иқболро ҳам шефта ва ҳам пурандӯх карда буд. Аз як сӯ, ифтихор аз гузашта ва аз сӯи дигар - афсӯсу надомат аз ин ки кишвар ҳоли табохе до-рад, ақвомаш парешон ва бо ҳам гургошно, мам-лакате саросар бесаводиву ифроту таассуб... Ва Иқбол дар ҷаласае ошкоро хулосаи хешро меғӯяд: “Афғонистон ба марде эҳтиёт дорад, ки ин кишвар-ро аз зиндагии фирқай бадар оварад ва мардумро ба ваҳдату ягонагии миллӣ ошно созад...”.

Ҷасорати Иқбол - ин нобиғаи ҳикмату шеърро бинед, ки ин ҷумларо дар маҳфиле баён доштааст, ки дар он вазири дифои кишвар Шоҳ Маҳмудхон ширкат дошт...

Дар тақшуури Иқбол аз сафараш ба ин мамла-кат нороҳатие эҷод шуд: кишваре, ки мардумонаш иттиҳод надорад, фирқа-фирқа бо хостаҳои хеш дар дину оин ва суннатҳо ба сар мебарад, расму одатҳои қурунивустой то кунун побарҷост...

Аз дидаву шунидаҳои Иқбол маснавие таълиф кард бо унвони “Мусофир”. Аз нигоҳи ин мутафаккир, Афғонистон сарзамине пахновар, пур аз “боғу роғу дашту чар”, мамлакате дар қалби Осиё, дурдонаи Осиё, мавқеи ҷуғрофияш боиси раҳи даҳҳо киш-вари дигар: аз як сӯ – роҳ ба уқёнусу бандарҳо, яъне бехтарин василаи тиҷорат, аз сӯи дигар – кишварҳои Осиёи Марказӣ ва онсӯтар – Русия... Дар сурати мавҷудияти иттиҳоду ҳамбастагии қавму қабилаҳо, дар ҳоли ҷо қардани гоӣ рушду тараққӣ тавассути илму дониш дар тинати мардум, оғоҳ қардани омма аз он ки бебарвой ва нотифоқияшон оқибат онҳоро ба муддатҳои тӯлонӣ дар “асорат”-и абарқудратҳо хоҳад гузошт, зарурати як ислоҳоти фароғире, ки бояд аз омӯзишу парвариш оғоз шавад, ин мулк ко-милан тағйирӣ вазъ хоҳад кард, аммо...

Дар байтҳои зер аз маснавии “Мусофир” Иқбол сарнавишти талхи ин мамлакатро 88 сол қабл пешгӯӣ кард ва имрӯзҳо дар қулли расонаҳои олам чизи дигаре шарҳ намеёбад, ба ҷуз ҳамон дардҳои қуҳнае, ки Иқбол дар ин маснавӣ ба онҳо ишора карда буд:

Тай намудам боғу роғу дашту дар,
Ҷун сабо бигзаишам аз қўҳу қамар.
Хайбар аз мардони Ҳақ бегона нест,
Дар дили ӯ сад ҳазор афсонаест.
Ҷода кам дидам аз ӯ печидатар,
Ёва гардад дар ҳаму печиди назар.
Сабза дар домони қўҳсораш маҷӯй,
Аз замораи барнаёнд рангу бӯй.

(Давом дорад)

Ҳафиз РАҲМОН,
адабиётшинос, устоди ДМТ

► САДОҚАТ

Пуркору хоксору шарафёр

Дилором Ашӯрова доктори илмҳои педагогӣ, профессори кафедраи педагогика ва психологияи Донишқадаи давлатии забонҳои Тоҷикистон ба номи Сотим Улуғзода буда, соли 1951 дар деҳаи Деҳқонободи ноҳияи Конибодони вилояти Суғд, дар оилаи омӯзгор ба дунё омадааст.

Падараш Ашӯрбой Эрматов низ тамоми умри хешро ба таълиму тарбияи насли наврас бахшидааст. Ӯ хеле барвақт (соли 1968 дар 45 – солагӣ) вафот кардаасту тарбияи ҳафт фарзанд ба уҳдаи завҷааш мондааст. Дилором вазнинии ҳаёти оилаашонро эҳсос намуда, ҳануз дар 13 - солагиаш ҳар рӯз баъди дарс ба саҳро рафта, дар қори қолхӯз ҳиссагузори мекарду баъди ҳӯроки шом дарсхояшро тайёр намуда, то бевактиҳои шаб асари бадеӣ мутоила менамуд. Ӯ унвони ҳар муаллифи асари мутоиланамудаашро бо санаи таълиф, номи қаҳрамон, персонажҳои асосӣ ва аз ҷиҳати иборат будани мақсаду мароми онҳоро ба дафтари махсус тахти шуон ҷароғи қарасинӣ сабт мекарду дар дил орзуи дар оянда адиб ва омӯзгор шуданашро мебарварид.

Ин орзу Дилоромро соли 1966 ба омӯзишгоҳи педагогии шаҳри бостонии Конибодом овард. Новобаста ба душвории таҳсил, аксари рӯзҳо ӯ баъди дарс ба саҳро қолхӯзашон, ба пахтазор рафта, дар қатори қолхӯзчиҳо пойлӯч қор мекард. Ин ҳолати ӯро ҳисобчи Абдумачид Мирзоев дида: “Поят аз гармии замин месӯзад, пойафзолро пӯш!” - гӯён дилсузи менамуд. Аммо Дилором табассум карда: “Ба ман ҳаминаш маъқул!” - гӯён посух меод. Аслан, ӯ ягона пойафзолашро эҳтиёт карда, барои ба омӯзишгоҳ рафтан истифода менамуд.

Соли 1970 Дилором омӯзишгоҳро бо муваффақият хатм карду нияти идомаи таҳсил дар мактаби олиро дошт. Аммо модараш гуфт: “Духтарам, саросема нашла, имсол қор қун, либосҳои тобистонаю зимистонаатро барои соли оянда омода соз, баъд ба қондан рав.”

Дилором аз насиҳати модар саркашӣ накард, боз ҳам вазъи гарони оилавиашон пеши назараш омад. Солҳои хониши 1970-1971 Дилором дар мактаби таҳсилоти миёнаи умумии №23-и ноҳияшон дар синфҳои 3-4 дарс меод, вале ҳамоно дар дил шавқи таҳсил дар мактаби олиро мебарварид.

Орзу мекард, ки омӯзгори география шавад. Меҳри ин фанро муаллими география И. Раҳимов дар қалби ӯ ҷой дода буд. Ба қавли Дилором, дар ҳар дарс И. Раҳимов шогирдонро ба қишӣ савор намуда, ба сайри уқёнусҳо, ҷазираю нимҷазираҳо, дарёю қӯлҳо мебардааст. Бо самолёт парвоз намуда, аз як мамлакат ба мамлақати дигар рафта, бо релефи он ҷойҳо, масофаи онҳо, бо қадом қор машғул будани халқи он ҷойҳо, бо саноат ва бо қадом мамлакатҳо ҳамхӯд будани онҳо ба шогирдон маълумот меодааст ва аз ҳама “сафарҳо” Дилором бештар илҳому лаззат мегирифтааст...

Соли 1971 орзуи Дилором Ашӯрова ҷомаи амал пӯшид: донишҷӯи факултети география ва биологияи ДДОТ ба номи С. Айни шуд. Дар тӯли панҷ соли таҳсил аз устодони саҳтгирӣ маҳбуби худ илм омӯхта, бо масъулият ва рағбати тамом донишу истеъдоди худро тақмил дод, нисбат ба таълим ва қорҳои илмию методӣ дилбастагии беҳад пайдо намуд. Баъди хатми донишгоҳ Дилором ба зодгоҳаш баргашт.

Пас аз 6 соли қор дар омӯзишгоҳи касбии техникҳои шаҳри Конибодом бо дархости устодонаш боз ба Душанбе омад ва ба факултети география - биология ба ҳайси лаборант ба қор шурӯъ намуда, тадриҷан то ба дараҷаи омӯзгор-ассистенти кафедра расид. Баъдан ӯро бо маслиҳату ризоияти академик Иброҳим Обидов ба кафедраи байнифакултавии донишқада, яъне, ба кафедраи педагогика ба қор гирифтанд.

Дар кафедраи мазкур ба ҳайси ассистенти кафедра фаъолият барзида, ҳамзамон, тахти

роҳбарии академик И. Обидов ба навиштаи рисолаи номзадӣ машғул шуд. Соли 1997 дар мавзӯи “Таърихи ташаккули мактабҳои таҳсилоти умумии қорғарҷавонон дар Тоҷикистон (1960-1980)” рисолаи номзадӣ дифоъ намуда, ба дарёфти дараҷаи илмии номзоди илмҳои педагогӣ мушарраф гардид.

Роҳбарияти факултети география ва биология омӯзгори ташаббусқору қобилиятманд будани Д. Ашӯрваро ба инобат гирифта, соли 2001 ӯро мудири кафедраи методикаи таълими география таъйин карданд, ки дар ин вазифа 5 сол фаъолият намуд.

Соли 2006 бо даъвати ректори онвақтаи ДДЗТ ба номи Сотим Улуғзода, профессор М. Ҷабборов Д. Ашӯрова ба кафедраи педагогика ва психологияи ин донишқада ба қор омада, то қол дар ҳамина кафедраи бонуфуз фаъолияти қурсамаи дорад.

Ин бонун маърифатманд пажӯҳишҳои илмиашро идома дода, зери сарварии доктори илмҳои педагогӣ, профессор Сафар Сулаймонӣ рисолаи докториашро соли 2019 тахти унвони «Таҳсилоти қоибаи педагогӣ дар Тоҷикистон: таърих, вазъ ва масоили рушди он» дифоъ намуд ва ба дарёфти дараҷаи илмии доктори илмҳои педагогӣ ноил гардидааст.

Профессор Дилором Ашӯрова дар баробари машғул шудан ба таълиму тарбияи донишҷӯён, пайваста мақолаву асарҳои илмӣ менависад. Теъдоди асарҳои ин устоди барзида зиёда аз 80 номгӯро ташкил медиҳад, аз қумла, 2 монография, 9 васоити таълимӣ - методӣ ва барномаҳои қуноғуни соҳаи педагогика.

Ӯ борҳо дар конференсияҳои илмию қумхуриявӣ умумиттифоқӣ маъруза намуда, диққати мутахассисони соҳаи педагогикаро ба роҳҳои тадрису тақмил ва проблемаҳои ақтуалии ин фан қалб намудааст.

Дилором Ашӯрова барои хизматҳои бисёрсолаву бенуқсонаш бо ифтихорномаҳо ва бо нишони “Аълочии маорифи Тоҷикистон” бо муқофотҳои қуноғун қадрдонӣ шудааст.

Доктори илмҳои педагогӣ, профессор Дилором Ашӯрова инсонӣ хушсухану ҳеҳрақушоду ҳозирҷавоб ва ҳамина мададқори донишҷӯён, устодони қавони донишқада мебошад ва байни ҳамқорону шогирдон шонистаи обрӯву эътибори баланд гардидааст.

Устоди азизро бо фарорасии ҳафтодумин солқарди умри бобаракаташон самимона муборакбод намуда, таманнои онро дорем, ки қомебиҳои нав ба нав насибашон қардаду ҳамина хушбахту сарбаланд бошанд.

М. ЛУТФУЛЛОЕВ,
академик,
С. ШЕРБОВЕВ,
У.ЮЛДОШЕВ,
профессорон

► ЗАҲМАТҚАРИН

Мамадҷон Маҳкамов аз зумраи донишмандони қурқор, қурғайрат ва сермаҳсул буда, ки ба қалами ӯ беш аз 370 номгӯи қитобҳои қуноғун, рисолаҳо, мақолаву тақриҳо мансуб аст.

М.Маҳкамов инсонӣ қомил, ҳоқсор, меҳнатдӯст ва ҳалим аст. Дониши фароҳи андухтаашро ба шогирдон бо роҳу усулҳои навин меомӯзад. Умри бобаракаташро барои омӯзондани фанни математика ва методикаи таълими он бахшидааст.

ки онро барои таҳияи нақшаҳои таълим дар донишгоҳҳо истифода менамоянд. Инчунин, ӯ дар таҳия ва нашлаи қитоби “Мақтаби олий. Қисми сеюм. Санадҳои меъёрии ҳуқуқии соҳаи таҳсилоти олии касбӣ”, соли 2012 иштирок намудааст.

Ин олимӣ барзида дар таҳияи маводи аттестатсияи давлатии хатм барои синфҳои 9 ва 11-и мактабҳои таҳсилоти умумӣ дар солҳои 2008-2013 фаъолона иштирок намуда, дастурҳои барои ин қор зарурро ба нашла расонидааст.

Риёзидони сермаҳсул

Устод шогирдони зиёдеро ба қамол расонидааст, ки ҳоло дар муассисаҳои қуноғуни қумхурий ва беруи аз он машғули қоранд.

Дар қораи фаъолияти омӯзқорӣ ва пажӯҳандагии М.Маҳкамов дар мақолаву рисолаҳои қуноғун маълумоти қураризиш ба нашла расидаанд.

М.Маҳкамов тахти роҳбарии профессор В.Я.Крупич рисолаи номзадӣ иншо қарда, онро соли 1993 дар Шӯрои дифои диссертатсияҳои докторию номзодии Донишгоҳи давлатии омӯзқории Маскав ҳимоя ва соҳиби дараҷаи илмию номзоди илмҳои педагогӣ гаштааст.

Ҳанӯз дар давраи донишҷӯияш оид ба ёфтани тарзҳои қуноғуни ҳисоби даҳонӣ мақолааш ба унвони «Баъзе усулҳои даҳонакии зарби ададҳо» дар маҷаллаи «Мақтаби советӣ» (1983) қоп шудааст. Солҳои минбаъда зиёда аз 165 қитоб, дастури таълимӣ 205 мақола ва маҷмӯаи илмӣ барои мутахассисон, омӯзқорону донишҷӯён таълиф намудааст. Қитобҳоиаш “Методҳои ҳалли муодилаҳои тригонометрий”, “Тарзҳои қуноғуни ҳалли муодилаҳои дараҷаи 3 ва 4”, “Методҳои ҳалли муодилаҳои ратсионалӣ”, “25 тарзи ҳалли муодилаҳои квадратӣ”, “Математика. Тестҳо барои дохилшавандагон”, “Методҳои ҳалли муодилаҳои дараҷаи олий”... аз қониби олимону донишҷӯён истиққоли гарм дарёфтаанд.

Мамадҷон Маҳкамов дар ҳамақорӣ бо омӯзқорони мактабҳои таҳсилоти миёнаи умумӣ ва гимназия 8 дастур (“Математика. Қалли масъалаҳои синфи 5”...) навиштааст, ки аз онҳо омӯзқорон ҳангоми омодашавӣ ба дарс ва санҷишҳои тестӣ васеъ истифода мебаранд.

Номбурда соли 2011 бо Раҳимов Ф.Қ. ва Қалилов М. “Роҳномаи нақшаҳои таълим”-ро навиштаанд,

Устод аз соли 2007 то қол ҳамақун мутахассиси Идораи ҳадамоти методии муассисаҳои таҳсилоти олии касбии Маркази қумхуриявии таълимию методии назди ВМИ-и ҚТ фаъолият дошта, дар тақмил, таҳия, ташҳису таъбиқи нақшаҳои таълимию дараҷаҳои маълумоти бақалавр, мутахассис ва магистри донишгоҳҳо ва қоллечҳо, Стандартҳои давлатии таълимию таҳсилот дар муассисаҳои таҳсилоти олий ва миёнаи касбӣ, гузаштан ба таълими бисёрзинагӣ ва амалӣ гардонидани он дар муассисаҳои таҳсилоти олий ва миёнаи касбӣ саҳми арзанда меғузорад. Дар қанд конференсияи бонуфузи байналмилалий (дар шаҳри Боқуи Озарбойҷон, Фарон Португалия ва Самараи Россия) иштирок ва суҳанронӣ қардааст.

Устод М.Маҳкамов бо ордени “Шараф” ва нишони «Аълочии маорифи Тоҷикистон» сарфароз гардонида шудааст.

Шомурмад ҲАЙДАРИ

► САТРҚОИ САМИЙ

Поянда бошӣ, Ватан!

Замин сайёраи бузург аст, вале дар оғӯши он Ватан мавкеи ҳос дорад. Ватан барои мо азизу ба қон баробар аст ва дар ҳифзи он ҳамина омодаем, ба он гунае ки Фирдавсии бузург фармудааст:

Ҳама сар ба сар тан ба қуштан диҳем,

Аз он беҳ, ки қишвар ба душман диҳем.

Бо номи Ватан ба арсаи нағну номус баромадан шаъну шараф аст, қавонмарди. Оғӯши Ватан гуворотарин маъвои инсон аст. Дурий аз Ватан баробар бо қазост, рӯзи саҳт ва нооромест. Ватанро бояд ободу зебо нигоҳ дошт, барои шуқуқони ояндаи он низ ғамқорӣ бояд қард. Шуқр, ки мо Ватани соҳибистиклолу соҳибхитиёр дорем, ки Тоҷикистон ном гирифтааст. Тоҷикистон сарзамини қурхайру баракат, диёри одамони шарафманд аст, сарзаминест, ки олами афсонаро меонад. Ин қо солҳо боз сулҳу ваҳдату ошоштагӣ ҳуқмфармост ва мардум ба зиндагии осудақолона машғуланд. Тоҷикистонро имрӯз ба туфайли истиққолаш, ба шарофати Пешвои сулҳпарвару башардӯшташ дар саросари дунё мешиносанд ва эътироф меқунанд. Истиққоли Тоҷикистон сисола шуд ва бидуни шубҳае, он қовидонӣ ҳоҳад монд.

Қабини истиққоли мо поянда бод!

Шуҳрату иққоли мо поянда бод!

Самариддин НУРИДДИНОВ,
омӯзқори МТМУ №10-и шаҳри Панҷакент

Дар ноҳияи Муъминобод ба шарафи 30-солагии Истиққоли давлатӣ ҳамоиши тантанавӣ барғузор шуд.

Румонҳои устод Сотим Улуғзода «Восеъ» ва «Фирдавсӣ» ба тафрикаи замони тасвир ва маводи нигоҳи нигоҳи накарда, ҳама хусусияти дастурии кори эҷодии эшонро ба таври барҷаста таҷассум кардаанд.

Вай, пеш аз ҳама, ба далоили мавҷуда, сарчашмаҳо, баррасӣ ва натиҷагирӣҳои шайъие, ки дар дигар соҳоти илм шудааст, таъия мекунад, худ мустақилона барои дарёфти кунҳу моҳияти масоили давру замон ва афроди он айём ба ҷустуҷӯ мебарояд, ба андеша меравад ва ба ин васила ба ҳақиқати таърихӣ таъия мекунад, то симои аслии замони тасвир, ҳолу ҳавои таърихро пеши назари хонанда оварда бошад. Аз ин ҷо ба натиҷае расида метавон, ки ҳар як асари устод натиҷаи ҷустуҷӯҳои зиёд, омӯзиши ҷиддӣ ва дарку муталиаи маводи фаровони таърихӣ будааст. Аз ҷумла, эшон ҳангоми таълифи румони «Восеъ» деҳ ба деҳ гашта, сарчашмаҳои ҳатти ва шифоҳӣ, ёдмондаҳои он вақоеъро омӯхта, бо наздикони сарвари шӯриш ва шохидони зиндаи ин воқеаи таърихӣ ҳамсухбат шуда, аз ҳама муҳимаш, рӯҳияи ахлоқӣ, маънавият ва инсонии мардуми он диёрро аз наздик ба мушоҳида гирифтааст.

Устод Улуғзода румонро дар заминаи далел ва арқомии таърихӣ, нақлу ривояти шохидон (аз ҷумла, Иброҳим Маҷнунзодаи 104-сола), омӯхтани ҷою макон ва шиносӣ ба ҳислату ҳуи одамони маҳал, муталиаи асарҳои таърихӣ, сарчашмаҳои ҳатти, қайдҳои сафари сайёҳон, ки ҳама дар якҷоягӣ дар деги таҳайюли воқеъгарову моҳиятбинии нависанда аз нав кор карда шудаанд, ба вучуд омадааст. Аз ин ҷо, румон асоси пурқуввати ҳуҷҷатӣ, балки гоҳе тарҷумаҳои дорад ва аз таҷрибаи зиндагӣ ва эҷодии муаллиф низ ба он ҳеле мазиятҳо афзуда шудааст.

Дар айни замон «Восеъ» ба сари худ асари мустақил ва нотақрори адабӣ мебошад, ки дар адабиёти навини тоҷикӣ мақоми бузургеро молиқ аст.

Дар румони мазкур масъалаҳои муҳими ҳаётӣ, равандҳои зиндагии мардуми бекигарӣҳои Ховалинг ва Балҷувон, ҳусусан ва умуман, тамоми аморати Бухоро дар ҷорӣ севути асри XIX ба тасвир омадааст. Нависанда ҳолати танг, зиндагии саҳт ва ҷабру зулми беамонро ба мардум тасвир мекунад, ки ҳодисаи ҳушқасоӣ ва ба қашшоқӣ гирифторм шудани

онҳо нуктаи атфи эътироз гардид. Аммо ҳукуматдорон ба ҷои он ки мушкilotи мардумро осон карда бошанд, баръакс бар зулми пешин боз беинсофиро афзуданд.

Дар маркази румон, маҳсусан, симои Восеъ - сарвари шӯриши мардумие гузошта шудааст, ки зиёда аз 100 сол пеш дар сарзамини Бухорои Шарқӣ ба вучуд омадааст. Нависанда ҳеле дақиқназарона сабабҳои сар задани шӯриши мазкур ва омилҳои асосие, ки Восеъро аз як ҷувозкаши одӣ то ба роҳбари исёни мусаллаҳу дастачамъонаи мардум ва шахси аз илми ҳарб оғох расонидааст, бо тасвирҳои воқеъгароеъна нишон медиҳад. Сониян, дар тамоми румон дар шаклҳои гуногун зухур ёфтани эътирози халқ зикр мешавад. Ин эътироз гоҳе бо аконди маорифпарварон (масалан, Мулло Сафар) пайванд меҳӯрад, гоҳи дигар дар мавриди мушаххас шакли муташаккилонро мегирад. Зимнан, ҳамина таннодеҳӣ ва қару газаб халқро ба муқобили зулм ва ҳукумати амирони Манғития муттаҳид соҳт ва Восеъро ба сифати сарвари шӯриш боло бурд. Восеъ шахси далер, ғаюр, боҳамият, худшинос, ғъне намехоҳад, ки манғитиён хувиати инсонии ўро зерӣ по карда бошанд ва аз мардум низ ҳаминаро такозо дорад. Аз ҳама муҳим, вай ба хираду заковат ва ҳикмате, ки аз таҷрибаи халқ ва худаш берун омадаанд, майли хося дорад.

Нависанда ин ҳама ташаккули қаҳрамонашро бо таанни ва пайваста таҳлилу тадиқӣ мекунад ва сабабҳои шикасти шӯришро зикр карда, оқибати фочиабори сарнавишти Восеъро ҳеле самимӣ ва таъсирбахш тасвир мекунад.

Соҳтори румон, банду бастии он баёнғари гоъ ва фикри асосии нависанда буда, суҷаи он манзара ба манзара шиддат мегирад, мукамал мешавад ва вуъят пайдо мекунад. Ҷузъу кулл ба тору пуди якдигар даромехта, сарнавишти инсонҳои гуногунҳислату мухталифсарнавишт, зиндагонии саҳту пурмашаққат ва симои асили инсонии онҳоро пеши назар меоранд. Румон аз ҷузъиёт, баҳшу бобҳое таркиб ёфтааст, ки байни ҳама пайваста табиӣ доранд ва якдигарро тақвият мекунанд. Сухани муаллиф адабии тоза, тасвирӣ, характерофар, маъникаш, пухта ва хося табияти мардуми маҳал, вале дар кулл сирф адабии покиза

мебошад...

Таърихи таълифи румони «Фирдавсӣ» низ ҷолиби диққат аст. Ба қавли нависанда ў ҷиҳил сол боз дар орзуи таълифе дар бо-раи Фирдавсӣ будааст.

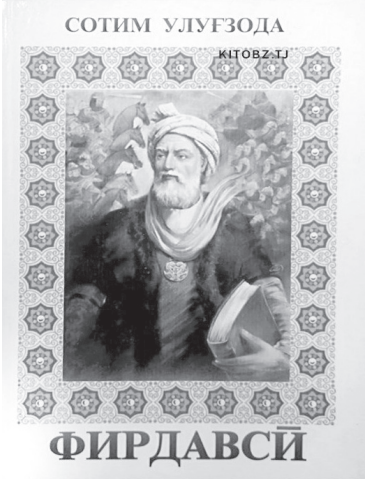
Румони «Фирдавсӣ» (1986) рӯзгори пуросиби Фирдавсӣ ва сарнавишти шохасари ў «Шохнома»-ро дар бар гирифтааст. Аммо асари мазкурро на-

метавон ба сифати як таълифи таърихӣ тарҷумаҳои маҳдуд кард. Нависанда мувофиқ ба дастури таърихногории худ кӯшиш кардааст, ки зими нигориши рӯзгор ва қисмати муаллифи «Шохнома» манзараи умумии зиндагии мардум, фазои сиёсии иҷтимоӣ ва маънавият замон, низоъҳои дохилидавлатӣ, сиёсӣ, мазҳабӣ ва ахлоқии охири асри IX ва аввали асри X ба тасвир гирифта бошад. Инак, иртибот ва бархӯрди сарнавишти суҳанвари тавоно, суҳани ҳаққу баландпоя, ҳикмати зиндагӣ, панди таърих ва муборизаҳои шадиди сиёсӣ, иҷтимоӣ, мазҳабӣ адабӣ ва ҷаҳолати маънавия аз низоъи асосӣ ва задухӯрди марказии румони мазкурро ташкил медиҳанд.

Устод Улуғзода зиндагӣ, таҳсил, тамокули донишу биниш ва ҳунари адабии шоири бузургро низ ба тасвир гирифта, пайваста ба сӯи камолоти адабӣ ва корномаи эҷодӣ - офаридани шохкори оламшумул, ҳамосаи бузурги форсидабонон расидани ўро бо ҷузъиёт ва намунаву манзараҳои шайъӣ таҷассум месозад. Зиндагии оилавӣ, маҳрамона, талху ширини рӯзгори шахсии ў низ аз назар дур намондааст. Аслан ҳуди Фирдавсӣ як фарди нисбат ба аҳли хонавода меҳрубону ғаҳмор ва падари нармдилу нақӯхоҳ ва ҳассос мебошад. Дар айни за-

мон муҳаббат ва меҳрубонӣҳои завҷаи муҳтарами ў Фотимабону ва духтараш Маниҷаро, ки дар лаҳзаҳои ҷустуҷӯи мавод ва илҳомии таълифи «Шохнома» ба имдодаш мерасиданд ва бесуботии ахлоқии писараш низ ба ҷараёни умумии воқеот ва мушкilotи зиндагии шоир дохил шуда, муҳити эҷодӣ ва зиндагии ўро тақмил медиҳанд. Бояд гуфт,

ки нависанда ҳамаша дар баробари тасвири рӯзгори иҷтимоии қаҳрамонии асарҳояш ба муҳити оилавӣ, зиндагии ҳусусии онҳо, ба пайванду низоъҳое, ки байни падарону писарон ба миён меояд, таваҷҷуҳ зоҳир кардааст.

Фирдавсӣ тавассути шохасари худ нияти онро дошт, то ки «ҷаҳони Аҷами қайҳо фавтида-ро зинда гардонад ва ҳама забони модариашонро ҷунон қувваю пояндагӣ баҳшад, ки то абад ҳеч як қувваи беруна ба вай футуре расонида натавониста бошад». Вай ин мақсади наҷиби худро бузург ва муқаддас медонист ва ҳозир буд, ки тамоми умр, «тамоми нерӯи тану рӯҳи худро фидои он созад». Дар айни замон, вай хизмат ба ҳамагуна шоху амирро пушти по зада буд. Ба қавли нависанда «Волотабори мағрур Фирдавсӣ умуман ба бузургон одати тамаллуқ гуфтан надошт», аммо танқисҳои рӯзгор ва ба мақсади он ки «шоёд савобу ҳатои пешиниён ба имрӯзиёну фардоиён дарси ибрат шавад, ўро маҷбур мекард, ки «Шохнома»-ро ба амирони гуногун пешкаш намояд. Ва гузашта аз ин замона тақозо мекард, ки асар ба номи подшоҳе тақдим шавад, вағарна қисмати бадфарҷоме онро нигарон буд. Охири вохӯрии вай бо Султон Маҳмуд барғузорм шуд. Аз ҳасудии ҳампешаҳо, тафси-

ри ғарзнокӣ афроди кӯрдил ва аз бесуботии фикри султон «Шохнома»-и бузург бо арзиши ночизе қадр гардид. Офаридгори вай худро саҳт таҳқиршуда дид ва ҳатто бар душмании давлат номзад шуд...

Ин манзараҳои пурзиддиатро Сотим Улуғзода бо тамкин ва маҳорати баланд ба тасвир гирифтааст.

Нависанда тазоди аҷиби таърихиро таҳқиқ кардааст: ба қадре, ки «Шохнома»-ро ҳасудон паст за-даву сиёҳ мекарданд ва ҳокимони давр қабул намедоштанд, он ба ҳама андоза шухрат меёфт, онро дар майдонҳо ба тариқи оммавӣ меҳонданду ғӯш мекарданд, ово-зааш аз забон ба забон ва аз кишвар ба кишвар мерафт. Бешубҳа, муаллифи он Фирдавсиро ҳолати рӯҳафтадагӣ бисёр рӯй додааст, вале андешаи охируламр боло гирифтани қувваи нақӣ вайро ҳеч гоҳ тарқ накарда буд. Бинобар ин, нақӯкориҳои дӯстонаш Абу дулаф, Наистонӣ, Аббоси бофанда, Моҳак, Маншурӣ, Исмоили Саҳхоф ва боз бисёр дигаронро ёдовар шуда, тавассути онҳо ба бақои адолату инсонии ҳақиқӣ, покгинат, бошарофат ва нақӯкор бовар кард ва ба ҳулоасе расид: «Бе ҷунин мардум ҷаҳон ҷӣ гуна мебуд? Сард, ҳушк, берӯҳ, бе-арзиш мебуд. Барои ҳамина гуна мардумон зистан, барои ҳаминаҳо «Шохнома» офаридан меарзад... Бигзор султон маро кушад, вале ман наменамрам, то дар ҷаҳон ҳамаҷу онҳо мардумоне ҳастанд, ман ҳастам, зиндаам».

Забони румонҳои мазкур ҳама аз ҷиҳати иртиботи ҷумлаҳо, ғанои лугавӣ ва аз муҳимаш, қувваи қалони тасвирӣ доштани ҳар як ҷузъиёт (вожа, таркиб) ҷолиби диққатанд. Сотим Улуғзода нисбат ба забони асарҳояш масъулияти бузургеро ҳис мекунад. Ҳангоме ду таҳрири румонҳои «Восеъ» ва «Фирдавсӣ»-ро бо ҳама муқоиса намудем, меҳнати ҷиддӣ ва нуктасанҷонаи ўро сари ҳар вожа пай бурдем: саҳифае набуд, ки аз таҳрири зарғаронаи муаллиф нагузашта бошад. Диққати ҷиддӣ ба забон на танҳо аз рӯи маҳорат ва маданияти нависандагӣ зарур аст, зиёда аз он забони равон, пуртавон ва ғаниву покиза, ки дар арзи садсолаҳо ташаккул ёфтааст, баёнғари ташаккули афкори мардуми мо дар таърихи дуру дароз мебошад. Маҳз тавассути он метавон ҳофизаи таърихӣ халқ ва ҳувиати миллии онро равшан ифода намуд ва таърихи пуршарафу симон фарзандони барӯманди онро офарид.

Абдуҳолиқ НАБАВӢ,
адабиётшинос

► САБҚАТ

"Зан - роҳбари беҳтарин" муайян гардид

Бо мақсади дар саҳти арзанда таҷлил намудани ҷашни 30 – солагии Истиқлоли давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон, дар амал таҷибк намудани “Барномаи давлатии тарбия, интиҳоб ва ҷобачогузори кадрҳои роҳбарикунанда аз ҳисоби занону духтарони лаёқатдманд дар Ҷумҳурии Тоҷикистон барои солҳои 2017-2022” ва баланд бардоштани мақоми зан дар ҷомеа дар тоҷори Қасри фарҳанги шаҳри Бӯстон озму-

ни “Зан - роҳбари беҳтарин” барғузорм шуд.

Дар он аз 6 муассиса довталабон аз рӯи баҳшҳои муаррифии иштирокӣ, иҷрои нақши зан-модар, маҳорати суҳанвари занони роҳбар, саволу ҷавоб бо иштирокӣ ва маҳорати қадбонӯи барғузорм шуд.

Дар ҷамъбасти озмун ҷойи аввал насиби Нигора Ғаффорова мудирӣ кӯдакистони № 4 доништа шуд.

Зайнаб ҲУСЕЙНОВА

► ИҚДОМ

Ифтитоҳи маркази соҳибкорӣ

Дар шаҳри Хоруг Маркази соҳибкорӣ ифтитоҳ шуд. Дар мавриди баҳрабардорӣ қарор додани маркази соҳибкорӣ мактаби маълумоти қасбӣ ва давомдори Донишгоҳи Осӣи Марказӣ муовини раиси вилоят Иматшозода Анвар Иматш, Сабине Олтов, директори минтақавии таҷкilotи ҳамақорӣ Олмону Тоҷикистон, Диловар Буттабеков, директори мактаби маълумоти қасбӣ ва давомдори Осӣи Марказӣ, Ҳуҷамёр Ҳумориков, менечери минтақавии Барномаи ҷонибдорӣ инқишофи иҷтимоии манотиқи кӯҳистон дар вилоят ва дигар иштирокдорон бо дастоварду ҳунароҳи соҳибқорон шинос гардиданд.

Директори ММКД-и ДОМ Диловар Буттабеков дар назди ҳозирин оид ба дастовардҳои таълимгоҳ қарф зад. Ректори Донишгоҳи Осӣи Марказӣ Суҳайл Нақвӣ ба тариқи онлайн ҳозиринро ба таъсиси марказ таҷрик гуфта, аз ҷумла қайд намуд:

- Ин маркази соҳибқорӣ дар Хоруг аз дониш ва маҳорати инсонӣ истиқбол хоҳад кард. Он ба одамон дар амалӣ намудани идеяҳошон қумақ мекунад. Онҳо дар ин ҷо оид ба иқтисод, қор қардан бо мардум, роҳандозии ширкат, тарзи иҷро қардани қонунгузориҳои андоз, маҳдудиятҳои иҷтимоӣ ва пайдо қардани роҳи ҳалро меомӯзанд.

Ҷ.ҚОЗИБЕКОВ, «Омӯзгор»

► РӯНАМОЙ

«Офтоби тарбият» дурахшид

4-уми сентябри соли равон ба муносибати Рӯзи китоб дар Донишгоҳи давлатии омӯзгории Тоҷикистон ба номи устод Садриддин Айни маҳфили рӯнамоии китоби «Офтоби тарбият» баргузор шуд, ки дар он доираи васеи адибон, олимону донишмандон ширкат ва суҳанронӣ карданд.

Мудири кафедраи методикаи таълими забон ва адабиёти ДДОТ ба номи С. Айни Шарифи Исрофилниё маҳфило хусни оғоз бахшида, зикр кард, ки дар фарҳанги халқи тоҷик аз қадим китоб ҷойгоҳи асосӣ дорад. Адабиёти оламшумули мо аз давраи бостон то имрӯз тарбиятгари инсон буд. Дар робита ба масъалаи таълиму тарбият

Устои ДДОТ ба номи С. Айни, профессор Умринисо Қазакова гуфт, ки одам аз рӯзи таваллуд то охири умраш ба тарбият ниёз дорад. Дар мавзӯи тарбият нашр шудани чунин китоби хонданӣ ташаббуси камназирест, зеро мураттибон дар маҷмӯаи «Офтоби тарбият» бехтарин мақолаву навиштаҳоро ҷамъоварӣ намудаанд.

айни ҳол китобе тахти унвони «Офтоби тарбият» муаррифи мешавад, ки дар он мақолати қорамандони соҳаҳои гуногун гирдоварда шудааст.

Раиси Анҷумани миллии сиёсатшиносони Тоҷикистон, профессор КМТ ба номи Т. Сатторов Сайфулло Сафар гуфт, ки заҳматҳои шабонарӯзии мураттибону нависандагони мақолаҳои натиҷа дод ва китоби мондагори рӯйи ҷоп омад. Андешаҳои бузургони мо, ки ҳамаашон ҳофияти тарбиявӣ доранд, аз тарафи муаллифони мақолаҳо дар бехтарин сурат ҷамъоварӣ шудаду ба риштаи таҳлил кашида шудааст.

Сармуҳаррири нашрияи «Минбари халқ» Бахтиёр Ҳамдам изҳор дошт, ки дар «Офтоби тарбият» олимони назариёту андешаҳои абармардонии миллатро тавзеҳ бахшидаанд, ки ин барои аҳли ҷомеа бағоят муҳим аст.

Узви вобастаи АМИТ, адабиётшинос, доктори илмҳои филологӣ Мирзо Муллоаҳмадов иброн дошт, ки дар таърихи адабиёт шоир ва нависандае нест, ки дар мавриди тарбия асаре эҷод накарда бошанд. Тартиб додан ва ҷопи чунин маҷмӯаи арзишманд лоиқаи таҳсин аст. Умедворам, ки дар оянда чунин иқдоми нек ба ҳукми анъана медарояд.

Муовини сармуҳаррири нашрияи «Омӯзгор»-и Вазорати маориф ва илм, яке аз мураттибони китоби мазкур Абдурауф Муродӣ қайд кард, ки халқи тоҷик табиатан гаравиш ба китоб доштаву ифтихораш ҳамеша аз китоб будааст, на аз ҷангу юришу тохтутоз...

Китоби «Офтоби тарбият» яке аз далелҳои барҷастаи ин гуфтаҳо, ки бо заҳмати як гурӯҳ равшанфикрон олимони ва қаламкашони фарҳангдӯст фароҳам оварда шудааст ва онро як мактаби тарбият ҳам агар ғӯем, хато нахоҳем кард. Адиб Абдурауф Муродӣ, рӯзноманигор Сайфиддин Суннатӣ ва устои ДДОТ ба номи С. Айни Фирӯза Худойдодова талош кардаанд, ки ин маҷмӯа ҳар чӣ мукамалтар бо зевари таъби ораста гардад.

Дар фарҷоми ҳамоиш хонандагони муассисаи таҳсилоти миёнаи умумии №8-и шаҳри Душанбе Шукрона Сайдализода ва Гулнора Ширинбекова дар мавзӯи арҷгузори китоб ашъори дилпазир қироат карданд.

Сарсухани китоби «Офтоби тарбият» ба қалами доктори илмҳои сиёсӣ, профессор Саймумин Ятимов тааллуқ дорад.

Дилафрӯз ҚУРБОНӢ,
«Омӯзгор»

Обуна ба ҳафтаномаи «Омӯзгор» барои соли 2022

Агар хоҳед, ки дар соли 2022 аз навгонҳои соҳаи маориф ва илм огоҳ бошед, амру фармониш ва дастурҳои вазири маориф ва илм ва асноди соҳаи маориф ва илмро саривақт дастрас намоед, аз таҷрибаи ҳамкасбон огоҳ гардед, таҷриба, андеша ва дархости худро пешниҳод карда тавонед, ба нашрияти дӯстдоштаи худ – «Омӯзгор» обуна шавед.

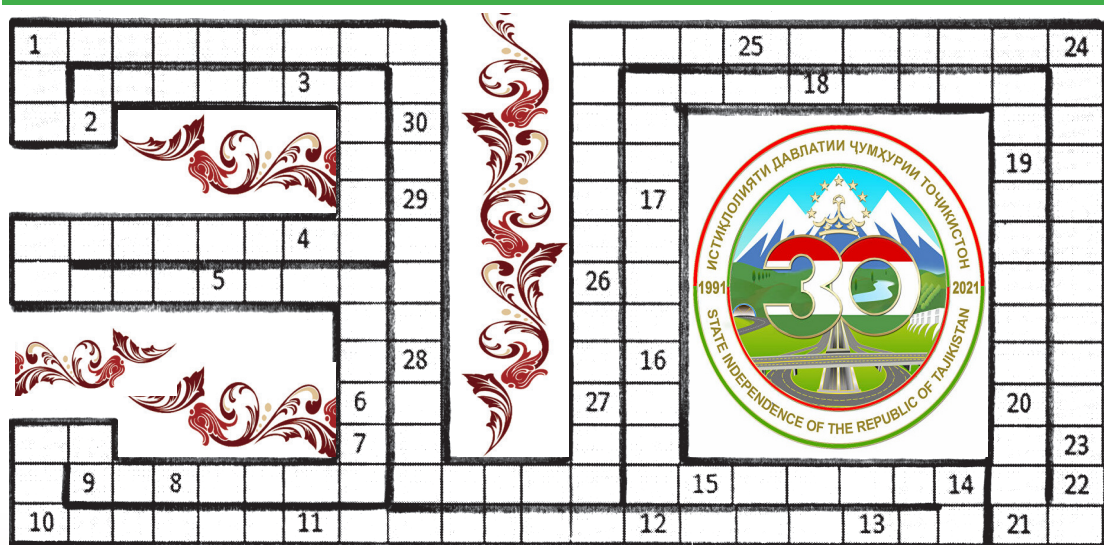
Нархи обуна барои як сол бо иловаи хидмати почта 149 сомонию 05 дирам

ДХ БДА ҶТ «Амонатбанк»
с/х 20202972200317101000
х/м 20402972316264

СУРАТҲИСОБИ МО

РМБ 350101626
РМА 010009400
Ба «Омӯзгор»

Муаммои «Архимед»

- 1) Ҳарфе, ки одатан бо он кунҷро ифода мекунанд.
- 2) Номи фан.
- 3) Математики Юнони Қадим.
- 4) Муайянкунандаи миқдори решҳои муодилаи квадратӣ.
- 5) Ҷумлаҳое, ки дурустии онҳо исботро талаб мекунанд.
- 6) Воҳиди масоҳат.
- 7) Нисфи диаметр.
- 8) Адад.
- 9) Шакли геометрӣ.
- 10) Аз қулла ба миёнаҳои тарафи асоси пирамида фуруварда шудааст.
- 11) Тири координатӣ.
- 12) Ҷамъи нархи мол бо миқдораш.
- 13) Адад.
- 14) Амал.
- 15) Дарозии порча.
- 16) Мафҳуми математикӣ.

- 17) Баробарии ду нисбат.
- 18) Аломат.
- 19) Реша.
- 20) Ҷенаки ҳаҷм.
- 21) Як қисми бисёррӯя.
- 22) Ибтидои ададҳои натуралӣ.
- 23) Зан-математик.
- 24) Яке аз намудҳои муодила.
- 25) Функсияи ҷаппаи косинус.
- 26) Ҷисми геометрӣ.
- 27) Маҷмӯи ададҳо.
- 28) Тағйирёбанда.
- 29) Ҷисми геометрӣ дар фазо.
- 30) Аз қуллаи кунҷ баромада, онро ба ду ҳиссаи баробар тақсим мекунанд.

Мураттибон Салоҳиддин
ГУЛМАҲМАДОВ,
Амирҷон НУРОВ,
омӯзгорони коллеҷи техникӣ
ДТТ ба номи академик М.С. Осимӣ

ЭЪТИБОР НАДОРАД

Шаҳодатномаи гумшудаи ТШТУ №0494931, ки онро соли 2012 муассисаи таҳсилоти миёнаи умумии №11-и ноҳияи Исмоили Сомонии шаҳри Душанбе ба Рабиева Шукрона додааст, эътибор надорад.

Шаҳодатномаи гумшудаи БП №001997 дар бораи хатми синфи 9, ки онро соли 1987 муассисаи таҳсилоти миёнаи умумии №29-и ноҳияи Шохмансури шаҳри Душанбе ба Раҳмонова Арафат Талбановна додааст, эътибор надорад.

Қорамандони шуъбаи маорифи шаҳри Панҷакент аз даргузашти омӯзгори собиқадорӣ муассисаи таҳсилоти миёнаи умумии №1-и шаҳр Ҷалол САЪДУЛЛОЕВ андухгин буда, ба аҳли оила ва ҳешовандони марҳум ҳамдардӣ амиқ баён мекунанд.

Мақомоти иҷроия ва ҳокимияти давлатии шаҳри Конибодом ва шуъбаи маорифи шаҳр ба мудири шуъбаи маориф, узви Маҷлиси миллии Маҷлиси Олии ҷумҳурӣ Бурҳониддин Ҷабборӣ бинобар вафоти МОДАРАШ ҳамдардӣ изҳор менамоянд.

Сафробахши таҳон омӯзгор аст.

ОМӢЗГОР

Муассис: Вазорати маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон

Почтаи электронӣ: omuzgor@inbox.ru
Сомонаи ҳафтанома: www.omuzgor-gazeta.tj

Сармуҳаррир
Ноилшоҳ НУРАЛИЗОДА

Ҳайати М. ИМОМЗОДА, Э. НАСРИДДИНЗОДА, Н. САИД, М. САЛОМИЁН, Г. ҒАНИЗОДА, Д. ҚОДИРЗОДА,
таҳрир: Н. СОБИРЗОДА, Ф. РАҲИМӢ, А. МУРОДӢ (ҷонишини сармуҳаррир), Н. ОХУНЗОДА (котиби масъул)

Суроға: 734025, ш. Душанбе, х. Айни - 126, Телефонҳо: қабулгоҳ – 225-81-55, ҷонишини сармуҳаррир – 225-81-58, котибот – 225-81-57, муҳосибот – 225-81-61

«Омӯзгор» тахти рақами 0018/рз, аз 13.07.2015 дар Вазорати фарҳанги Ҷумҳурии Тоҷикистон аз нав номнавис шуда, тахти рақами 0110005977 дар Қумитаи андозаи назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон ба қайди давлатӣ гирифта шудааст. Нашрия ба хотири ҷандандешӣ маводе низ ба таъби мерасонад, ки идораи ҳафтанома метавонад бо муаллифони ҳамфикр набошад ва барои онҳо масъулият ба уҳда нагирад. Навбатдорони шумора А. МУРОДӢ, Н. ОХУНЗОДА

Ҳафтанома дар матбааи нашриёти комплекси «Шарқи озода» ба таъби расид. | Индекси обуна – 68850 | Адади нашр: 37571 | нусха | Тарроҳ: С. Ниязов | Ҳуруфчинон: С. Саидова ва Д. Забиров

Навиштаҳо ва суратҳои ба идораи ҳафтанома воридшуда ба қарғардониди наместаванд. Идораи ҳафтанома навиштаҳоро дар ҳаҷми на бештар аз 4 саҳифаи компютерӣ андозаи 14 (фосилаи 1,5) – и ҳарфи Times New Roman Tj. қабул менамояд.